

**GELENEKSEL MALATYA EVLERİ
ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Yelda DURGUN

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**EKİM 2006
ANKARA**

Yelda DURGUN tarafından hazırlanan GELENEKSEL MALATYA EVLERİ
ÜZERİNE BİR İNCELEME adlı bu tezin Yüksek Lisans olarak uygun olduğunu
onaylarım.

M. Çetintürk

Yrd. Doç. Dr. E.Nihal ÇETİNTÜRK

Tez Yöneticisi

Bu çalışma, jürimiz tarafından Mimarlık Anabilim Dalında Yüksek lisans tezi olarak
oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Başkan: : Prof.Dr.Işık AKSULU *Işık Aksulu*

Üye : Prof.Dr.Can M. HERSEK *Can M. Hersek*

Üye : Doç.Dr. Gediz URAK *Gediz URAK*

Üye : Doç.Dr. Gül ASATEKİN *Gül Asatekin*

Üye : Yrd.Doç.Dr.E.Nihal ÇETİNTÜRK *M. Çetintürk*

Tarih : 25/09/2006

Bu tez, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygundur.

[Signature]

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada orijinal olmayan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Yelda Durgun

GELENEKSEL MALATYA EVLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME**(Yüksek Lisans Tezi)****Yelda DURGUN****GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ****Ekim 2006****ÖZET**

Son yıllara kadar özgün niteliklerini koruyan sivil mimarlık örnekleri hızla değişen kültür ortamıyla birlikte, nüfus artışı, çarpık kentleşme vb. nedenler ile özelliklerini günden güne yitirmektedir. Ancak bu değerlerimizin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması gerekmektedir. Geleneksel Malatya evleri içerisinde, çalışmamızı yönlendirebilecek 30 adet geleneksel konut tespit edilerek, mimari özellikleri açısından kapsamlı incelenmiştir. Altı bölümden oluşan tezin; birinci bölümünde çalışmanın ne amaçla yapıldığı ve nasıl bir yöntem uygulandığı anlatılmıştır. Genel tanıtımın yapıldığı ikinci bölümde; ilin tarihi, yerleşim alanının doğal ve yapay özellikleri ile Malatya’da bulunan kültür ve tabiat varlıkları tanıtılarak anlatılmıştır. Üçüncü bölümde ise, geleneksel Anadolu Türk evi ve geleneksel Malatya evinin genel özellikleri incelenmiştir. Malatya evlerinin şekillenmesinde büyük rol oynayan sosyo-kültürel değerlerin mekâna yansımaları ise dördüncü bölümde anlatılmaktadır. Beşinci bölümde çalışma alanı içerisinde yer alan evlerin genel yerleşim özellikleri, yerleşim plan ve doku analizleri ile konutların plan ve cephe düzenleri ele alınarak, gelecekte bu bölgedeki geleneksel konutlar üzerinde yapılacak çalışmalara yardımcı olabilecek tipolojik veriler sunulmuştur.

Bilim Kodu : 803.1.085
Anahtar Kelimeler : Malatya, Geleneksel, Ev, Tipoloji
Sayfa Adedi : 151
Tez Yöneticisi : Yrd.Doç.Dr.Nihal ÇETİNTÜRK

AN EXAMINATION ON THE TRADITIONAL MALATYA HOUSES**(M.Sc. Thesis)****Yelda DURGUN****GAZİ UNIVERSITY****INSTITUTE OF SCIENCE AND TECHNOLOGY****October 2006****ABSTRACT**

Civil architectural sample which had preserved its original characteristic until recent years has been gradually losing its traditional characteristics due to the irregular urban development and excessive population growth at cultural environment that changes rapidly. However, these values should be preserved and transferred to the next generations. The study covers to inspect general architectural characteristics of 30 traditional houses in the Malatya city which has not been recently analyzed comprehensively. The thesis is formed by six parts. In the first part, the aim, the importance and the method of the study are explained. In the second part, general introduction is given and cultural and the natural values, the geographical characteristics and the history of the city are explained. Following this in the third part, both general characteristics of traditional Anatolia Turkish house and traditional Malatya houses are examined. Fourthly, the reflection of sociocultural values that play big role on Malatya houses' shapes is explained. In the fifth part, the general layout properties and the plan and façade types of the houses, their tissue and plan of settlement analyses are analyzed and obtained results which may help to next studies are given in the thesis.

Science Code : 803.1.085**Key Words : Malatya, Traditional, House, Typology****Page Number: 151****Adviser : Assistant Professor Nihal ÇETİNTÜRK**

TEŞEKKÜR

Çalışmalarım boyunca yardım ve katkılarıyla beni yönlendiren değerli hocam Yrd.Doç.Dr. Nihal ÇETİNTÜRK'e, yüksek lisans eğitimim boyunca bilgi ve tecrübelerinden faydalandığım Prof.Dr. Can HERSEK ve Doç.Dr. Gediz URAK'a, jüri aşamasında değerli öneri ve değerlendirmeleriyle katkıda bulunan Prof.Dr. Işık AKSULU ve Doç.Dr. Gül ASATEKİN'e, arazi çalışmalarım sırasında yardımlarını esirgemeyen kuzenlerim Burcu ve Burak ÖZLÜ' ye, manevi destekleriyle beni hiçbir zaman yalnız bırakmayan çok değerli aileme ve dostum Arş.Gör.Cenk ŞAHİN'e teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	xii
RESİMLERİN LİSTESİ.....	xvii
HARİTALARIN LİSTESİ.....	xix
1.GİRİŞ.....	1
2. MALATYA’NIN COĞRAFİ, FİZİKSEL VE TARİHİ ÖZELLİKLERİ.....	3
2.1. Malatya’nın Konumu ve Çevresel Veriler.....	3
2.2. Malatya’nın Fiziksel Değerlerinin Yerleşmeye Etkisi.....	4
2.3. Malatya Kentinin Tarihselsel Gelişimi.....	5
2.4. Çalışma Alanı İçerisinde Bulunan Kültür ve Tabiat Varlıkları.....	6
2.4.1. Merkez ilçede bulunan kültür varlıklarımız.....	6
2.4.2. Yeşilyurt ilçesinde buluna kültür varlıklarımız.....	7
2.4.3. Battalgazi ilçesinde bulunan kültür varlıklarımız.....	7
3. GELENEKSEL ANADOLU EVİ VE MALATYA EVLERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ.....	10
3.1. Geleneksel Anadolu Evi Genel Özellikleri.....	10
3.2. Malatya Evi Genel Özellikleri.....	16
3.2.1. Geleneksel Malatya evlerinin yerleşim plan özellikleri	22

Sayfa

3.2.2. Yapı-açık alan ilişkisi	22
3.2.3. Yapı- giriş ilişkisi	24
3.2.4. Yapı elemanları.....	25
3.2.5. Plan özellikleri	26
3.2.6. Plan elemanları	27
3.2.7. Mimari elemanlar	39
3.2.7. Malzeme ve yapım tekniği	50
4. GELENEKSEL MALATYA EVİNİN SOSYO-KÜLTÜREL DEĞERLENDİRMESİ.....	52
4.1. Anadolu'nun eski kültürlerinin mekana yansıması.....	52
4.2. Göçebe yaşam şeklinin mekana yansıması.....	54
4.3. Orta Asya inançları ve İslam dünya görüşünün mekana yansıması.....	55
4.4. Geleneksel Malatya evlerinde mahremiyet, kişisel mekan ve egemenlik sınırı kavramlarının mekana yansıması.....	57
5. MALATYA EVLERİNİN MİMARİ ANALİZİ	59
5.1. Çalışma Alanı İçerisinde Yer Alan Evler ve Malatya'daki Konumları.....	59
5.2. Geleneksel Malatya Evleri Yerleşim Dokusu.....	64
5.2.1. Birinci evre-bahçe içinde ayrık düzen yapılaşma.....	64
5.2.2. İkinci evre-bahçe içinde ikili ve üçlü bitişik düzen yapılaşma.....	65
5.2.3. Üçüncü evre-üç katı geçmeyen bitişik düzen yapılaşma.....	65
5.2.4. Dördüncü evre.....	66
5.3. Geleneksel Malatya Evlerinin Yerleşim Plan Analizleri.....	67
5.3.1. Yapı- açık alan ilişkisi.....	69

Sayfa

5.3.2. Yapı- giriş ilişkisi.....	70
5.4. Geleneksel Malatya Evlerinin Plan Analizleri.....	72
5.4.1. İç sofalı konutlar.....	72
5.4.2. Dış sofalı konutlar.....	74
5.4.3. Çift (iç+dış sofalı) sofalı konutlar.....	74
5.4.4. İki bölümlü(harem ve selamlık) konutlar.....	75
5.5. Geleneksel Malatya Evlerinin Cephe Analizleri.....	77
5.5.1. Cephe malzemesi açısından.....	77
5.5.2. Cephe açılımları açısından.....	78
5.5.3. Dış ve iç yüzey açısından.....	78
5.5.4. Cephe düzenleri açısından.....	79
6. SONUÇ.....	82
KAYNAKLAR.....	86
EKLER.....	89
EK-1 Geleneksel Malatya evleri katalogları.....	90
ÖZGEÇMİŞ.....	151

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 2.1. Malatya'nın tarihi kronolojisi	10
Çizelge 5.1. Çalışma alanı içerisinde yer alan evler	62
Çizelge 5.2. Çıkma türleri	80

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 1.1. Katalog no:1	109
Şekil 1.2. 44 Nolu ev üst kat planı katalog no:1[33]	110
Şekil 1.3. Katalog no:2	111
Şekil 1.4. İstanbulluoğlu evi üst kat planı katalog no:2[33]	112
Şekil 1.5. Katalog no:3	113
Şekil 1.6. Hacı Cumali Ağa evi üst kat planı katalog no:3[33].	114
Şekil 1.7. Katalog no:4	115
Şekil 1.8. Poyraz Bey Konağı üst kat planı katalog no:4[33].	117
Şekil 1.9. Katalog no:5	118
Şekil 1.10. Abdullah Ayabakan evi üst kat planı katalog no:5[33].	119
Şekil 1.11. Katalog no:6	120
Şekil 1.12. Vahap Elgin evi üst kat planı katalog no:6[33].	121
Şekil 1.13. Katalog no:7	122
Şekil 1.14. Hayati Ergun evi üst kat planı katalog no:7[33].	123
Şekil 1.15. Katalog no:8	124
Şekil 1.16. Muammer Kadın evi üst kat planı katalog no:8[33].	125
Şekil 1.17. Katalog no:9	126

Şekil	Sayfa
Şekil 1.18. Ali Turfanda evi üst kat planı katalog no:9[33].	127
Şekil 1.19. Katalog no:10	128
Şekil 1.20. Sıdık Arpacı evi evi üst kat planı katalog no:10[33].	129
Şekil 1.21. Katalog no:11	130
Şekil 1.22. Mahmut Denizli evi üst kat planı katalog no:11[33].	131
Şekil 1.23. Katalog no:12	132
Şekil 1.24. Süheyla Hanım evi üst kat planı katalog no:12[33].	133
Şekil 1.25. Katalog no:13	134
Şekil 1.26. Yusuf Turfanda evi üst kat planı katalog no:13[33].	135
Şekil 1.27. Katalog no:14	136
Şekil 1.28. 1 Nolu ev üst kat planı katalog no:15[33].	137
Şekil 1.29. Katalog no:15	138
Şekil 1.30. Hacı İshak Sarsılmaz evi üst kat planı katalog no:15[33].	139
Şekil 1.31. Katalog no:16	140
Şekil 1.32. 1 nolu ev B blok üst kat planı katalog no:16[33].	141
Şekil 1.33. Katalog no:17	142
Şekil 1.34. 3 Nolu ev üst kat planı katalog no:17	143
Şekil 1.35. Katalog no:18	144

Şekil	Sayfa
Şekil 1.36. İsmet Bilir evi üst kat planı katalog no:18[33].	145
Şekil 1.37. Katalog no:19	146
Şekil 1.38. 7 Nolu ev üst kat planı katalog no:19	147
Şekil 1.39. Katalog no:20	148
Şekil 1.40. 20 Nolu ev üst kat planı katalog no:20	149
Şekil 1.41. Katalog no:21	150
Şekil 1.42. 9 Nolu ev üst kat planı katalog no:21	151
Şekil 1.43. Katalog no:22	152
Şekil 1.44. 33 Nolu ev üst kat planı katalog no:22	153
Şekil 1.45. Katalog no:23	154
Şekil 1.46. 38 Nolu ev üst kat planı katalog no:23	155
Şekil 1.47. Katalog no:24	156
Şekil 1.48. 176 Nolu ev üst kat planı katalog no:24	157
Şekil 1.49. Katalog no:25	158
Şekil 1.50. 176 Nolu ev üst kat planı katalog no:25	159
Şekil 1.51. Katalog no:26	160
Şekil 1.52. 196 Nolu ev üst kat planı katalog no:26	161
Şekil 1.53. Katalog no:27	162

Şekil	Sayfa
Şekil 1.54. Ahmet Kekevi evi üst kat planı katalog no:27[33].	163
Şekil 1.55. Katalog no:28	164
Şekil 1.56. Hanif Tanbay evi üst kat planı katalog no:28[33].	165
Şekil 1.57. Katalog no:29	166
Şekil 1.58. 2 Nolu ev üst kat planı katalog no:29	167
Şekil 1.59. Katalog no:30	168
Şekil 1.60. Yahya Yıldız evi üst kat planı katalog no:30[33].	169
Şekil 3.1. Geleneksel Anadolu evi plan tipoloji krokisi	11
Şekil 3.2. İç avlu ve tandır örtmesi örneği- katalog no:4	17
Şekil 3.3. Geleneksel Malatya evi zemin kat/Aralık-Kış Damı-Hızna-Eyvan örneği -katalog no:6	18
Şekil 3.4. Bahçe-ev-sokak ilişkisi	24
Şekil 3.5. Yerleşim planı konut girişi	24
Şekil.3.6 Seki içerisinde gusülhane örneği	29
Şekil.3.7 Cihannüma örneği-Ali Turfanda evi-katalog no:9	36
Şekil 3.8. Dış kapı tipoloji tablosu	43
Şekil 3.9. İç kapı tipoloji tablosu	44
Şekil 3.10. Pencere tipoloji tablosu	48
Şekil 4.1. Geleneksel evde çekirdek yaşama birimlerinin tekrarlarından oluşan yaşama katı örneği-katalog no:12	51

Şekil	Sayfa
Şekil 4.2. Sıddık Arpacı zemin kat planı-katalog no:13/Hilani tipi ev ilişkisi.....	53
Şekil 4.3. Geleneksel Malatya evi orta sofa(örnek: katalog no:4) ve çadır düzenin de toplumsal merkez ilişkisi.....	55
Şekil 4.4. Poyraz Bey konağı harem ve selamlık ayırımı-katalog no:4	56
Şekil 5.1. Sinema caddesi vaziyet planı	63
Şekil 5.2. Birinci evre yerleşim doku örneği.....	64
Şekil 5.3. İkinci evre yerleşim doku örneği	65
Şekil 5.4. Üçüncü evre yerleşim doku örneği	66
Şekil 5.5. Malatya konutlarında yapı-parsel ilişkisi.....	68
Şekil 5.6. Yapı-açık alan ilişkisi.....	69
Şekil 5.7. Yapı giriş ilişkisi	71
Şekil 5.8. Plan tipoloji tablosu	76
Şekil 5.9. Çıkmalı düzen cephe şeması-1	79
Şekil 5.10. Çıkmalı düzen cephe şeması-2.....	79
Şekil 5.11. Cephe tipoloji tablosu	81

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim	Sayfa
Resim 2.1. Silahtar Mustafa Paşa kervansarayı	8
Resim 2.2. Ulu cami- Battalgazi	9
Resim 3.1. Kapı ve pencere üst sınırının raf düzenlemesi ile birlikte kullanımı- katalog no:24.....	15
Resim 3.2. Pencere alt ve üst sınır çizgisi örneği- katalog no: 19.....	15
Resim 3.3. Ahşap üst sınır çizgisi örneğinin, oda çevresi boyunca kullanılması katalog no: 24.....	16
Resim 3.4. Kemer oymalı düz pencere ve kemerli pencere örnekleri- katalog no: 9-28.....	18
Resim 3.5. Çıkma örneği-katalog no: 20.....	19
Resim 3.6. Geleneksel Malatya evlerinde yer alan ‘Taka’ örneği	19
Resim 3.7. Geleneksel Malatya evlerinde yer alan raf örneği-katalog no: 24.....	20
Resim 3.8. Geleneksel Malatya evi dolap örneği- katalog no: 29.....	20
Resim 3.9. Geleneksel Malatya evi yatak dolabı örneği.....	21
Resim 3.10. Geleneksel Malatya evi balkon ve ahşap korkuluk örneği katalog no:12.....	21
Resim.3.11. Dikdörtgen ahşap kirişle ile oluşturulmuş tavan örneği katalog no: 20.....	25
Resim 3.12. Göbekli ahşap kaplama tavan-katalog no:2	26
Resim 3.13. Geleneksel Malatya evi avlu örneği- katalog no:24.....	28
Resim 3.14. Geleneksel Malatya evi avlu örneği-katalog no:29.....	28
Resim 3.15. Geleneksel Malatya evi ocak örneği -katalog no:24.....	30
Resim 3.16. Geleneksel Malatya evi seki örneği- katalog no: 23.....	30

Resim	Sayfa
Resim 3.17. Geleneksel Malatya evi seki örneği- Karakaş konağı.....	31
Resim 3.18. Geleneksel Malatya evi dış sofa(açık sofa) örneği-katalog no:24	32
Resim 3.19. Geleneksel Malatya evi dış sofa(açık sofa) örneği-katalog no:27	32
Resim 3.20. Aralık örneği	33
Resim 3.21. Geleneksel Malatya evi köşk örneği-katalog no:27	34
Resim 3.22. Birinci tip cihannüma örneği-katalog no:29	35
Resim 3.23. İkinci tip cihannüma örneği- katalog no:28	35
Resim 3.24. Hızna içerisinde yer alan ‘Zahire Ambarı’ örneği	36
Resim 3.25. Geleneksel Malatya evi hızna örneği -katalog no:26.....	37
Resim 3.26 Geleneksel Malatya evi mutfak örneği	38
Resim 3.27. İncelenen bir grup eve ait giriş kapısı örnekleri.....	41
Resim 3.28. İncelenen bir grup eve ait giriş kapısı örnekleri.....	42
Resim 3.29. İncelenen bir grup eve ait pencere örnekleri.....	46
Resim 3.30. İncelenen bir grup eve ait pencere örnekleri.....	47
Resim 3.31. Geleneksel Malatya evi dış sofa-ahşap merdiven –katalog no:2.....	49
Resim 3.32. Dikdörtgen ahşap kirişle ile oluşturulmuş tavan örneği katalog no: 20.....	50
Resim 3.33. Çıkmalarda kiriş işlevi gören ahşabın altına eklenen oymalı ahşap örneği-katalog no:	51

1.GİRİŞ

Kentler, kimliklerini öznellikleriyle ve özellikleriyle kazanırlar. Çeşitli uygarlıkların birikimleri sonucunda kendini mekansal ve biçimsel anlamda zenginleştiren kentler, aynı ayrıcalıklarının tarihin bütün evrelerinde korumayı başarmaları ve günümüze kadar taşımaları, o kente farklı bir kimlik kazandırmaktadır. Bu kimliğin korunmasıyla mimari süreklilik sağlanabilmektedir. İçerisinde geleneksel değerlerimizin şekillendiği evler, geçmiş kültür yaşantılarımızı bugüne ve gelecek nesillere taşıyan önemli kültür ürünlerimizdir. Bu ürünlerin korunması yaşatılması ve gelecek nesillere aktarılması günümüz toplumlarının vazgeçilmez görevleri arasında yer almaktadır. Geçmiş yaşantılarımızı yansıtan geleneksel evlerimiz yok olmadan ve önemli tipolojik özelliklerini kaybetmeden tespit çalışmalarının yapılması gerekmektedir.

Geleneksel evlerin, kendi hallerine bırakılması, terk edilmesi, duyarsızlık, bakımsızlık, kullanıcı gereksinmelerinin doğurduğu yeni eklentiler, iklimsel faktörler, yapısal faktörler, sosyo-kültürel yapının değişmesi, yoğun yapılaşma vb. nedenlerle yapıldığı yıllardaki mimari özelliklerinin bir kısmını kaybetmiştir ve kaybetmeye devam etmektedir.

Araştırma kapsamında ele alınan 30 adet geleneksel Malatya evi, XIX. yüzyılın II. yarısı ve XX. yüzyılın başlarında inşa edilen yapılardır. Bu örneklerden sadece 2 tanesi ise daha erken yapılar olup, XIX. yüzyılın I. yarısında yapılmış oldukları düşünülmektedir.

Çalışmanın Amacı ve Önemi

Çalışmanın konusu olan geleneksel Malatya evleri, Malatya-merkez, Eski Malatya ve Yeşilyurt ilçelerinde bulunan, toplam 30 adet geleneksel evi kapsamaktadır. Merkezde toplam 5 adet geleneksel ev 1978 yılında tescillenmiştir. Merkezde bulunan diğer evlere ve ilçedeki geleneksel konutlara ait tescil fişlerinin, belgeleme ve korumaya yönelik çalışmaların bulunmaması bu çalışmanın hareket nedeni

olmuştur. Yapılan çalışma, XIX. yüzyılda inşa edilen 30 adet geleneksel evin, sonraki yüzyıllara belge(fotograf, çizim vb.) niteliğinde aktarılması açısından ve yeni tasarımlara, kentsel düzenlemelere veri oluşturması açısından da önem taşımaktadır.

Bu tez çalışması kapsamında Malatya-merkezi ile beraber, Yeşilyurt ve Eski Malatya ilçelerinin çalışma alanı olarak seçilmesi ile konuyla ilgili araştırma eksiklinin bir ölçüde giderilmesi için ve bölgenin mimari mirasının korunmasına yönelik ilk adım olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışma ile XIX. yüzyıl yapıları olan geleneksel Malatya evlerinin tespit edilerek, mimari analizlerinin yapılması ve evlerin tipolojileri hakkında bilgi verilmesi amaçlanmıştır.

Çalışmanın Kapsamı

Burada sunulan tez çalışması başlıca üç aşamada gerçekleştirilmiştir. Bu aşamalar sırasıyla, kütüphane ve arşiv araştırmaları, arazide tespit ve belgeleme ve son olarak büro çalışmasıdır. Çalışma aşağıdaki aşamalar içerisinde ele alınmaktadır.

1. Malatya şehrinin fiziksel ve çevre değerleri incelenerek geleneksel evin oluşumuna etkileri çalışma içerisinde yer almaktadır.
2. Geleneksel Malatya evi incelenirken; geleneksel Anadolu evi'nin tarihsel gelişimi araştırılarak, bu gelişim içerisinde geleneksel Malatya evi'nin yeri ve önemine yer verilmektedir.
3. Geleneksel Malatya evlerinin şekillenmesinde büyük rol oynayan sosyo-kültürel değerlerin mekana yansımaları incelenmektedir.
4. Geleneksel Malatya evlerinin mimari özellikleri incelenerek tipolojik veriler elde edilmektedir.

2. MALATYA’NIN COĞRAFI, FİZİKSEL VE TARİHİ ÖZELLİKLERİ

2.1. Malatya’nın Konumu ve Çevresel Veriler

Malatya Doğu Anadolu bölgesi’nde Fırat havzası’nın yukarı Fırat bölümünde yer almaktadır. Doğuda Elazığ, kuzeydoğuda Erzincan, kuzeyde Sivas, batıda Kahramanmaraş ve güneyde ise Adıyaman illeriyle çevrilidir[1].

İl topraklarının yüzölçümü 12.313 km²’dir. Sultan Suyu ve Sürgü çayı vadileriyle Akdeniz’e, Tohma vadisiyle İç Anadolu’ya, Fırat vadisiyle doğu Anadolu’ya açılan il alanı bu üç bölge arasında bir geçiş durumundadır[1].

Malatya 38 derece 54 ve 39 derece 03 dakika kuzey enlemleri ile 38 derece 45 dakika ve 39 derece 10 dakika doğu boylamları arasında kalmaktadır. İl merkezinin yüksekliği 900 metredir. İl alanı yeryüzü şekilleri bakımından kuzeyden Yama dağı ve Yama platoları, batı ve güneybatıdan Nurhak dağları ve uzantıları, güneyden Malatya Torosları, doğudan da Fırat vadisi’yle kuşatılmış durumdadır[1].

Harita 2.1. Türkiye iller haritası[49].

Harita 2.1. Malatya il haritası

2.2. Malatya'nın Fiziksel Değerlerinin Yerleşmeye Etkisi

Malatya ilinin topografik özellikleri düzenli ve toplu bir biçimde yerleşmeye elverişlidir. 1839 tarihinde yapılan Malatya şehrinin yer değiştirmesinin çok kısa süre içerisinde tamamlanabilmiş olması bunun en iyi örneği olmuştur.

Eski Malatya'da yaşayan halk, savaş sırasında o zaman kırsal bölge olan, şu an ki Malatya'da bulunan bağ evlerine taşınmışlardır. Halkın savaş sonrasında tahrip olmuş eski yerleşim bölgelerine (Eski Malatya) dönmek istememeleri, bu yerleşim alanında bağ evlerinin bulunması, Malatya'nın verimli topraklar üzerinde bulunması, düz bir arazi özelliğine sahip olması, taşkın bölgesinde yer almaması gibi nedenler, toplu yerleşmenin Malatya'da yeniden yapılanması üzerinde etkili olmuştur.

Malatya'nın dağlık bölgelerinde, genellikle, kavak ağaç türünün bulunması ve dayanım özelliğinin fazla olması, yöresel mimaride taşıyıcı ve hatılarda bu türün kullanılmasına neden olmuştur. Bazı örneklerde ise Malatya'da çok fazla yetişmeyen genellikle çevre illerden sağlanan ardıc ağacının da kullanıldığı görülmektedir.

Bizanslılar döneminde(M.S.395- 659) Dermesih çayı su kanalları, o dönemde şehrin su gereksinmelerini karşılamıştır. Ayrıca Kernek dağlarından kaynaklanan suyun şehrin merkezinde ana arter boyunca kanal oluşturmaları, şehrin sulak bir bölge olma özelliği taşıdığını göstermektedir.

Bu olumlu çevresel etkenlerin varlığının, yerleşmenin burada kurulması üzerinde önemli etkileri olmuştur.

2.3. Malatya'nın Tarihsel Gelişimi

Tarih kaynaklarında adı geçen Malatya, bugünkü şehrin 9 km kuzeybatısındaki Eski Malatya diye bilinen yerleşmedir. Yapılan kazılarda Malatya'nın 7 km kuzeydoğusunda Kalkolitik devirde(M.Ö. 5500-3000) yerleşilmiş olan Arslantepe höyüğünün 4. kültür katında M.Ö 13. yüzyıla ait bir Hitit şehri ortaya çıkmıştır. Şehrin adının, bu Hitit şehrinin adı olan Maldiya ismine dayandığı sanılmaktadır. M.Ö 12. yüzyıl başına kadar Hitit imparatorluğu içinde bulunan şehir M.Ö 1114 yılında Asur krallığına bağlı devletin merkezi olmuş, M.Ö 800 yıllarına doğru Urartu devleti ve M.Ö 722'ye doğru yeniden Asurlular'ın eline geçmiştir. Bu arada halkın ova içinde başka yerleşme noktalarına dağıldığı saptanmıştır. Şehir daha sonra, M.Ö I. yüzyılda Hitit şehrinin 4 km kuzeyinde bugünkü Eski Malatya'da kurulmuştur ve Romalılar tarafından Melitene adı verilmiştir[6].

Bizanslılar devrinde(M.S 395-659) de önemini koruyan şehir, M.S 657-658 yıllarında Müslümanlar'ın eline geçmiştir. M.S 712 yılında ise iç karışıklıklar nedeni ile halkın şehri terk etmesinden dolayı Malatya'ya Ermeniler ve Arami dili konuşan köylüler yerleşmişlerdir. Şehir M.S 1071 Malazgirt savaşı ile Türkler tarafından ele geçirilene kadar Bizanslılar ve Müslüman Araplar arasında el değiştirmiştir. Bundan sonra Malatya, Danişmentliler'in merkezi olmuş ve 1104 yılında tümüyle Selçuklular'ın eline geçmiştir. Malatya mimarlık açısından en zengin devirlerini Selçuklular zamanında yaşamış, kervansaraylar, han ve hamamlar, camiler bu devirde yapılmıştır. Bu arada çeşitli Türk beyliklerinin egemenliğine giren Malatya

1392 yılında Osmanlı idaresine katılmış fakat, Timur'un Anadolu'yu istilasında Memlûklüler'in eline geçmiş ve asıl Osmanlı egemenliğine 1516'da girmiştir[6].

1839'da II. Mahmut'un emriyle Hafız Mehmet Paşa'nın karargahıyla Malatya'ya yani şimdiki adıyla Eski Malatya'ya yerleşmesine kadar halk kışı Eski Malatya'da, yazı şimdiki Malatya'nın bulunduğu Aspuzu'da geçiriyordu. Ordunun kendi evlerine yerleşmesi ile Aspuzu'ya yerleşen halk buraya bir şehir kurarak bir daha Eski Malatya'ya dönmemişlerdir. Böylece Malatya isim değiştirmeden üçüncü kez yer değiştirerek bugünkü yerini almıştır. Cumhuriyet'in ilan edilmesinden sonra il olmuştur[6].

2.4. Çalışma Alanı İçerisinde Bulunan Kültür ve Tabiat Varlıkları

Malatya'daki tarihi yapıların çoğu Selçuklu dönemi, Beylikler döneminden ve Osmanlı döneminden kalmıştır.

2.4.1. Merkez ilçede bulunan kültür varlıkları

Yeni cami, 1913 yılında inşa edilmiştir. Kare planlı ve tek kubbeli olarak kesme taştan yapılmıştır. İki cami bünyesinde, diğeri doğu avlusunda olmak üzere üç minarelidir. [1].

Yusuf Ziya paşa cami, 1792 yılında inşa edilmiştir. Dikdörtgen planlı caminin duvarları taş, üzeri ahşap çatılıdır. Minaresi sonradan örülmüştür. Son cemaat yeri bitişiğinde iki türbe vardır[1].

Çarşı cami, tahminen 17. yüzyıl mimarisi bir kiliseye aittir. Sonradan camiye çevrilmiş olup, halen açıktır. Bina kesme taşla inşa edilmiş, üzeri çatılıdır[1].

Taşhoron kilisesi, 18. Yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilen kilisenin kitabesi siliktir. Dikdörtgen planlı, tek kubbeli yapının taşıyıcı unsurları kesme taştır. 1970'li

yıllarda yıkılmıştır. Doğu yönünde apsis ve her iki yanında merdivenle çıkılan papaz odaları yer alır[1].

Venk kilisesi, Malatya merkez Çamurlu köyü'nde bulunan dikdörtgen planlı kilise, taş yapısı ve plan tipi ile bazilikaları andırır. [1].

Tahtalı hamam, kitabesi bulunmayan, ancak mimari özellikleri ile son Osmanlı eseri olduğu belli olan hamam dikdörtgen planlı ve kesme taştır. Hamam üç bölümdür[1].

Gazi ilkokulu binası Cumhuriyet döneminin örneklerindendir. Biri bodrum kat olmak üzere üç katlıdır. 1988 yılında restorasyon geçirilmiştir. [1].

Derme ilkokulu kapısı son Osmanlı dönemi eseridir. 1907 yılında yapılan esas ilkokul binasının ön tarafındadır[1].

Aslantepe höyüğü, Neolitik zamandan (M.Ö. 8000), Roma dönemine kadar, tahminen 27 kültür katı barındırır. Höyük'te, 1961 yılında başlayan düzenli bir kazı çalışması halen devam etmektedir. 1931- 1937 yılları arasında yapılan kazılardan çıkarılan değerli heykeller, halen Ankara Anadolu medeniyetleri müzesi'nde sergilenmektedir[1].

2.4.2. Yeşilyurt ilçesinde bulunan kültür varlıkları

Kaletepe höyüğü, Yeşilyurt ilçesi, Şabandede mevkiinde yer almaktadır. Höyüğün yüzey araştırmalarına göre, Roma ve Bizans dönemlerini barındırdığı tespit edilmiştir. Höyük'te herhangi bir bilimsel kazı yapılmamıştır[1].

2.4.3. Battalgazi (eski Malatya) ilçesinde bulunan kültür varlıkları

Emirömer mescidi, Eski Malatya surları içerisinde. Kitabesi 1563 tarihini göstermektedir. Kare bir plan üzerine oturtulmuştur[1].

Kale surları, Roma devri kalesinin yapımına M.S. 79 yılında başlanmış uzun yıllar devam eden inşaat 530- 40 yıllarında tamamlanmıştır. Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde onarım görmüştür. Kaynaklarda kalenin 95 burcu ve 11 kapısı olduğu söylenmektedir. Günümüze çok azı gelebilmiştir[1].

Silahtar Mustafa Paşa kervansarayı, bir tanesi açık, bir tanesi kapalı olmak üzere iki dikdörtgen mekandan oluşmaktadır. Kapalı bölümün avluya bakan yönünde ve kapının yanlarında tonozla örtülü odalar bulunmaktadır[1]

Resim 2.1. Silahtar Mustafa Paşa kervansarayı

Karahan cami, kitabesine göre, 1583 yılında yapılmıştır. 1900 yılında restore edilen caminin son cemaat yeri revaklarla çevrilidir[1].

Sütlü minare (Çermik), kitabesi bulunmayan eser yapım tekniği ve kullanılan malzemelere göre Osmanlı devrine ait olduğu düşünülmektedir. Minarenin ait olduğu cami yıkılmıştır [1].

Namazgah, 1243 yılında yapılmıştır. Tamamı kesme taştan inşa edilmiştir. Namazgahta bir mihrap ve yedi basamaklı minber yer alır[1].

Ulu cami, 1224 yılında inşa edilmiştir. Büyük Selçuklu mimarisi özelliğini taşımaktadır. Cami taş ve tuğladan yapılmıştır. Çeşitli devirlerde onarımlar görmüştür. Doğu ve batı cephelerindeki iki portali ev taş işçiliği ile dikkati

çekmektedir. Tuğla minaresi yapının kuzeybatı köşe-sindedir[1]. 2005- 2006 yılları arasında yeniden restore edilmiştir.

Resim 2.2. Ulu cami- Battalgazi

Alacakapı mescidi, 1585 yılında yaptırılan cami, sonradan büyük onarım görmüştür. Üzeri ahşap çatıdır. Kare planlıdır. Tuğla minare 20. yüzyılda yaptırılmıştır[1].

Sıddı Zeynep kümbet, Selçuklu devri eseridir. Piramit külahlı çokgen yapı, taş malzeme ile yapılmıştır[1].

Kanlı kümbet, Eski Malatya mezarlığı içerisinde. Kare planlıdır. Selçuklu yapısı olduğu düşünülmektedir[1].

Kırk Kardeşler şehitliği, 13. yüzyıl Selçuklu dönemi mezarlığıdır. Bugün devrilmiş durumdaki mezar taşları, yazı, stil ve yapılış tarzıyla Selçuklu dönemini yansıtmaktadır[1].

Halfetih minaresi, tamamen tuğla malzeme ile yapılan minare 13. yüzyıl eseridir[1].

Toptaş cami, kitabelerdeki tarihlere göre 1681 ve 1827 tarihlerinde onarım görmüştür. Yapım tarihi bilinmemektedir. Minaresi 1960 yıllarda inşa edilmiştir[1].

Şahabiye-i Kübra medresesi, Ulu Cami'nin güney yanındadır. Medresenin tek katlı ve iki eyvanlı olduğu düşünülmektedir[1].

3. GELENEKSEL ANADOLU EVİ VE MALATYA EVLERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

Bu çalışma içerisinde, geleneksel Malatya evlerini geleneksel Anadolu evi içerisinde bir gruba dahil etmeden önce, geleneksel Anadolu evi üzerine yapılmış gruplama çalışmalarının gözden geçirilmesi sınıflamanın doğru yapılması açısından önem teşkil etmektedir.

3.1. Geleneksel Anadolu Evi Genel Özellikleri

Genel olarak ele alındığında evin oluşumunu belirleyen pek çok faktör olduğu gibi fonksiyonları da birden fazladır.

Rapoport'a göre, geleneksel evin etkin ve edilgen olmak üzere iki işlevi vardır. Birincisi evin kullanıcısı olan toplumun yaşam tarzı ve alışkanlıklarına uygun ortam yaratmak, ikincisi ise, barındırmadır[17].

Rapoport, fiziksel etmenlerin değiştirici, toplumsal ve kültürel etmenlerin ise, belirleyici olduğunu vurgular. Geleneksel evin başlıca özellikleri arasında esnek olması, gereksinmelere bağlı olarak eklenti yapılabilir nitelik taşımasını belirtir[17].

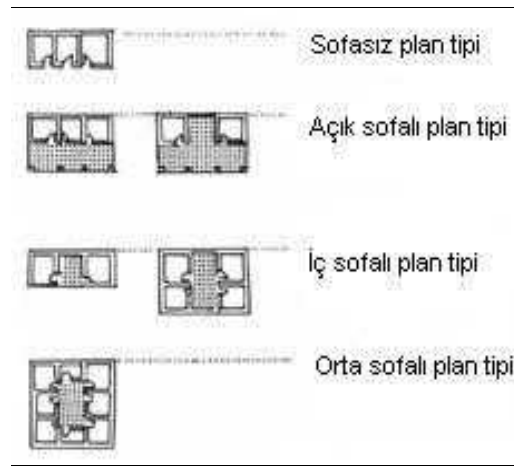
Evin oluşumunda çok sayıda değişken etkili olmakla birlikte, çeşitli alanlarda bunların bir veya birkaçının baskın özellik taşıması, farklı bağlamlarda sınıflandırma yapılmasına olanak tanımaktadır.

Çeşitli araştırmacılar söz konusu sınıflandırmaları şöyle değerlendirmektedirler;

Sedat Hakkı Eldem, geleneksel Anadolu evini plan tiplerine göre sınıflandırmaktadır.

Mekanlar arası ilişkilere göre sınıflandırmada geleneksel evin temel ögesi olarak değerlendirdiği odanın, tarihsel süreç içerisinde gelişimiyle ele alarak plan içerisindeki konumunu analiz etmektedir[32].

Eldem'e göre, geleneksel Anadolu evi sofasız, dış sofalı, iç sofalı ve orta sofalı plan tipi olarak dört grupta incelenmektedir. Plan tipleri içerisinde önemli mekansal öğeler oda, eyvan ve sofadan oluşmaktadır. Plan tipleri ise, bu mekansal öğelerden eyvan ve sofa'nın yerleşim içerisindeki konumu, biçimi ve boyutu arasındaki farklılıklardan oluşmaktadır[18].

Şekil 3.1. 'Geleneksel Anadolu Evi' plan tipolojisi[5].

Doğan Kuban ise, geleneksel Anadolu evini, Türk ailesinin örf, adet, gelenek, görenek, sosyo-kültürel yapısı ve yaşam biçimleriyle değerlendirerek kullanıcılarının gereksinmelerine yanıt vermiş bir ev tipi olarak tanımlamıştır. Odadan sofaya geçilen dağılım mekanının bir bölümünü modül olarak Anadolu evlerini gruplandırmıştır ve Anadolu'yu yedi bölgeye ayırmıştır. Geleneksel ev mimarisinin kaynağının da Orta Doğu'nun eski kültür katlarından temellendiğini öne sürmektedir[19].

D.Kuban, malzeme ve yapım tekniklerini de göz önünde bulundurarak Anadolu'yu geleneksel ev mimarisi açısından yedi bölgeye ayırmaktadır.

1. Güneydoğu Anadolu'nun kuzey Suriye ile ortak kültürünün ifadesi olan taş ev mimarisi
2. Erzurum'dan öteye kuzey doğu Anadolu'nun güney Kafkasya ve Dağıstan ile

akraba olan ahşap hatıllı taş mimarisi

3. Doğu Karadeniz bölgesinde görülen karakteristik ahşap iskeletli ev mimarisi
4. Ege ve Akdeniz bölgesinin düz damlı kübik taş mimarisi
5. Orta Anadolu'nun daha çok köy ve küçük kent ortamında kalan ve kökü Yeni Taş çağına kadar uzanan kerpiç mimarisi
6. Esas yayılma alanı Anadolu'nun kıyıları ile orta yayla arasında bir ikinci çember gibi dolanan ve Sivas dolaylarından batıya ve İç Ege'den Toroslar'ın kuzey yamaçlarına kadar uzanan ve yer yer diğer bölgelerde ve Balkanlar'da görülen hımmış yapım tekniğinde, taşıyıcı sistemi ağaç, kerpiç dolgulu, zemin katı çoğunlukla taş olan bir yapı tekniği ile inşa edilmiş olan geleneksel ev mimarisi[19].

Geleneksel Anadolu evi, geleneksel Türk ailesinin yaşam kültürü ve törelerine uygun şekil ve plan özellikleri gösteren, asırlarca Türk insanının gereksinmelerine cevap vermiş bir ev tipi olarak bilinmekte ve tanımlanmaktadır. Bölgelere ve yapı malzemelerine ilişkin geleneksel Anadolu evi sınıflandırmalarına rastlanmakla birlikte, en yaygın kabul gören taksonomi, plan tiplerine dayanmakta olduğu görülmektedir. Bu tipler gelişim sırasına göre;

Sofasız plan tipi, Dış Sofalı plan tipi, İç Sofalı plan tipi, Orta Sofalı plan tipi olarak dört grupta ele alınmaktadır. Bu sınıflandırmalar çerçevesinde inceleme yapıldığında ana değişkenin mekanlar arasındaki ilişkiler olduğu görülmektedir. Bu ilişkiler şeması temelde iki mekansal öğeden oluşmaktadır. Bu öğeler oda ve sofadır.

Plan tipleri arasındaki farklılıklar, odalar arasındaki mekanların biçim, boyut ve niteliklerindeki ayrıcalıktan kaynaklanmakta olduğu fakat odaların değişmediği görülmektedir[34].

Geleneksel Anadolu evi, yapısal açıdan ortak bazı nitelikler taşımaktadır. Kırsal bölgelerde ev yoğunluklarının az olduğu, bahçeli ve az katlı(en çok-3 kat) bir yapı örüntüsü sergilemektedir. Yerel koşullara en uygun yapı malzemelerinin, yerel kaynaklardan, yakın çevreden elde edilmesi ile oluşmaktadır.

Geleneksel Anadolu evleri yapısal olarak farklı kat düzenlerine sahiptir. Üst kat temel ilke, ara kat değişen ilke, zemin kat değişen doğaya göre kurulmuştur.

Plan tiplerinde temel olarak sofa'nın seçilmesi; bölünebilme ve eklenebilmeye olanak verdiğinden doğru bir yaklaşım olarak karşımıza çıkmaktadır.

Evin ilk yapımından, dış ve yan çözümden başlanarak, yaşam koşullarının değişmesi ve hane halkının genişlemesi ile L sofalı, U sofalı ve daha sonra İç sofalı plan tipine geçebilme olanağı bulunmaktadır[32].

Anadolu'da yeni bir mekan kimliğini ortaya çıkaran geleneksel Anadolu evinin dayandığı kaynaklara ulaşabilmek için, taşınabilen bir mekan düşüncesine dayanan, eski gelenekten yararlanmak gereklidir. Bu ilginç mekan geleneği, özellikle odaları, iç düzeni ve teknolojisi ile kolayca kurulup sökülebilen ve taşınan çadır evlerin önemli izlerini taşımaktadır. Anadolu'da biçimlendirilen geleneksel evin kaynaklarına bu açıdan bakılınca, yüzyıllarca süregelen bir yaşama geleneğinin, ilkeleri, kavramları ve biçimleri ile bağlantılı olduğu görülür. Türklerin Anadolu'ya gelip yerleşmelerinden önceki göçebelik döneminde çadırlar, yaşama mekanı olarak gelişmiş ve biçimlenmiştir. Taşınabilen bir mekan düşüncesinden, toprağa kesin olarak bağlı olan bir düzene geçişte, eski gelenekler ve alışkanlıkların çok uzun bir süre boyunca etkili olmaya devam ettiği görülür[34].

Oda çadır ile, sofa'da ortak dış kullanım alanı ile eşdeğerdir. Oda tek başına bir evdir. Aile bireylerinin hep beraber yaşadığı, yemek pişirdiği, ısındığı, yemek yediği, dinlendiği, uyuduğu, yıkandığı mekandır. Bu işlevleri yerine getirecek her türlü sabit ve hareketli donatıya sahiptir.

Geleneksel Anadolu evinin oluşmasında odaların en önemli ve etkili özellikleri, bu mekanların kendi başlarına, bir yapının içerisindeki belirli işlevleri kendi içlerinde bir tür yoğunlaştırarak karşılayabilen mekanlar olmasıdır.

Geleneksel Anadolu evi düşüncesinin başlangıçta dayandığı bu iki temel öğenin kendi aralarında nasıl ilişki içerisinde olduğu ve mekan gelişim sıralaması, Anadolu'daki ev düşüncesinin çok geniş bölgelerde etkili olan değişik uygulamalarını da ana hatlarıyla tanımlamaktadır[34].

Yapının taşıyıcı sistemi, bir yandan odanın boyutlarını, biçimini belirlemiş diğer yandan pencere, kapı gibi iç-dış etkileri belirleyen öğeleri ve iç düzen üzerinde etkili olmuştur.

Anadolu evinde ve odasındaki mekanın kuruluşunda kullanılan yapı malzemesi ve teknolojisi ne olursa olsun, bazı yapı öğelerinin yorumlanarak değerlendirilmesi önemli bir ilke olmuştur.

Mekan oluşturulmasında etkili biçimde rol oynayan kapı, pencere ve dolapların üst sınırlarının yatay ahşap bant ile çevrelenmesi bu öğelerin kullanımlarından bir tanesidir. Bu öğe, gerçekte, Anadolu evi ve odasının dayandığı temel düşünce ile de yakından ilgilidir. Kullanma alanlarının pratik olarak insan boyutlarının üstüne çıkmaması gerekmektedir. Böylelikle mekanların fonksiyonel kullanım alanının üstünde bir tür üst sınır oluşur. İşte bu üst sınır görsel mekan olarak tanımlanır ve Anadolu evi mekanının ilgi çekici özelliklerinden birisidir. Bu sınırın alt tarafı yararlı kullanım içindir. Üst kısım ise soyutlanmış bir üst çevre olarak kabul edilmiştir. Kapılar, pencereler, kapalı kullanma alanları, dolaplar ve bu gibi işlevsel iç mekan öğeleri bu sınırın altındadır. Bazı özel uygulamalarda bu sınırın üzerinde raf gibi düzenlemelerin yapıldığı da görülmektedir.

Resim 3.1. Kapı ve pencere üst sınırının raf düzenlemesi ile birlikte kullanımı- katalog no:24

En eski örneklerde bu düşüncenin daha da etkili biçimde uygulanmış olduğu görülür. Odanın yüksekliğinin belirlenmesinde görevi olan ve boyutları her ne olursa olsun, hep kullanılan bu yatay öge, ortalama 2.20m. yüksekliğinde düzenlenmiştir. Sadece tepe pencereleri ile bazı dolapların az kullanılan üst bölümleri bu soyut çizginin üzerine çıkmakta olduğu görülebilir. Geleneksel evde oda mekanı içindeki bu yatay sınırın alt kesiminin günlük işlerle olduğu söylenebilir.

Resim 3.2. Pencere alt ve üst sınır çizgisi örneği- katalog no: 19

Resim 3.3. Ahşap üst sınır çizgisi örneğinin, oda çevresi boyunca kullanılması-
katalog no: 24

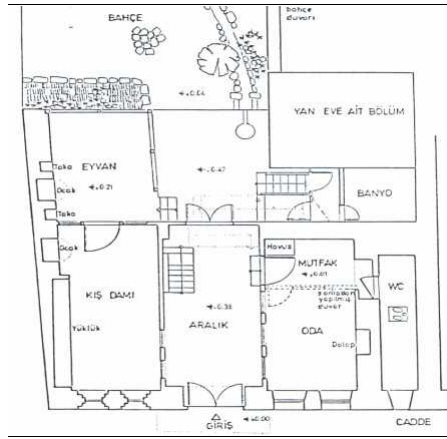
Anadolu evinde iç ve dış çevre ilişkileri ise yapının yönlenmesini sağlamaktadır. Bu iki çevre birbirlerinden çok farklı iki dünya olarak kabul görmüşlerdir. Evin sofası, avlusu ve bahçesinin özel olarak biçimlendirilebilmekte olduğu görülür. Yapı iç çevreyle isteğe en uygun şekilde ilişki kurabilirken dış çevreyle ilişkisini çıkmalarla sağlamaktadır.

3.2. Geleneksel Malatya Evi Genel Özellikleri

Çalışma alanı içerisinde yer alan Malatya evlerinin Osmanlı dönemi sivil mimari örneklerinin genel özelliklerini taşıdığı görülmektedir. Sivil mimarlık örnekleri, o dönemin yaşam biçimini de günümüze taşımaktadır.

Evler genellikle bahçe içerisinde inşa edilmiştir. Yol kenarında olanların bahçesi duvarla çevrilmiştir. Evin dışında günlük yaşantının devam ettiği, tandır örtmesi ya da örtmelik denilen mekanların da içinde bulunduğu bir iç avlu vardır.

almaktadır. Ahşap bir merdivenle ikinci kattaki sofaya çıkılır. Bölge kurak iklime sahip olduğundan kış mevsiminde genellikle alt katta *Kış Damı* 'nda oturulmakta, üst kat genellikle yazlık olarak kullanılmaktadır.

Şekil 3.3. Geleneksel Malatya evi zemin kat/ Aralık, Kış Damı, Hızna,Eyvan
örneği- katalog no:6

Alt kattaki pencereler üst kata oranla daha az ve küçüktür. Karakteristik pencere tipi *Kemerli* pencere ve *Kemer Oymalı Düz* penceredir. Pencerelerde az da olsa kafese rastlanmamaktadır.

Resim 3.4. Kemer oymalı düz pencere ve kemerli pencere örnekleri-
katalog no: 9-28

Sokağın bulunduğu yönde çıkmalar, genellikle, oda boyunca çıkma şeklinde yapılmış olup döşeme kirişlerince taşınmaktadır.

Resim 3.5. Çıkma örneği-katalog no: 20

Oda duvarlarında yüklük, dolap, özellikle kış odalarında ahşap yaşmaklı ocaklar ve ocağın iki yanında yer alan *Taka* adı verilen raflar bulunmaktadır. Ayrıca bir ahşap pervaz, pencere alt ve üst hizasında bütün odayı dolaşmaktadır.

Resim 3.6. Geleneksel Malatya evlerinde yer alan ‘Taka’ örneği

Malatya evlerinde kapı, pencere ve dolapların en üst sınırını belirleyen yatay ahşap pervaz veya ahşap raf ile çevrelendiği görülmektedir.

Resim 3.7. Geleneksel Malatya evlerinde yer alan raf örneği-katalog no: 24

Resim 3.8. Geleneksel Malatya evi dolap örneği- katalog no: 29

Malatya evlerinin dış cepheleri ve evlerin içleri oldukça sadedir. Kullanılan süsleme malzemesi ahşap ve alçıdır. Dolap, yüklük, hızna, müsandere süsleri, pencere ve balkon parmaklıkları ahşap malzemeden yapılmıştır.

Resim 3.9. Geleneksel Malatya evi yatak dolabı örneği

Resim 3.10. Geleneksel Malatya evi balkon ve ahşap korkuluk örneği
katalog no:12

Geleneksel Malatya evinin genel özellikleri incelendikten sonra, evlerin dış çevreleri tanımlanarak, dış mekanların ve iç mekanların plan elemanlarının anlatılması tipolojik sınıflamanın yapılabilmesi açısından önem taşımaktadır.

3.2.1. Geleneksel Malatya evlerinin yerleşim plan özellikleri

Genel olarak iki çeşit yerleşim düzeni vardır.

- Bitişik düzen
- Ayrık düzen

Bitişik düzende yapılan evlerde genellikle giriş cephesinin sokak ile doğrudan ilişki içerisinde olduğu ve aynı zamanda arkada bahçesinin veya avlu ve bahçesinin bulunduğu görülmektedir. Ayrık düzendeki evlerde ise bahçe içerisinde, giriş cephesi sokağa yönlendirilmiş veya tamamı bahçe içerisinde konumlandırılmıştır.

Çalışma alanı içerisinde bulunan evler, parsel içi konumlarına göre ayrıldıktan sonra, yerleşim planı içerisinde eve giriş durumlarına göre genel olarak tek girişli ve çift girişli olmak üzere iki farklı gruba ayrıldıkları tespit edilmiştir.

Bitişik düzendeki evlerde dört farklı giriş, ayrık düzendeki evlerde üç farklı giriş bulunmaktadır. Bitişik düzendeki evler sokaktan tek girişli, avludan tek girişli, sokaktan ve avludan çift girişli, sokaktan ve bahçeden çift girişli olmak üzere dört ayrı grupta toplanmaktadır. Ayrık düzendeki evler ise avludan çift girişli, avludan ve bahçeden çift girişli ve avludan tek girişli olmak üzere üç farklı grup altında sınıflandırılmaktadır.

3.2.2. Yapı-açık alan ilişkisi

Malatya evlerinin açık alanla olan ilişkilerinin bahçe ve avluyla sağlandığı görülmektedir. Bahçeli olan evlerde bahçe genel olarak evin arka kısmında yer almaktadır. Özellikle, bitişik düzendeki evlerde bahçelere pek rastlanmamaktadır.

İncelenen örnekler arasında, ayrık düzen içerisinde yer alıp, bahçeli ev grubuna giren evler ikiye ayrılmaktadır.

Bahçeli- avlulu, Bahçeli- avlusuz

Geleneksel Malatya evlerinde bitişik düzende olup, bahçeli yapı grubuna girenlerin de kendi aralarında üçe ayrıldıkları görülmektedir.

Bahçeli- yan avlulu, Bahçeli- arka avlulu, Bahçeli- avlusuz

Yine bitişik düzende yer alıp bahçesiz ev grubuna giren konutlar ise kendi aralarında üçe ayrılmaktadırlar. Bahçesiz- yan avlulu, Bahçesiz- arka avlulu, Bahçesiz- avlusuz.

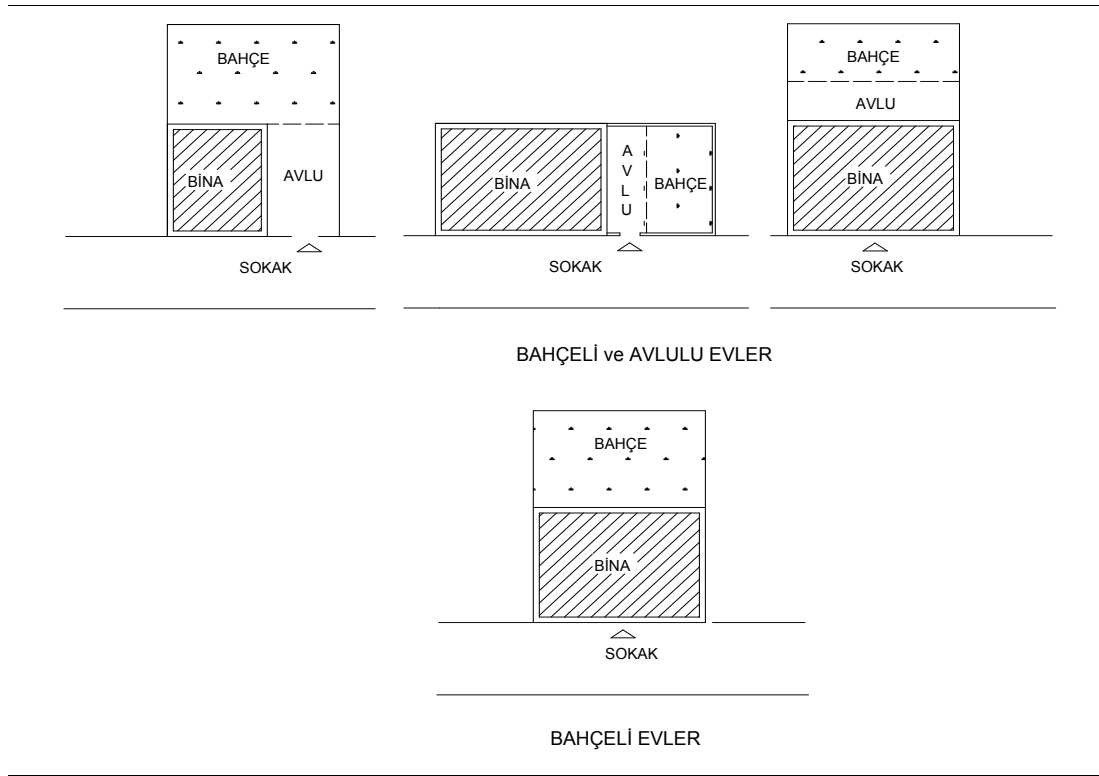
Ayrık düzen içerisinde yer alıp bahçesiz ev grubuna giren geleneksel evler ise sadece bahçesiz ve avlusuz olarak gruplandırılmaktadır. Bölüm 5.3’de çalışma içerisindeki 30 adet evin yapı-açık alan ilişki analizi yapılmaktadır.

Bahçesiz evler

Bu tip evlerde giriş, doğrudan sokaktan, avludan veya hem sokaktan hem de avludan yapılmaktadır. Bahçesiz evleri avlulu ve avlusuz olmak üzere ikiye ayırabiliriz. Bahçeli ve avlulu evler ise kendi aralarında yan avlulu ve arka avlulu olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Bahçeli evler

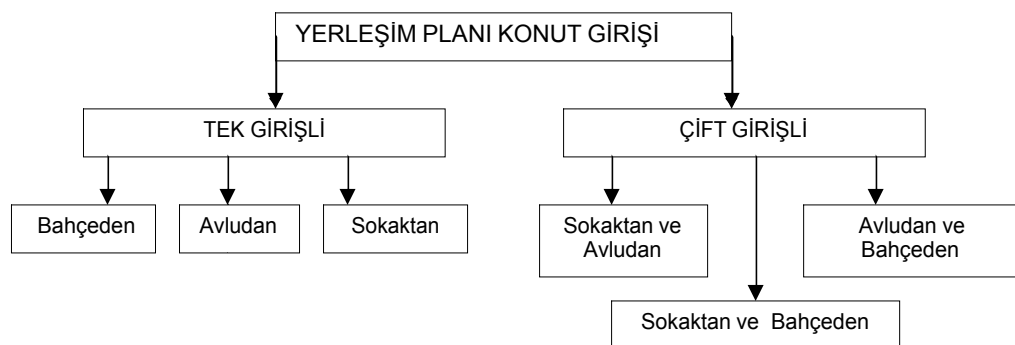
Bahçeli evleri, avlusuz ve avlulu olarak ikiye ayırabiliriz. Bahçe ev ile sokak arasındaki bağlantıyı sağlamaktadır. Avlulu evlerde yine kendi aralarında arka avlulu ve yan avlulu olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Şekil 3.4 Bahçe-ev-sokak ilişkisi

3.2.3. Yapı- giriş ilişkisi

İncelenen evler arasında sokaktan doğrudan eve girilen örnekler ile bahçeden, avludan eve girilen örnekler bulunmaktadır. Evlerin yerleşim planlarında girişler *Tek Girişli* ve *Çift Girişli* olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Şekil 3.5. Yerleşim planı konut girişi

3.2.4. Yapı elemanları

Duvar

Yapıda temel ve subasman duvarı kesme taştan örölmekte ve 100 -150 cm.'ye kadar yükselmektedir. Diğer kerpiç duvarlar kalınlıları 60-90 cm. arasında yapılmaktadır. Evlerin içinde oda bölme duvarları, genelde 15 cm veya 40 cm olarak yapılmıştır.

Döşeme ve tavan

Evlerde döşeme ve tavanlar, daire veya dikdörtgen kesitli ahşap kirişlemeyle oluşturulmaktadır. Ahşap kirişler duvara açılan deliklere yerleştirilmiştir. Ahşap kirişlerin çapları 15 cm. civarındadır. Kiriş aks aralıkları 30-50 cm. arasındadır. Ahşap kirişlemenin üzerine karşılıklı olarak sıkça döşenmiş, daha küçük kesitli ahşaplar bindirilmekte ve döşeme üzerine toprak serilip sıkıştırılmak suretiyle kaplanmaktadır. Tavanlar genelde süslü değildir. Sadece katalog no:2-9 örneklerinde ön cephede bulunan balkonların tavanında, tavan göbekleri bulunmaktadır.

Resim 3.11. Dikdörtgen ahşap kirişle ile oluşturulmuş tavan örneği -katalog no: 20

Resim 3.12. Göbekli ahşap kaplama tavan-katalog no:2

3.2.5. Plan özellikleri

Sofa, Malatya evlerinde günlük yaşamının bir bölümünün geçtiği toplama mekanı ve aynı zamanda odalar arası geçişi sağladığından sirkülasyon alanı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Geleneksel Malatya evleri plan özellikleri incelenirken, yerel gelenekler ve iklim koşulları açısından sofa ve oda ilişkisine ve sofanın ev içerisindeki yerine bakılarak değerlendirme yapılmıştır. Bu değerlendirme sonucunda Sofalı plan tipi ve Harem-Selamlıklı plan tipi olmak üzere iki tip plan özelliğine rastlanmıştır.

Sofalı Plan Tipi

Geleneksel Malatya evlerinde sofalı plan özelliği gösteren evlerin de kendi arasında İç sofalı, Dış sofalı ve Çift sofalı olmak üzere 3 tipte farklılaştığı görülmektedir.

İç sofalı plan tipi: İncelenen örnekler arasında bu özelliğe sahip 9 adet ev bulunmaktadır.

Dış sofalı plan tipi: İncelenen örnekler arasında bu özelliğe sahip 7 adet ev bulunmaktadır.

Çift sofalı plan tipi: İncelenen örnekler arasında çift sofalı plan özelliğine sahip 10 adet ev bulunmaktadır.

Harem Selamlıklı Plan Tipi

Geleneksel Malatya evlerinde harem ve selamlık ayırımı yapılmış 4 adet ev bulunmaktadır.

3.2.6. Plan elemanları

-Dış Mekanlar

Bahçe

Bahçe ağaç, sebze veya meyve yetiştirilen topraktır. Malatya evlerinde bahçeler çoğunlukla küçük boyuttadır. Evler genelde sokağa cephe verdiği için, bahçeler evlerin arkasında yer almışlardır. Malatya evlerinde bahçe kavramının yapıyla ilişkisi açısından ikiye ayrıldığı görülmektedir. Bitişik düzendeki evlerde, yoldan doğrudan evin içerisine girilmekte ve evin arkasında küçük bir bahçe oluşturulmaktadır. Ayrık düzendeki evlerde ise bu tipe ek olarak yapıya bahçeden dolayı olarak girildiği görülmektedir. Evlere bahçeden girilen tipin ise kendi arasında yoldan tamamen geriye çekilmiş, dört cephesi bahçe ile çevrili ve bir veya iki cephesi yola bitişik diğer cephelerinin bahçeyle bütünleştiği evler olarak ikiye ayrıldığı tespit edilmiştir. Bahçe-yapı ilişkisi daha detaylı olarak çizelge 5.4’ de gösterilmektedir.

Avlu

Tandır, kuyu, çeşme, havuz, ocak gibi öğelerin bulunduğu avlular evin en renkli ve fonksiyonel bölümleridir. Malatya evlerinde avlu, sıcak havalarda günlük işlerin

yapıldığı, kışlık erzakların hazırlandığı vb. eylemlerin yapıldığı açık mekandır. Bazı örneklerde avlu, bahçe ile ev arasında geçişi sağlayan sirkülasyon alanı olarak karşımıza çıkar. Malatya evlerinde yer alan avluların zemini taş kaplamadır. Bazı örneklerde sonradan beton ile kaplandığı görülmektedir.

Resim 3.13. Geleneksel Malatya evi avlu örneği- katalog no:24

Resim 3.14. Geleneksel Malatya evi avlu örneği-katalog no:29

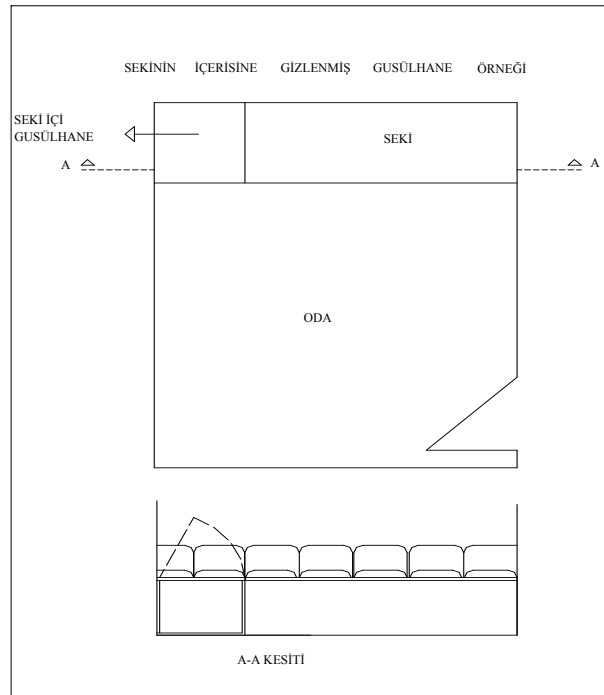
-Yaşama Mekanları

Oda

Geleneksel aile yaşamı içerisinde, aileye ait en küçük bağımsız birim olması nedeniyle büyük önem taşıyan oda, Malatya evlerinde kareye yakın dörtgen planlı olarak düzenlenmiştir. Oda yatma, oturma, yıkanma, yemek yeme gibi işlevleri karşılamaktadır. Çoğu örneklerde evlerin alt katlarındaki odalar kış aylarında, üst katlarındaki odalar ise yaz aylarında kullanılmaktadır.

Yüklük ve ocak Malatya evlerinde en azından bir odada mutlaka bulunmaktadır. İncelenen bazı örneklerde, ocak, yüklük ve gusülhane' den oluşan üçlü işlevin birden yer aldığı uygulamalar tespit edilmiştir.

Bu düzenlemelerde ocak ve yüklük genellikle odanın sağır cephesinde yer alır. Gusülhanenin ise seki'nin içerisine gizlendiği görülmüştür. Günümüze özgün olarak gelmese de bazı yüklüklerin içinde gusülhane bulunduğu da bilinmektedir.

Şekil 3.6. Seki içerisinde gusülhane örneği

Resim.3.15. Geleneksel Malatya evi ocak örneği -katalog no:24

Sokak cephesine bakan ve dışarıya çıkma yapan odaların bu duvarları boyunca uzanan ve oturmak için kullanılan sekiler yer almaktadır.

Malatya evlerinin birçoğunda statü ve işlev ayrımının mekana yansıyan birimi olan baş oda yer almaktadır. Baş oda evin aile reisinin, erkek misafirlerini konuk ettiği bir mekandır. Başoda evin en seçkin bölgesinde yer almaktadır. Mahremiyet kavramından şekillenmiştir. Eve gelen yabancı erkeklerin, evin içerisindeki kadınları görmemesi için düzenlenmiştir.

Resim 3.16. Geleneksel Malatya evi seki örneği- katalog no: 23

Resim 3.17. Geleneksel Malatya evi seki örneği- Karakaş konağı

İncelenen örneklerden sadece İstanbulluoğlu evinde-katalog no:2 kış odası olarak nitelenen, ara katta düzenlenmiş, basık tavanlı ve az pencereli bir mekan bulunmaktadır.

Sofa

Geleneksel Anadolu evinde sofa, bütün ailenin bir araya geldiği, evin merkezi konumunda olan, ortak kullanıma açık bölümdür. Hem oturmak için, hem de geçiş alanı olarak kullanılan bir mekandır.

Malatya evlerinde plana karakterini veren ve yönlendiren en önemli mekan ögesi olan sofa dış hava koşullarına bağlı olarak, açık veya kapalı oluşuna göre iç sofa ve dış sofa olarak adlandırılmaktadır. Dış sofalı(açık sofalı) evlerde günlük yaşam ve aile içi üretimin büyük bir kısmı kış mevsimi haricinde bu mekanda geçer.

İç sofalı(kapalı sofalı) evlerde sofanın, ihtiyaç programına, arsa koşullarına ve yaptıranın ekonomik gücüne bağlı olarak sofanın odalar ve servis mekanları arasında bir geçiş alanı niteliği taşıdığı, incelenen çoğu örnekte ise başlı başına bir yaşama birimi olduğu görülmektedir. Geleneksel Malatya evlerinin hepsinde iç sofa görülmektedir. İç sofa ataerkil yaşam tarzına göre yaşayan büyük ailenin alt üyelerinin kendilerine ait odalarından çıktıklarında, aile içi ortak yaşama kavuştukları önemli bir mekandır. İncelenen örnekler arasında, çoğunlukla iç sofanın

evin en büyük mekanı olduğu görülmektedir. Genellikle, iç sofanın bir ucu dış sofaya bakarken, diğer ucunun oda ile sonlanması bu evlerin dış sofadan ışık alarak aydınlanması sonucunu doğurmaktadır. Dış sofası olmayan çoğu örnekte ise iç sofanın, ışığı daha fazla kullanabilmesi için iki ucunun da pencereli düzenlendiği görülmektedir.

Resim 3.18. Geleneksel Malatya evi dış sofa(açık sofa) örneği-katalog no:24

Resim 3.19. Geleneksel Malatya evi dış sofa(açık sofa) örneği-katalog no:27

Aralık

Evin alt katında yer almaktadır. Bu mekan alt kat sofası olarak da değerlendirilmektedir. Zemin kattaki odalar bu mekan etrafında sıralanmaktadır. Çoğunlukla üst kata çıkan merdivenler burada yer alır.

Resim 3.20. Aralık örneği

Köşk

Köşk, konumuna göre bir yönü dış sofaya, diğer yönü bahçe, avlu ya da taşlığa, ön cephesi ise sokağa açılan yazlık bir mekandır. Yapıdan ayrı, kendine ait bir çatı örtüsü bulunmaktadır. İncelenen örnekler arasında dış sofanın bir ucunda köşk mekanı bulunan sadece bir örneğe rastlanmıştır. Aşağıdaki resimde Ahmet Kekevi evi-katalog no:27 köşk örneği gösterilmektedir.

Resim 3.21. Geleneksel Malatya evi köşk örneği-katalog no:27

Eyvan

Evin zemin katında, yazın oturulan, üzeri kapalı, konumuna göre bir, iki veya üç yönü bahçeye veya avluya açılan, dış mekandan korkuluk veya kafes ile ayrılan dikdörtgen formlu mekanlara geleneksel Malatya evlerinde eyvan denilmektedir. Eyvanın, konutun genellikle arkasında yer alan bahçeye yönelmesi ve alt katlarda bahçenin ya da avlunun devamı niteliğinde olması, kırsal yaşam tarzının biçimlenmeye olan etkisini göstermektedir.

Cihannüma

Evlerin en üst kotunda yer almaları nedeni ile bol ışıklı ve havadar mekanlardır. Cihannümaların iki ayrı tipi bulunmaktadır. Birincisi, beşik çatı eğiminin içerisinde kalan çatı eğiminin sağladığı yüksekliğin değerlendirilmesi amacı ile yapılmış olanlardır. Katalog no:29 bu tipe örnek teşkil etmektedir.

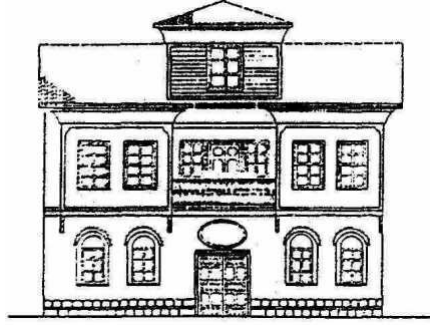

Resim 3.22. Birinci tip cihannüma örneği-katalog no:29

İkinci tip cihannüma ise, konutun çatı düzeyinden bağımsız, kütle olarak daha yüksek, kendine ait çatısı olan mekanlar biçimindedir. İncelenen Malatya evlerinde bulunan cihannümaların genellikle bu ikinci grup özelliğinde olduğu görülmektedir. (İstanbuluoğlu evi-Katalog no:2, Ali Turfanda evi-Katalog no:9, Hanif Tanbay evi-Katalog no:28, İsmet Bilir evi-Katalog no:18) (Şekil3.2).

Resim 3.23. İkinci tip cihannüma örneği- katalog no:28

Şekil 3.7. Cihannüma örneği- Ali Turfanda evi-katalog no:9

-Servis Mekanları

Hızna

Bu mekan, evin kışlık erzaklarının saklandığı, penceresiz ya da küçük mazgal penceresi bulunan mekanıdır. Genellikle zemin katta yer almaktadırlar. Ahşaptan yapılmış, içerisinde bulgur, un vb. erzakların saklandığı *zahire ambarı* bulunmaktadır.

Resim 3.24. Hızna içerisinde yer alan 'Zahire Ambarı' örneği

Resim 3.25. Geleneksel Malatya evi hızna örneği -katalog no:26

Mutfak

Bu mekan, evin orta odalarından birinde yer almakta ve ılık almayacak şekilde düzenlenmiş olduğu görölmektedir. Hızna mekanından ayrılan belirli iki özelliği bulunmaktadır. Mutfak evin yaşama katı olan 1.katında yer almakta ve içerisinde yaşmaklı ocak yer almaktadır. Yemek burada pişirildiği gibi aynı zamanda bazı evlerin bahçe içerisinde ve dış sofalarda yer olan ocaklarda da pişirilebilmektedir. Mutfak mekanında kapı üst çizgi sınırından itibaren dört duvarı dönecek şekilde ahşap rafların bulunduğu görölmektedir.

Resim 3.26. Geleneksel Malatya evi mutfak örneği

Ahır

Malatya evlerinde günlük gereksinimleri karşılayan hayvanlar için evlerin alt katlarında bir mekanın ağıl veya ahır olarak düzenlendiği görülmektedir. İçerisinde yemlik olması dışında depolama işlevli mekanlardan başka farkları bulunmamaktadır. Zemin katlarda bulunan odunluklar ağıl ve ahır ile benzer niteliklere sahiptirler. Bazıları penceresiz olmakla birlikte bazıları ise küçük kafes pencere olarak düzenlenmiştir.

Depo

Evlerin odun, kömür gibi yakacaklarının, bahçe aletlerinin vb. saklandığı mekanlardır. Depo, geleneksel Malatya evlerinde zemin katta, ılık almayan ara odalardan birinde yer alır. Depo genellikle aralık mekanına açılmaktadır. Zemin katlarda bulunan depolar ağıl ve ahır ile benzer niteliklere sahiptirler.

3.2.7. Mimari elemanlar

Doğadan ayrılan yapı mekanı ve onu çevreleyen sınırlar, yer yer geçiş sağlayan boşluklarla dış ortama bağlanmış, boşluklar da isteğe bağlı olarak açılıp kapanarak ayarlanan hareketli öğelerle denetlenmiştir. İç ve dışın veya bölümlerin, geçiş ve görüş açılarından birbirine bağlanması, iç mekana ışık ve hava sağlanması amacıyla düzenlenen bu boşluklar ve onları denetleyen hareketli öğeler kapı ve pencereler olarak tanımlanır[47].

Sokaktan yapıya, doğrudan ulaşılan uygulamalarda, giriş kapıları dış ortamın güvensizliğinden dolayı yapıya gizlenmiş veya olabildiğince küçük ve sınırlı tutularak, kolay savunulacak şekilde donatılmıştır. Dış ortam kamusal denetime ve düzene kavuşunca, özellikle devlet güvencesi yaşama geçince giriş belirginleşmiş, büyümüş, bezenmiş, önem kazanmış, simgesel bir değer taşıyan niteliğe ulaşmıştır. Osmanlı mirası olarak günümüze ulaşan geleneksel yapıların çoğunda sokaktan bahçeye veya avluya yapılan ana girişe boyut ve çekicilik açısından ayrı bir özen gösterilmiştir[47].

Kapılar

Kullanıma dönük, kentin parçası ve kentlinin ortak kullanımına sunulan sokağın ayrılmaz parçası evdir. Bunun ise sokağa açılan elemanlarından biri kapılardır. Kapı, yasal, sosyal, kültürel, pratik ve özel bir ara kesittir. Hiçbir eleman özel ile geneli bu denli iç içe birlikte taşıyamaz. Sokak ne denli genel, ortak bir kullanım alanı ise ve kapı dış yüzüyle ona katılıyorsa, iç yüzü de o denli özeldir[48].

Geleneksel Anadolu evinin odalarında daima tek bir giriş vardır. Kapı genellikle odaya bağlı bir öge olarak düşünülmüş bu nedenle de bütün kapı kanatları odanın içerisine doğru açılmaktadır[34].

Malatya evlerinde kapıları kullanım yerlerine göre dış kapılar(cümle kapısı), bahçe kapıları, avlu kapıları ve iç kapılar olmak üzere dörde ayrılabiliriz.

İncelenen örnekler arasında dış kapı örneklerinin çift kanatlı ve ahşaptan yapılmış olduğu görülür. Dış kapılar dikdörtgen formdadır. Dış kapılar düşey ahşapların birleştirilmesiyle oluşmaktadır. Kapı genişlikleri 180-185cm, yükseklikleri ise 220-240cm arasındadır.

Malatya evinde iç kapıların kanatların üst kesimleri düz ya da kemer biçiminde düzenlenmiştir. Yapı içinde daha az önemli olan odaların kapı kanatları ise çoğunlukla düşey yönde iki geniş ahşabın üç yatay kuşakla birleştirilmesiyle oluşmaktadır.

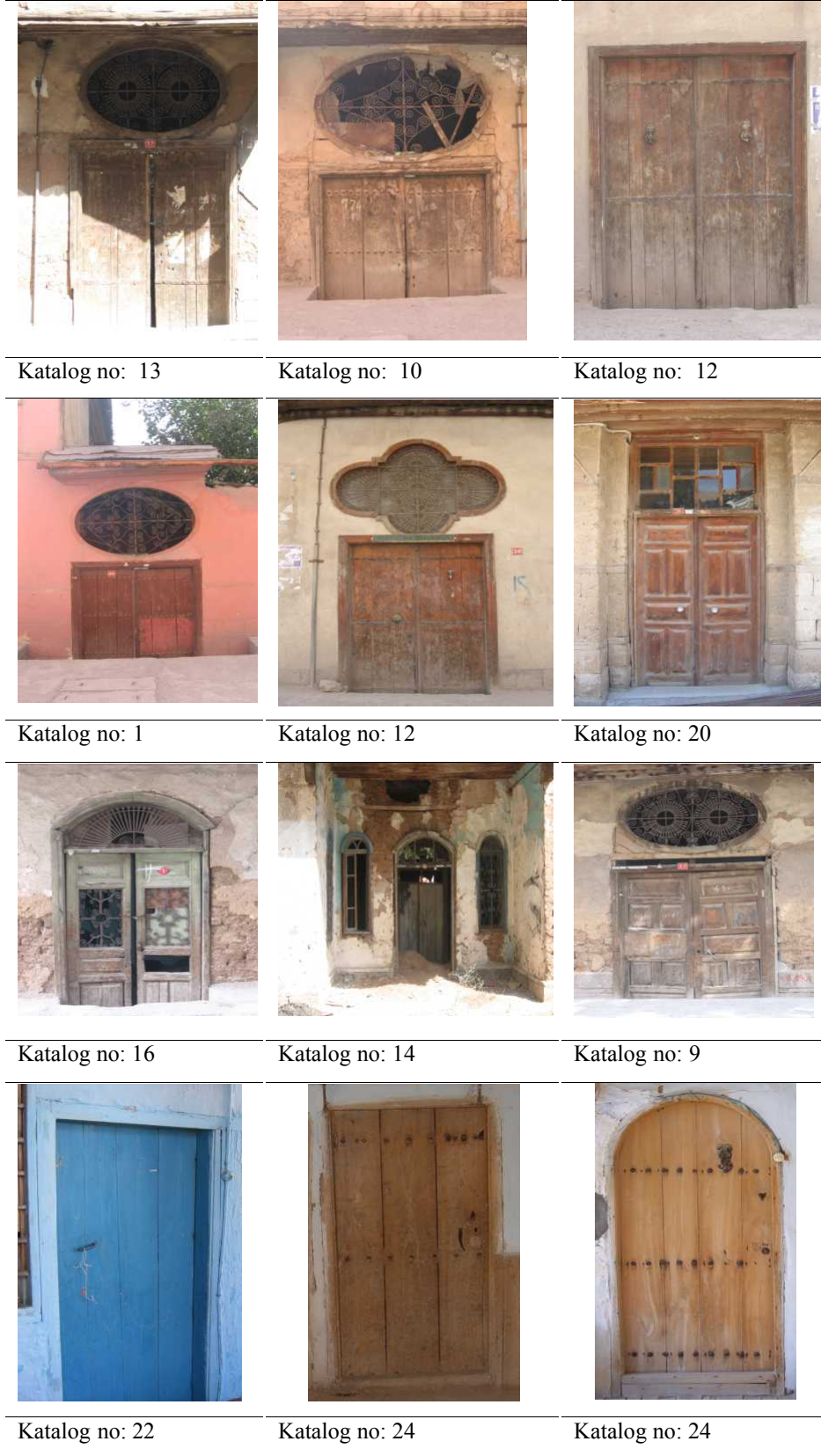
Malatya evlerinde bahçe duvarları kerpiç ve moloz taştan yapılmıştır. İncelenen örneklerde bahçe ve avlu kapılarının genellikle ahşap ve çift kanatlı olarak düzenlendiği görülmektedir. Ortalama 190-200cm genişliğinde ve 240cm yüksekliğinde düzenlenmişlerdir.

Malatya evlerinde iç kapılar düz lentolu veya kemerli olarak düzenlenmiştir. Kemerli düzenlenen kapıların kapı kanatları da buna uygun olarak yapılmıştır. Etraflarında süsleme öğeleri pek kullanılmamaktadır. Düz ve kemerli kapılar ise kendi aralarında ıııklık pencerele ve penceresiz olarak ikiye ayrıldığı görölür. Geleneksel Malatya evinde katalog no: 5-6-7-9-10-11-12-13-14-15-18-20-21-29 nolu kapı örnekleri düz ve ıııklık pencerele olarak düzenlenmiştir. Katalog no: 3-4-8-12-17-26-28-29 nolu kapı örnekleri düz ve ıııklık penceresiz olarak düzenlenmiştir. Katalog no: 2-14-16-27 nolu kapı örnekleri kemerli ve ıııklık pencerele olduğu görölür. Katalog no: 24 nolu kapı örneği de kemerli ve ıııklık penceresiz olduğu görölür. Şekil 3.7’de dış kapı tipoloji tablosunda bu sınıflamanı yapıldığı görölürmektedir.

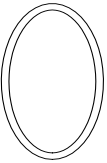
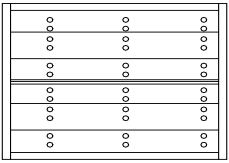
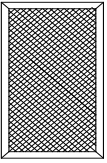
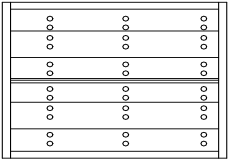
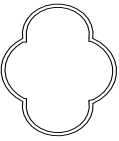
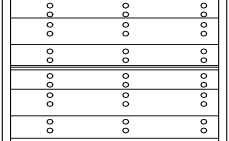
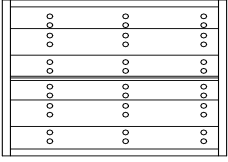
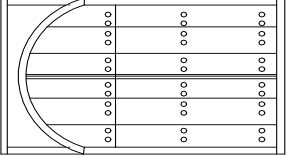
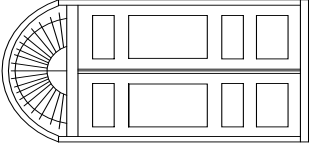
Kapı kanatları ahşabın dikey olarak birleştirilmesiyle oluşmaktadır. İncelenen örnekler arasında iç mekanda tek ve çift kanatlı kapılar kullanılmıştır. Çift kanatlı kapıların genişlikleri 110-118cm, yüksekliği ise 210-220cm boyutları arasında değişmektedir. Tek kanatlı olanların kapı genişlikleri 75-90cm arasında, yükseklikleri ise yine 210-220cm.boyutları arasında değiştii görölürmektedir. Şekil 3.8’ de geleneksel Malatya evlerinin çeşitli kapı resimleri görölürmektedir.

		
Katalog no: 29	Katalog no: 24	Katalog no: 21
		
Katalog no: 17	Katalog no: 24	Katalog no: 29
		
Katalog no: 12	Katalog no: 12	Katalog no: 23
		
Katalog no: 19	Katalog no: 23	Katalog no: 24

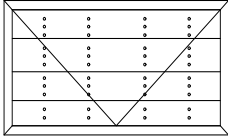
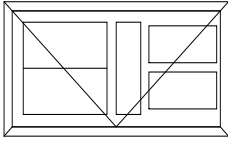
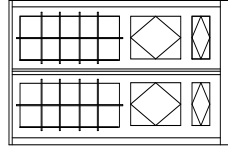
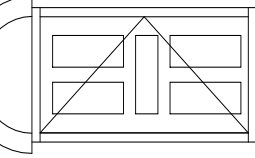
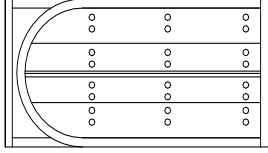
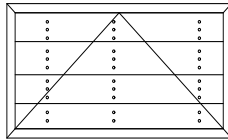
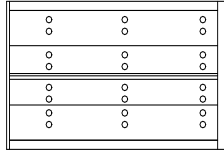
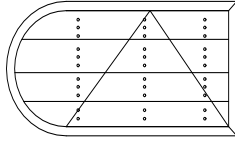
Resim 3.27. İncelenen bir grup eve ait giriş kapısı örnekleri

Resim 3.28. İncelenen bir grup eve ait giriş kapısı örnekleri

DIŞ KAPI TIPOLOJİSİ					
DÜZ			KEMERLİ		
IŞIKLIK PENCERELİ		IŞIKLIK PENCERESİZ	IŞIKLIK PENCERESİZ	IŞIKLIK PENCERELİ	
ÖVAL	DİKDÖRTGEN	DİĞER			
 	 	 			
KATALOG NO:	KATALOG NO:	KATALOG NO:	KATALOG NO:	KATALOG NO:	KATALOG NO:
9-10-11-13-44	5-6-7-15-18-19-20-21-23	12	3-4-8-12-17-26-28-29	24	2-14-16-27
					

Şekil 3.8. Dış kapı tipoloji tablosu

İÇ KAPI TİPOLOJİSİ				
DÜZ			KEMERLİ	
TEK KANATLI	ÇİFT KANATLI	TEK KANATLI	ÇİFT KANATLI	
				
KATALOG NO: 22	KATALOG NO: 21-29	KATALOG NO: 29	KATALOG NO: 30	KATALOG NO: 24
				
KATALOG NO: 24	KATALOG NO: 29	KATALOG NO: 24		
				

Şekil 3.9. İç kapı tipoloji tablosu

Pencereler

Geleneksel Anadolu evinde ve odasında geliştirilmiş olan pencere dizileri mekan için özel bir önem taşımaktadır. Pencerelerin gelişimi, odaların iç-dış ilişkileriyle bağlantılıdır. Evin en önemli odası, en elverişli yöne doğrultulmuş ve çok sayıda pencereyle değerlendirilmiştir[45].

Anadolu'daki yapım tekniğine bağlı olarak ortaya çıkan kalın duvarlardaki pencereler, çoğunlukla duvarın dış yüzeyine yakın olarak takılmaktadır. Böylece hem iç mekan genişletilmiş, hem de pencerenin iç yüzünde bir kullanma alanı elde edilmiş olmaktadır[34].

Pencerelerin biçimlenmesine teknik yönden bakılırsa cam boyutları ile pencere kanatlarının arasında ilişkiler bulunduğu görülür. Genel olarak pencere doğramaları yalın, kanatların cam boyutları da küçüktür. Bunun temel nedeni geçen yüzyıldaki cam yapım tekniğinin henüz yeterince gelişmemiş olmasıdır.

Geleneksel Malatya evlerinde pencereler dikdörtgen biçimindedir. Genişlikleri 60-110cm. arasında, yükseklikleri ise 120-200cm. arasında değişmektedir. Genellikle 1/1.5 ve 1/2 arası orana sahiptirler. Pencerelerin bazıları giyotin, bazıları ise açılır kapanır kanatlı tiplerdir. Bu tipteki pencereler ikili, üçlü ve dörtlü gruplar halinde cepheye yansımaktadır.

Malatya evlerinin bazılarında düz, işlemsiz, dikdörtgen biçiminde, giyotin tipte pencereler bulunurken, bazılarında üzeri kemerli biçimde pencereler bulunmaktadır. Pencerelerden katalog no: 196-23-13-20-21-23 nolu pencereler düz ve kanatlı tip olarak düzenlenmiştir. Katalog no: 9-27-19-20 nolu örneklerde ise düz ve giyotin tipte düzenlenmiştir. Katalog no: 1-14-16-2-10-27-28-24-28 nolu ev örneklerinin pencereleri, kemerli ve giyotin tipte düzenlenmiştir. Malatya evlerinde ahşap pencerelerin üst kısımları cephede, cephe malzemesi olan kerpicin kemerli ve süslemeli rölyef ile görsel olarak çeşitliliğinin sağlandığı görülmektedir.

Katalog no: 23

Katalog no: 9

Katalog no: 196

Katalog no:19

Katalog no: 27

Katalog no: 21

Katalog no: 27

Katalog no: 20

Katalog no: 23

Katalog no: 24

Katalog no: 10

Katalog no: 28

Resim 3.29. İncelenen bir grup eve ait pencere örnekleri

Katalog no: 20

Katalog no: 9

Katalog no: 196

Katalog no:14 1/1.5

Katalog no: 14

Katalog no: 21

Katalog no: 2

Katalog no: 13

Katalog no: 1

Katalog no: 28

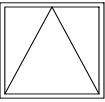
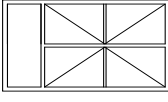
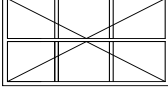
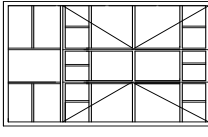
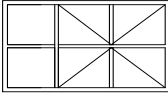
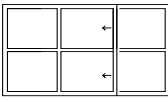
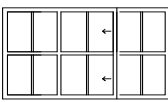
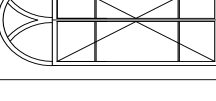
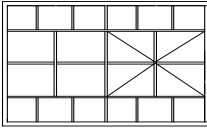
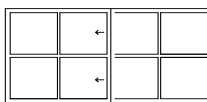
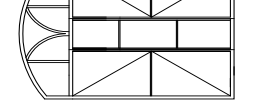
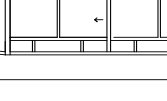
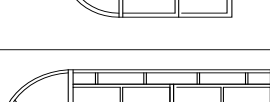

Katalog no: 16

Katalog no: 16

Resim 3.30. İncelenen bir grup eve ait pencere örnekleri

PENCERE TİPOLOJİSİ									
Pencere Oranları	DÜZ					KEMERLİ			
	KANATLI			GIYOTIN		GIYOTIN			
1/1									
KATALOG NO	196								
1/1.5									
KATALOG NO	23	13	20	21	9-27	19	16	1-14	2-10
1/2									
			23			9-20	27	28	24
									28

Şekil 3.10. Pencere tipoloji tablosu

Merdivenler

Geleneksel Malatya evinde merdiven yerleri çeşitlilik göstermekle birlikte çoğunluğu evin ortasında, aralıktan başlayıp iç sofaya ulaşacak şekilde yer alır. Bazı örneklerde ise duvara yaslı olarak iki oda arasında konumlandığı da görülmektedir.

Malatya evinin iç mekanında bulunan merdivenleri ve avludan dış sofaya çıkan merdivenleri ahşap malzeme kullanılarak yapılmıştır. Taş ise sadece yol kotundan evin giriş kapısına ulaşımı sağlayan birkaç basamaklık giriş merdivenlerinde kullanılmıştır. Bahçeden üst katın sofasına çıkan merdivenler tek kollu ve sahanlıksızdır. Evin avlusundan dış sofaya ulaşan merdivenlerin ise, genellikle tek kollu L biçiminde ve sahanlıklı olarak yapıldıkları görülür. Merdiven genişlikleri ortalama 100 cm, rıht yükseklikleri ise 20-23 cm civarındadır. Ahşap merdivenlerde rıht daima kapalıdır. Ahşaptan yalın olarak biçimlenmiş korkuluk ve küpeşteler, genellikle tornada işlenmiştir. Malatya evlerinin içerisindeki merdivenlerin birbirine dik, iki kollu biçimde yapılmış olduğu görülmektedir. Merdiven genişlikleri 110-120 cm, rıht yükseklikleri 17-19 cm civarındadır.

Resim 3.31. Geleneksel Malatya evi dış sofa-ahşap merdiven –katalog no:2

Çatı

İncelenen 30 evden 16 tanesi beşik çatı, 11 tanesi kırma çatı, 3 tanesi sundurma çatı ile örtülüdür. Çatılar saçaklıdır ve altı ahşap ile kapatılmıştır. Bu saçakların genişliği yaklaşık 90-100 cm'dir.

3.2.8. Malzeme ve yapım tekniği

Çalışma alanı içerisinde yer alan örnekler incelendiğinde, evlerde yapı malzemesi olarak kesme taş, kerpiç ve ahşabın kullanıldığı görülmektedir.

Evlerin duvarları 80cm. eninde 'anaç' denilen ve 40cm.eninde kuzu denilen, toprak ile samanın karıştırılarak hazırlandığı, kerpiç malzemesi kullanılmakta ve kerpiç duvarlar yer yer ahşap taşıyıcılarla desteklenmektedir. Bu kalınlıkta kullanılan kerpiç, yapıya aynı zamanda iyi bir izolasyon sağlamaktadır.

Evlerin iç oda bölümünün duvarları genelde tek kuzu veya tek anaç üzerine örülmektedir. Duvarları bağlayan ahşap hatılların arası kerpiç ile doldurulmaktadır. Kerpiç duvarlar içten ve dıştan çamurla sıvanmış olup, beyaz kireç badana ile boyanmış olduğu görülmektedir. Kerpiç, çamur sıvayla her yıl sıvanması gereken bir yapı malzemesidir. Ahşapla desteklenmediği durumlarda direnci çok az olan bir malzemedir.

Resim 3.32. Dikdörtgen ahşap kirişle ile oluşturulmuş tavan örneği -katalog no: 20

Malatya evlerindeki ıkmlar, dikdörtgen kesitli ahşap kirişlerin taşıılması ve kerpiç duvara oturtulmaktadır. Bu kiriş işlevi gören ahşabın hemen altına, profilli ahşap birleştirilerek estetik bir görünüm kazandırılmıştır.

Resim 3.33. ıkmalarda kiriş işlevi gören ahşabın altına eklenen oymalı ahşap örneği-katalog no: 19

4. GELENEKSEL MALATYA EVİNİN SOSYO-KÜLTÜREL DEĞERLENDİRMESİ

Bir toplumun yaşayış tarzını, üretim ve tüketim güçlerini, kültürünü yansıtan faktörlerden birisi de o toplumun içerisinde yaşadığı mekanlardır.

Anadolu’da gelişen ev kültürü, yöre insanlarının toplumsal-kültürel yapısının ürünüdür. Evdeki yaşam biçimi, aile bireylerinin birbirleriyle olan ilişkileri, çeşitli gereksinimlerin karşılanması için getirilen yerel çözümler, mekan kurgusundaki başarıyı ortaya koymaktadır. Yerel yapı malzemesinin işlenmesindeki ustalık ve kendine özgü ayrıntı çözümleri, mimarlık ortamının gelişmesinde önemli rol oynamıştır[26].

Bununla birlikte iklim koşulları, bitki örtüsü ve yapı malzemeleri aynı olsa bile, insanların inançları ve bütünlük anlayışlarındaki farklılıkların geleneksel evlerin şekillenmesinde farklılıklara neden oldukları görülmektedir.

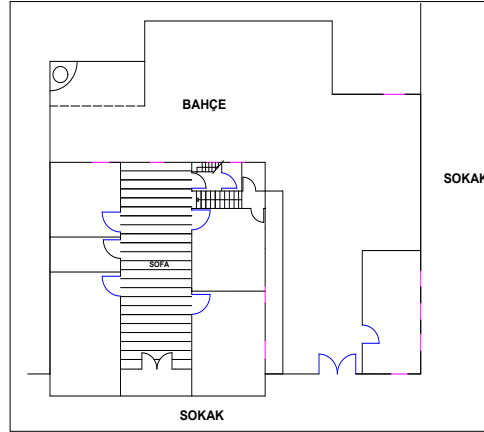
Geleneksel Anadolu ev geleneğinin oluşturduğu kültürel sentez, kalıplaşmış ve norm haline gelmiş davranışları içerisinde barındırmaktadır. Bu kavram geleneksel evlerde mekan düzenleme ilkelerini etkilemekte ve bunun sonucu olarak da mekanın biçimlenmesine yansımaktadır.

H, Turgut’a göre; Geleneksel Anadolu ev kavramının oluşmasında, Orta Asya’daki göçebe yaşam şeklinin, İslam dünya görüşünün etkili olduğunu ve geleneksel evin biçimlenmesinde bu yaşam şeklinin izlerinin halen yer aldığını söylemektedir. Bu görüşlerin mekan üzerindeki etkilerini şöyle özetleyebiliriz.

4.1. Anadolu’nun eski kültürlerinin mekana yansıması

M.Ö 1000 tarihlerinde Malatya’da kurulan Hitit prenslikleri, bu bölgeye gelen göçebe Arami toplulukları ile kaynaşmış, aynı dönemde Yukarı Fırat’tan gelen Mitaniler de Arami-Hitit karışımına katılmışlardır[23].

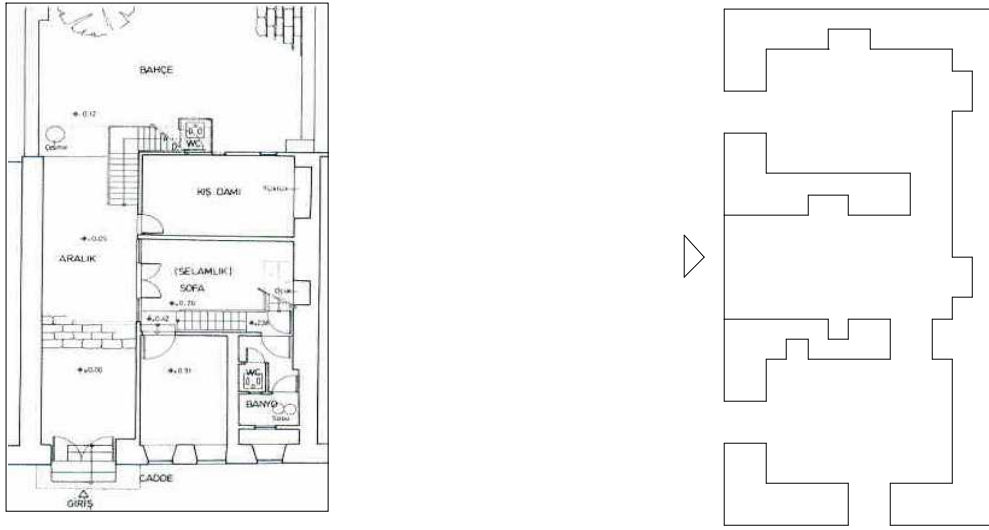
Bu kültürlerin etkili olduğu bölgelerden Doğu Anadolu’ daki eski kültür katlarını inceleyen M.Erdim ise, Hilani tipi evlerde kendini gösteren yaşama birimlerinin, geleneksel evlerde kendini gösteren ve çekirdek yaşama birimi olan oda’nın kullanımı ile aynı olduğunu savunmaktadır.

Şekil 4.1. Geleneksel evde çekirdek yaşama birimlerinin tekrarlarından oluşan yaşama katı örneği-katalog no:12

G, Akın ise; Doğu Anadolu Bölgesi’nde çok yoğun bir biçimde bulunan Hilani tipi evlerin ön yüzü dışa açık bir orta mekan ve ona açılan iki yanındaki odalarda oluşan, Tekrarlanan Yaşama Birimi normunun, geleneksel ev kurgusunun özünü oluşturduğunu savunmaktadır.

Odaların tekrarından oluşan hilani tipi konutlar, geleneksel Malatya evlerinin zemin kat odalarının aralık mekanına açılması ile benzerlikler göstermektedir.

Şekil 4.2. Sıddık Arpacı zemin kat planı-katalog no:13/Hilani tipi ev ilişkisi[24].

Geleneksel Malatya evlerinde, katalog no: 2-5-6-7-9-10-11-12-13-17 nolu evlerde, zemin kat odalarının aralık mekanına açılması ile Hilani tipi evlerin birimlerinin ilişkileri ile benzerlikler göstermektedir.

4.2. Göçebe yaşam şeklinin mekana yansımaları

Göçebe çadır yaşantısının zaman içerisinde değişen çevre koşulları, aile yapısı, nüfus artışı gibi etkilerle değişip gelişerek, geleneksel konutun temel birimi olan oda kavramını oluşturduğu görülür.

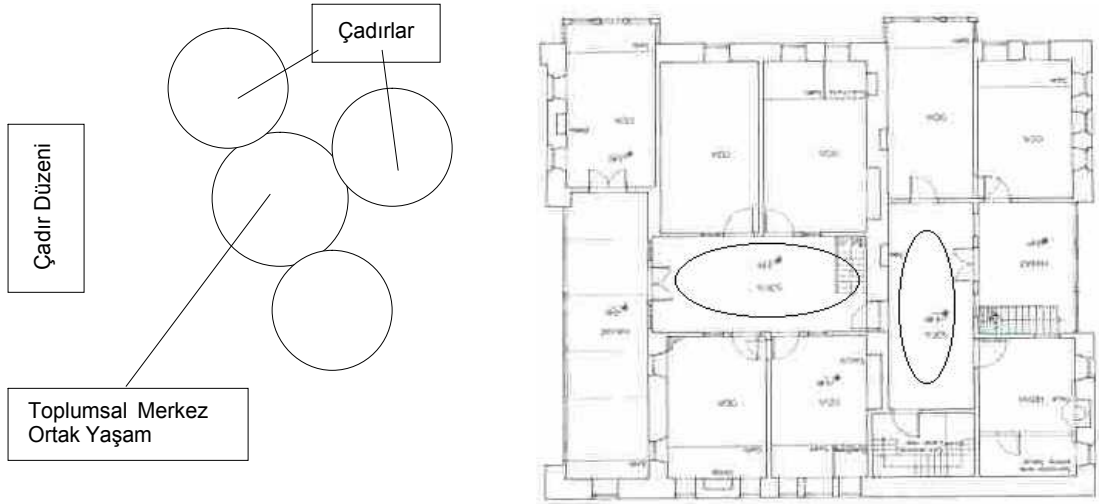
Çadırın dış mekanın da yemek yapma, yemek yeme, bulaşık yıkama gibi günlük işlerin yapılmaktadır. Birkaç çadır bir araya gelerek, dışarıdan ortak bir mekan yarattıkları görülmektedir. Çadırların orta alan ilişkileri ev içerisinde odaların sofayla olan ilişkilerine eş olarak görülmekte ve bu ortak mekan geleneksel ev de sofanın işlevini karşılamaktadır.

Orta Asya çadırının iç düzeni ile geleneksel evlerin oda düzenleri arasında, kullanma biçimleri açısından benzerlikler bulunmaktadır.

Çadırın içerisinde bulunan yükseltilmiş zemin üzerine serilen döşekler, geleneksel ev de seki kavramı ile aynı amaçta kullanılmaktadır.

Çadırdaki gıda maddeleri, giysi, yatak vb. ihtiyaçlar için kullanılan yük çuvalları, geleneksel ev de yüklük, dolap ve taka ile aynı amaçta kullanılmaktadır.

H, Turgut'un söylediği geleneksel ev biçimlenmesi ile çadırın biçimlenmesi arasındaki benzerlik kavramı Malatya evinin kurgusunda da görülmektedir.

Şekil 4.3. Geleneksel Malatya evi orta sofa(örnek: katalog no:4) ve çadır düzeninin de toplumsal merkez ilişkisi[38].

4.3. Orta Asya inançları ve İslam dünya görüşünün mekana yansımaları

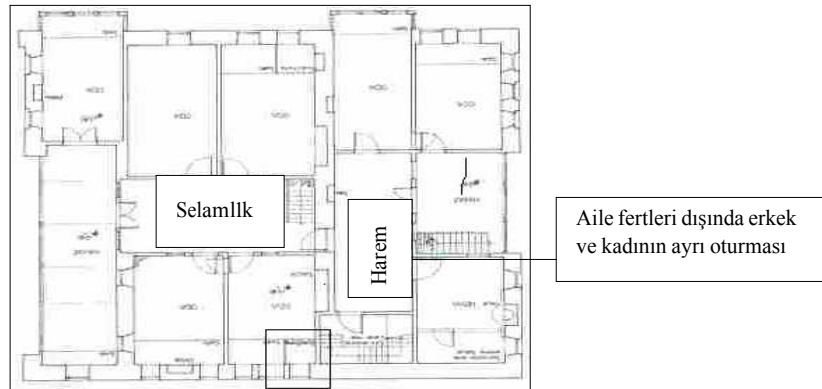
Orta Asya inançlarında ve İslam tasavvufunda manevi tatmin ve iç yaşantı arayışı vardır[25].

K.Söylemezoğlu'na göre, Türklerin İslam dinine yatkınlığı Orta Asya inançlarındaki manevi kavramlar ile İslam tasavvufu arasındaki benzerlikten kaynaklanmaktadır.

İslam dini kişilerin aile içi, komşuluk ve akrabalık ilişkileri hakkında kurallar getirmektedir. İslamiyet düşüncesinden kaynağını alan mahremiyet kavramı, farklı ölçülerde geleneksel evin ve odanın biçimlenmesini etkilemiştir. Bu kavram,

geleneksel evlerde Baş oda ve Harem-Selamlık birimlerinin oluşması üzerinde büyük etkileri bulunduğu düşünülmektedir. Başoda evin aile reisinin erkek misafirlerinin konuk edildiği bir mekandır. Böylece dışarıdan gelen yabancı erkeklerin ev içerisinde yaşayan bayanlar ile karşılaşması engellenmiş olmaktadır. Sosyal statü ve ekonomik açıdan daha yüksek düzeyde ve gelir grubunda yer alan ailelerin oturdukları evlerde is bu Baş oda kavramının yerini Selamlık bölümü oluşturmaktadır. Sosyal statü açısından daha geniş çevreye sahip olan evin reisinin erkek misafirleri selamlık bölümünde ağırlandır. Evin içerisinde yaşayan bayanların, ev dışından gelen yabancı erkekler ile karşılaşmaları bu şekilde önlenmiş olmaktadır.

İncelenen örnekler arasında harem ve selamlık bulunan 4-13- 27-28 katalog no'lu evlerden 4 no'lu evin harem ve selamlık girişi zemin kattan, farklı girişler ile sağlanmaktadır. Yaşama mekanı üst kattadır. Sadece 27 katalog no'lu konut da giriş katında da harem ve selam ayrımı yapılmış ve oturma odaları alt katta olacak şekilde düzenlenmiştir. Diğer iki örnekte ise oturma ve yatma mekanlarının her ikisi de üst katta yer almaktadır.

Şekil.4.4. Poyraz Bey konağı harem ve selamlık ayrımı-katalog no:4[24].

İslam görüşünün bir diğer yansıması da, bina cephelerinde gösterişten uzak bir yapı tarzının egemen olmasıdır. Çok katlı binaların yapılmamış olması, işlevi bulunmayan yapı elemanlarına yer verilmemesi bunların birer göstergesidir. Ayrıca evlerin bahçe duvarlarının yüksek tutulması da İslam dünya görüşünün, geleneksel ev üzerindeki

bir diğer etkisidir. Katalog no:3-4-8-10-12 örneklerinde, bahçe duvarlarının bu şekilde biçimlenerek, dışa kapalı olarak yüksek tutulduğu görülmüştür.

4.4. Geleneksel Malatya evlerinde mahremiyet, kişisel mekan ve egemenlik sınırı kavramlarının mekana yansması

Mahremiyet kavramının, Baş oda ve Harem-Selamlık ayırımı dışında mekan üzerinde başka etkileri de bulunmaktadır. Odaların kendi içlerinde bağlantılarını sağlayan kapı ve pencerelerin bulunması, mahremiyet kavramından doğan, evin iç yaşantısının diğer insanlara karşı gizlenmesinin mekana yansması olarak karşımıza çıkmaktadır. İncelenen örnekler arasında katalog no:10-25’de odalar arası geçişlerin bulunduğu görülmüştür.

Erken dönem örneklerinden katalog no: 3-4 evlerinde mahremiyet kavramı cephenin oluşumunu etkilemiş ve zemin katları dışa kapalı hale getirmiştir. Bu iki konutun zemin katında büyük geniş pencereler bulunmamaktadır. Katalog no:4’de hıznanın bulunduğu bölümün dış dönük cephesinde küçük kafes pencereler yer almaktadır. Diğer örneklerin zemin katlarında bulunan pencerelerin ise baş odalara ait olduğu görülmüştür.

Geleneksel Malatya evlerinde, yıkanma eyleminin seki içerisinde gerçekleştirilmesi, mahremiyet kavramından doğmuş olduğu düşünülmektedir.

Kişisel mekan, insanın diğer kişiler ile kendi arasında, sınırlarını belleğinde belirlediği mekanlar dizinidir[25].

Malatya evlerinde bulunan başodanın pencere kenarlarında yer alan seki, odanın baş köşesi olarak adlandırılmaktadır ve evin reisi bu bölümde oturmaktadır. Evdeki kadınlar, hizmet eden konumunda olduklarından odanın ve baş odanın dışa kapalı bölümünde oturmakta oldukları mekanın kurgusundan anlaşılmaktadır. Seki dışındaki oturma birimi olan, hareketli eleman özelliği taşıyan minderler ise, kişiler arasındaki uzaklığın istenilen boyutlarda ayarlanabilmesini sağlamaktadır.

Egemenlik sınırı, kişinin denetlemek istediği özel bir mekan parçasıdır. Geleneksel Malatya evinde sadece baş odalarda sekinin bulunması, aile reisi olan erkeğın, evin egemenliğine sahip olduğunu göstermektedir.

Geleneksel Malatya evinde odaların yüksekliklerinin, egemenlik alan sınırını geçmedikleri görölmektedir. Egemenlik alan sınırının ayarlanması için, kapı ve pencere üstü olan 220 cm boyutundan odayı çepeçevre ahşap kayıt ve yer yer 12 cm genişliğinde rafların dolandığı görölr.

Evin reisi olan erkek kadına hükmederken, kadın evde yetişen kız çocuklarına hükmetmektedir. Kız çocukları yetiştirilirken, (yemek yapma, evi düzenleme ve temizleme, çeyiz hazırlama gibi) hizmet eden konumunda olma öğretisinin verildiğı mekanlar, evin hanımının egemenlik sınırlarının oluştuğı alanları olarak tanımlanabilir.

5. MALATYA EVLERİNİN MİMARİ ANALİZİ

5.1. Çalışma Alanı İçerisinde Yer Alan Evler ve Malatya'daki Konumları

Çalışma alanı içerisinde Malatya merkezden 14 adet ev, Malatya'ya 9 km. uzaklıkta bulunan Yeşilyurt ilçesinden 14 adet ev ve Malatya'ya 5km mesafede bulunan Eski Malatya ilçesinden 2 ev olmak üzere toplam 30 adet ev seçilmiştir. Seçilen evler vaziyet planı üzerinde numaralandırılarak konumları belirtilmektedir.

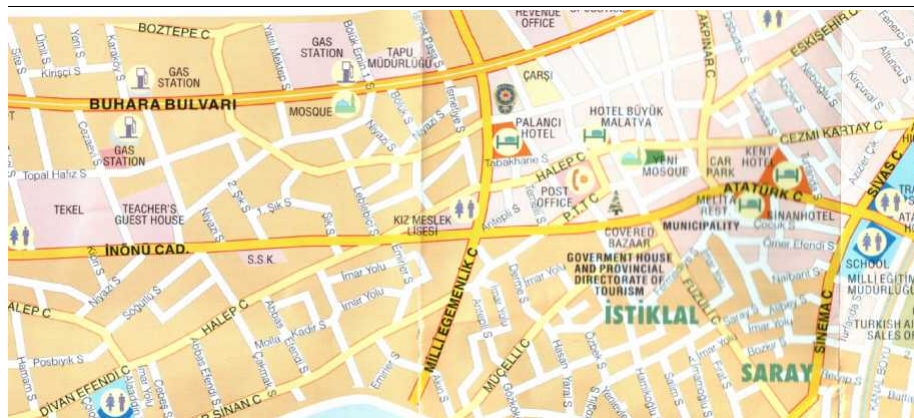

Harita 5.1. Malatya'nın Battalgazi ve Yeşilyurt ilçelerine göre konumları

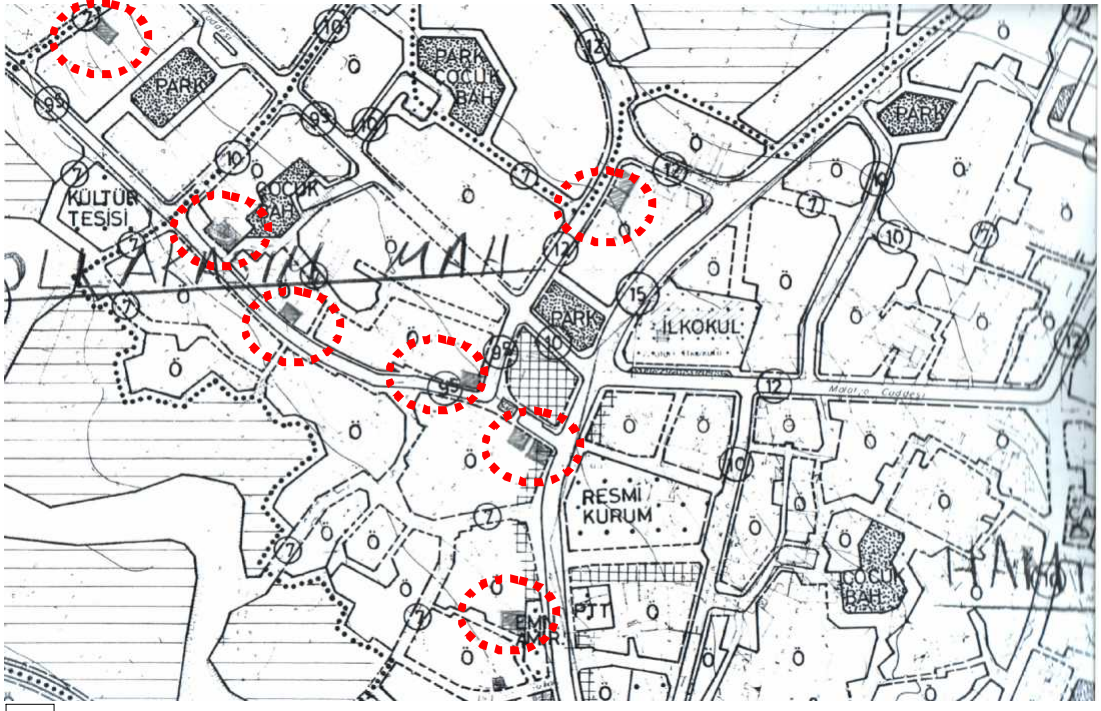
Taralı Alan: Malatya-Merkez'de bulunan geleneksel konutların, bulundukları caddeler

Harita 5.2. Sinema- Halep ve Mücelli caddesinin Malatya-Merkez yerleşim Planındaki yeri

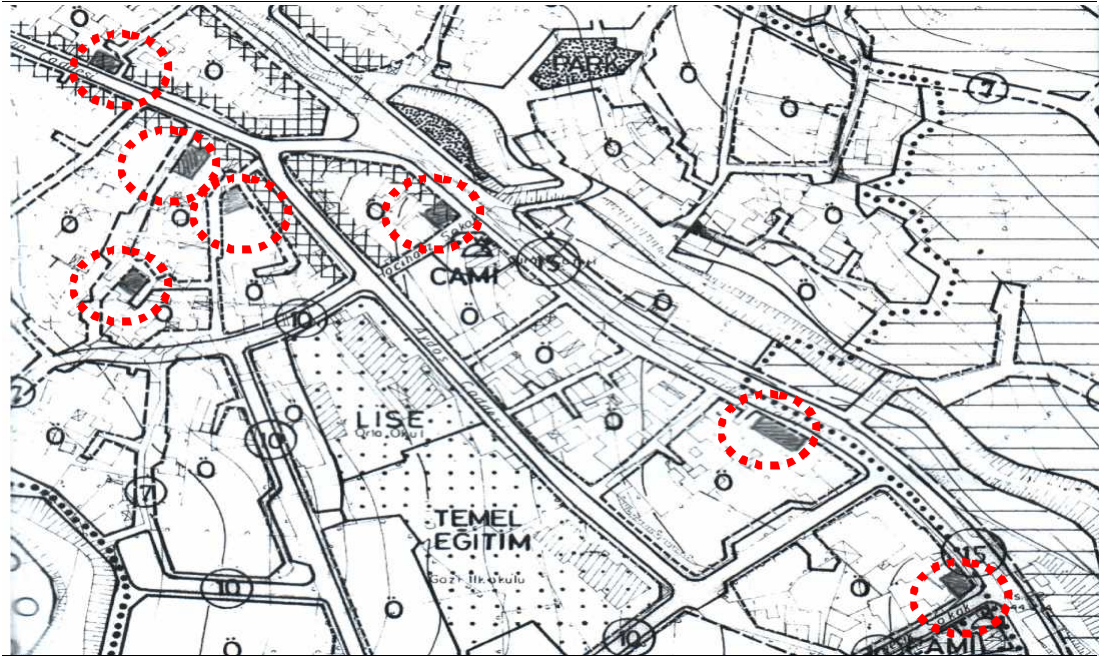
Taralı Alan: Malatya-Merkez'de bulunan geleneksel konutların, bulundukları caddeler

Harita 5.3. Sinema-Halep ve Mücelli caddesi vaziyet planı-Ö:1/500

Taralı Alan : Yeşilyurt'ta bulunan geleneksel konutların konumları

Harita 5.4.Yeşilyurt ilçe merkezi (Yeşilyurt halihazır haritası)

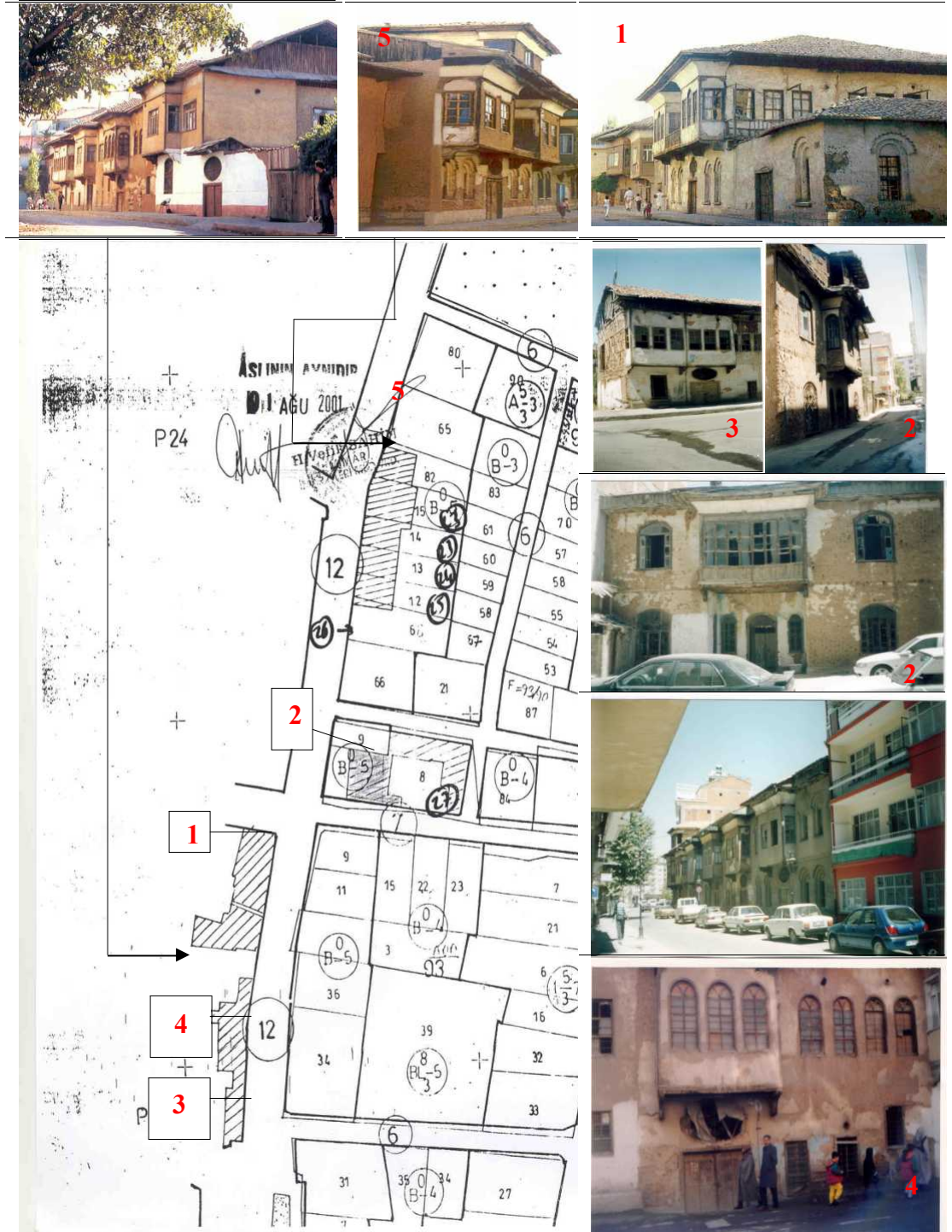

Taralı Alan: Yeşilyurt'ta bulunan geleneksel konutların konumları

Harita 5.5.Yeşilyurt ilçe merkezi (Yeşilyurt halihazır haritası)

Çizelge 5.1. Çalışma alanı içerisinde yer alan evler

Çalışma alanı içerisinde bulunan evler		
Katalog no:	Evlerin isimleri	Evlerin adresleri
1	44 Nolu ev	MALATYA-Merkez
2	İSTANBULLUOĞLU evi	MALATYA-Merkez
3	HACI CUMALİ AĞA evi	MALATYA-Eski Malatya
4	POYRAZ BEY konağı	MALATYA-Eski Malatya
5	ABDULLAH AYABAKAN evi	MALATYA-Merkez
6	VAHAP ELGİN evi	MALATYA-Merkez
7	HAYATİ ERGUN evi	MALATYA-Merkez
8	MUAMMER KADIN evi	MALATYA-Merkez
9	ALİ TURFANDA evi	MALATYA-Merkez
10	YUSUF TURFANDA evi	MALATYA-Merkez
11	MAHMUT DENİZLİ evi	MALATYA-Merkez
12	SÜHEYLA HANIM evi	MALATYA-Merkez
13	SİDDİK ARPACI evi	MALATYA-Merkez
14	1 NOLU EV-A blok	MALATYA-Merkez
15	HACI İSHAK SARSILMAZ evi	MALATYA-Merkez
16	1 NOLU EV-B blok	MALATYA-Merkez
17	3 NOLU ev	MALATYA-Yeşilyurt
18	İSMET BİLİR evi	MALATYA-Yeşilyurt
19	7 Nolu ev	MALATYA-Yeşilyurt
20	BURHANETTİN EREN evi	MALATYA-Yeşilyurt
21	9 Nolu ev	MALATYA-Yeşilyurt
22	33 Nolu ev	MALATYA-Yeşilyurt
23	38 Nolu ev	MALATYA-Yeşilyurt
24	52 Nolu ev	MALATYA-Yeşilyurt
25	176 Nolu ev	MALATYA-Yeşilyurt
26	196 Nolu ev	MALATYA-Yeşilyurt
27	AHMET KEKEVİ evi	MALATYA-Yeşilyurt
28	HANİF TANBAY evi	MALATYA-Yeşilyurt
29	2 Nolu ev	MALATYA-Yeşilyurt
30	YAHYA YILDIZ evi	MALATYA-Yeşilyurt

Şekil 5.1. Sinema caddesi vaziyet planı

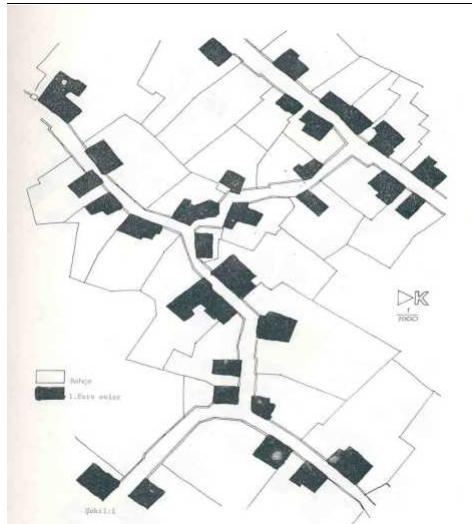
5.2. Geleneksel Malatya Evleri Yerleşim Dokusu

Geleneksel Malatya Evlerinin kentsel doku içerisinde hangi evrelerde yer aldığını anlayabilmemiz için kentsel dokunun değişimindeki evrelere kısaca değinmemiz gerekmektedir. Bu evreler dört bölümden oluşmaktadır.

- Birinci evre
- İkinci evre
- Üçüncü evre
- Dördüncü evre

5.2.1. Birinci evre-bahçe içinde ayrık düzen yapılaşma

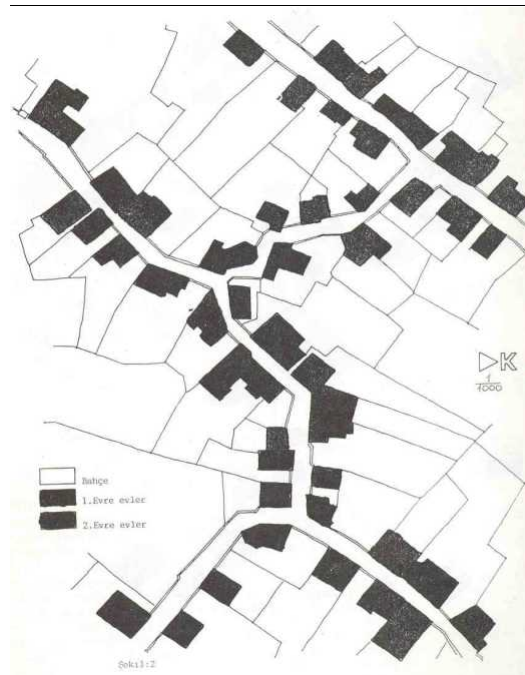
En eski sokak düzeninde alabildiğine geniş arazi parçalarına genellikle ön bahçesiz ayrık düzende birer konut gelerek oluşan bir yerleşim düzeni söz konusudur. Bu doku, daha çok kent yerleşmelerinin bile tamamen tarımsal karakterini yitirmediği dönemlerin ürünüdür[31]. Bu doku örneği Şekil 5.2’ de gösterilmektedir.

Şekil 5.2. Birinci evre yerleşim doku örneği[4].

5.2.2. İkinci evre-bahçe içinde ikili ve üçlü bitişik düzen yapılaşma

Aileden kopan ve ayrı ev açan çocukların yan bahçelere yeni ev yapmaları, araziyi bölmeleri, sokak düzeninde yoğunlaşma getirirken, bahçelerin de küçülmelerine neden olmuştur. Böylece yer yer ikili ve üçlü bitişik gruplaşmalar ortaya çıkmıştır[31]. Bu doku örneği Şekil 5.3' de gösterilmektedir.

Şekil.5.3. İkinci evre yerleşim doku örneği[4].

5.2.3. Üçüncü evre-üç katı geçmeyen bitişik düzen yapılaşma

Artık yan bahçelerin hemen hemen tümünün yapılaşmaya açılması ile bitişik düzendeki sokak dokularının yaygınlaşmasıdır. Bu dönemde nüfus artmaya başlamış, arka bahçe içinden yollar geçilerek arsalar daha da küçülmüş, hatta iki katlı olan evlere üçüncü kat ilaveleri gelmeye başlamıştır[31]. Bu doku örneği Şekil 5.4' de gösterilmektedir.

Şekil.5.4. Üçüncü evre yerleşim doku örneği[4].

5.2.4. Dördüncü evre

Yerleşik kent alanlarında imar yönetmeliği uygulamaları Cumhuriyet Dönemi'nin 1950'li yıllardan sonra yaygınlaşan yönetmelik hükümlerine göre biçimlenen bitişik düzen yüksek yapılaşmasıdır. Bu dönemde sokaklar ve caddeler korunmuş olmakla birlikte insan ölçeğindeki eski yollar araç yolu olarak kullanıma açılmaya başlanmasıyla geleneksel kent dokusu oldukça bozulmaya uğramıştır[31].

Bu evreler incelendiğinde;

Çalışma alanı içerisinde yer alan evlerin çoğunluğunun üçüncü evre özellikleri gösterdiği, birkaç erken dönem örneklerin ise, ikinci evre özellikleri gösterdikleri görülmektedir.

Evler birbirlerinin manzarasını kesmeyecek şekilde sokağa dönük olarak araziye yerleşmektedir. İklim verilerinin yönlenmeye etkisi manzara yönüne göre ikinci

derecede önemlidir. Genellikle arka ve yan bahçeler, zengin ağaçlı ve yeşil görünümüne sahiptirler.

Sokaklar bitişik evlerin yan yana gelişi ile biçimlenmektedir. Sokaklar geleneksel yaşamın birer parçası olma özelliği taşımaktadır.

Beşkonaklar mahallesinin içerisinde yer aldığı yerleşim dokusu, kentsel dokunun değişiminde üçüncü evreye girmektedir. Fakat incelenen örnekler arasında bazı örnekler ikinci evre özellikleri taşımaktadır.

Yan bahçelerin hemen hemen tümünün yapılaşmaya açılması ile bitişik düzende sokak dokuları yaygınlaşmıştır. Bu dönemde nüfusun artmasıyla birlikte bahçe içerisinden yollar geçirilerek arsalar daha da küçülmüş hatta iki katlı olan evlere üçüncü kat ilaveleri eklenmeye başlanmıştır. Üçüncü evrenin bu özelliklerinin yanında Malatya kent dokusu içerisinde Beşkonaklar mahallesi dışında kalan, günümüzde de ayakta kalabilmiş konutların bazıları da kent dokusunun oluşumunda ikinci evreyi yansıtmaktadır. Bahçe içerisinde ikili ve üçlü gruplaşmalar oluşmuştur. Evlenerek aileden kopan ve ayrı ev açılan çocuklar, yan bahçelere yeni ev yapmaları ile, arazi bölünmüş ve sokak düzeninde yoğunlaşmalar oluşmuştur. Eski Malatya'daki Poyraz Bey konağı-katalog no:4, Hacı Cumali Ağa evi-katalog no:3 ikinci evre yerleşimlere örnek oluşturmaktadır. Mücelli caddesi ve Halep caddesinde yer almakta olan konutların oluşturduğu yerleşim dokusu da üçüncü evreyi yansıtmaktadır.

5.3. Geleneksel Malatya Evlerinin Yerleşim Plan Analizleri

Bölüm 3.2.2'de geleneksel Malatya evleri yerleşim plan özellikleri yönünden incelenerek, bahçeli ve bahçesiz olmak üzere ikiye, bahçeli ve bahçesiz konutlar da kendi içlerinde avlulu ve avlusuz olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. İncelenen 30 adet ev örneğinden 19 adeti bahçeli, 11 adeti de bahçesizdir. Şekil 5.5 evlerin yapı-parcel, şekil 5.6 ise yapı-açık alan ilişkilerini göstermektedir.

5.3.2. Yapı- giriş ilişkisi

İncelenen konutlar arasında sokaktan doğrudan yapıya girilen örnekler ile bahçeden, avludan yapıya girilen örnekler bulunmaktadır.

Sokaktan öncelikle bahçeye veya avluya oradan da yapıya giriliyorsa, bu tip konutlarda bahçe ile sokak arasındaki bağlantı cümle kapısı ile kurulmaktadır[19]. İncelenen örnekler arasında Mahmut Denizli evi-katalog no:11, 3 nolu ev-katalog no:17, Hayati Ergun evi-katalog no:7, 52 nolu ev-katalog no:24, Ahmet Kekevi evi-katalog no:27, Hanif Tanbay evi-katalog no:28 ve 196 nolu-katalog no:26 evlerin yapıya girişleri cümle kapısı ile sağlanmaktadır. Aşağıdaki şekil 5.7’de evlerin yapı-sokak- giriş ilişkileri gösterilmektedir.

YAPI-GİRİŞ İLİŞKİSİ						
	TEK GİRİŞLİ			ÇİFT GİRİŞLİ		
	SOKAKTAN TEK GİRİŞLİ	AVLUDAN TEK GİRİŞLİ	BAHÇEDEN TEK GİRİŞLİ	SOKAKTAN VE BAHÇEDEN	SOKAKTAN VE AVLUDAN	BAHÇEDEN VE AVLUDAN
YAPIYA DOĞRUDAN GİRİŞ	 KONUT İSİMLERİ VE KATALOG NO SOKAK SİDDİK ARPAÇI 13 VAHAP ELGİN EVİ 6 İSTANBULLUĞLU EVİ 2 BURHANETTİN ERGEN EVİ 20 YUSUF TURFANDA EVİ 10 İSMET BİLİR EVİ 18 7 NOLU EV 19 33 NOLU EV 22 9 NOLU EV 21 HANİF TANIRAY EVİ 28 HAVATİ ERGİN EVİ 7 HACI İSHAK S. EVİ 15 ALI TURFANDA EVİ 9 1 NOLU EV'A BLOK 14					
YAPIYA DOLAYLI GİRİŞ	 KONUT İSİMLERİ VE KATALOG NO SOKAK 3 NOLU EV 17 196 NOLU EV 26 44 NOLU EV 1 MUHAMMER KADIN EVİ 8	 KONUT İSİMLERİ VE KATALOG NO SOKAK 3 NOLU EV 17 196 NOLU EV 26 44 NOLU EV 1 MUHAMMER KADIN EVİ 8	 KONUT İSİMLERİ VE KATALOG NO SOKAK 3 NOLU EV 17 196 NOLU EV 26 44 NOLU EV 1 MUHAMMER KADIN EVİ 8			 KONUT İSİMLERİ VE KATALOG NO SOKAK 3 NOLU EV 17 196 NOLU EV 26 44 NOLU EV 1 MUHAMMER KADIN EVİ 8
DOĞRUDAN +DOLAYLI GİRİŞ	 KONUT İSİMLERİ VE KATALOG NO SOKAK ABDULLAH AYABAKAN EVİ 5 SÜHEYLA HANCI EVİ 12 POYRAZ BEY KONAĞI 4 HACI CUMALI AĞA EVİ 3 38 NOLU EV 23 176 NOLU EV 25			 KONUT İSİMLERİ VE KATALOG NO SOKAK ABDULLAH AYABAKAN EVİ 5 SÜHEYLA HANCI EVİ 12 POYRAZ BEY KONAĞI 4 HACI CUMALI AĞA EVİ 3 38 NOLU EV 23 176 NOLU EV 25	 KONUT İSİMLERİ VE KATALOG NO SOKAK ABDULLAH AYABAKAN EVİ 5 SÜHEYLA HANCI EVİ 12 POYRAZ BEY KONAĞI 4 HACI CUMALI AĞA EVİ 3 38 NOLU EV 23 176 NOLU EV 25	 KONUT İSİMLERİ VE KATALOG NO SOKAK ABDULLAH AYABAKAN EVİ 5 SÜHEYLA HANCI EVİ 12 POYRAZ BEY KONAĞI 4 HACI CUMALI AĞA EVİ 3 38 NOLU EV 23 176 NOLU EV 25

Şekil 5.7 Yapı-giriş ilişkisi

5.4. Geleneksel Malatya Evlerinin Plan Analizleri

Malatya geleneksel evlerine bir bütün olarak bakıldığında plan tiplerinde iki kavramın baskın olduğu görülmektedir. Bu konutların plan kurgusunu, planın temel ögesi olan sofanın dış mekana açık veya kapalı oluşu belirlemekte ve bu iki kavram Malatya’da dış sofa (Hayat) ve iç sofa adlarını almaktadır. Dış sofa ve iç sofanın kullanıcı isteklerine, arazi koşullarına, arsa büyüklük ve biçimine ve birbirleriyle olan ilişkisine bağlı olarak plan içerisinde aldığı konum, plan şemasını biçimlendirmektedir. Açık sofa ve kapalı sofa kavramlarıyla açıklanması olası görülmeyen iki bölümlü(harem ve selamlık) konutlar geleneksel Malatya evlerinde üçüncü bir grup olarak yer almaktadır.

Geleneksel Malatya evlerinde plan şemasının şekillenmesinde temel olan üç mekansal öge bulunmaktadır. Bunlar oda, iç sofa ve dış sofadır.

5.4.1. İç sofalı konutlar

Karnıyarık adıyla da anılan bu konutlar, genel olarak kendini birbirine paralel iki oda dizini arasında uzunlamasına dikdörtgen planlı bir sofa biçiminde kendini göstermektedir. Ali Turfanda evi-katalog no:9, İstanbulluoğlu evi-katalog no:2, Süheyla Hanım-katalog no:12 evi örnekleri tümünde bu plan şemasının temel ilkesinin değiştirilmeden uygulandığı gözlenmektedir. Bu konutlar merdivenlerinin plan içerisindeki konumu ve biçimlerine göre farklılaştıkları görülmektedir.

Bitişik nizam ve arsa derinliği fazla olan yapı adalarında sofanın oda dizisinin sağ ya da sol yanına alındığı görülmektedir. Örneğini konut 9-katalog no:21’ de izleyebildiğimiz bu plan şeması, yol cephesine dik konumlanmış, lineer oda dizisi ve bu diziye paralel oluşturulmuş sofadan oluşmaktadır.

İç sofalı konutların plan düzeninde merdiven kovası, sofanın arka duvarında ve sofanın dışında oda dizisinin arasında olmak üzere iki farklı konumda yer almaktadır. Arka merdivenli yapılarda merdiven sofanın doğrudan bir parçası ve devamı

biçimindedir. Yan merdivenli yapılarda merdiven, sofanın bütünlüğünü bozmayan bir konumdur. Her iki durumda da merdiven kovanın iç sofalı plan şemasının kurgusunu doğrudan etkilediği anlaşılmaktadır.

Arka merdivenli olarak adlandırılan evlerin ilk grubunu sofanın iki yanına birer oda yerleştirilmiş sofadan oluşan bir plan şeması oluşturmaktadır. Bu plan tipinde merdiven ya tek kollu olarak konumlanmakta ya da çift kollu olarak sofanın arka duvarı önünde yer almaktadır.

Aynı düzenin ikinci grubunu oluşturan örneklerde oda sayısındaki artış ile gelişen plan şemasında sofanın lineer bir şekilde uzadığı görülmektedir. İncelenen örnekler arasında bu lineer şema içerisinde merdiven ya iki odanın arasında, ya da sofanın orta bir noktasında birbirine dik, çift kollu olarak konumlandığı tespit edilmiştir. Ali Turfanda evi-katalog no:9, İstanbulluoğlu evi-katalog no:2.

Alan ihtiyacından doğan talebin artması, diğer bir deyişle konutun büyümesi ile ilk örneklerdeki merdivenin binanın dış köşesinde konumlanırken daha ileri örneklerde binanın içerisine alınarak oda arasına yerleştirmesine neden olmuştur. Bunun sonucu olarak alan kaybını minimuma indirmek amacıyla merdiven altları hela olarak, çift kollu merdivenin alt katta kalan kolunun üst kısmı da geçit olarak kullanılabilmektedir. Bu gruptaki bir sonraki şematik gelişme, oda dizileri arasında yer alan merdivenin sofa ile görsel bağının daha güçlü kurulmasıdır.

Çift kollu merdivenin oda dizisi içerisinde yerinin korunup, bir kova içerisine alınarak sofa ile görsel-mekansal bağlarının koparılıp kapı ile girilen bir mekan haline gelerek farklı bir grup oluşturmaktadır.

Bir adım daha gelişimde ileriye gidildiğinde, merdiven kovanın bitişiğindeki oda veya servis mekanlarına geçiş verildiği görülmektedir. Bu yöntem ile bir odaya sofa içerisinden ulaşılabilirdiği gibi, sofaya uğramadan koridor özelliği kazanmış merdiven holünden direk geçilebilmektedir. İncelenen örnekler arasında Süheyla Hanım-

katalog no:12 evinde helanın sofadan bağımsız tutularak, girişinin merdiven kovanından ayrı bir kapıyla sağlandığı görülmektedir.

İncelenen örnekler arasında Poyraz Bey konağında iç sofada ayrı bir üç kollu merdivenin bulunduğu merdiven kovanı olmasına rağmen, aynı zamanda dış sofada da tek kollu merdivenin bulunduğu görülmektedir. Bu özelliği ile farklılık gösteren bu yapının selamlık bölümünün alt katında eyvan bulunması ve haremlik kısmında da tandır örtmesinin varlığı ile de diğer grup yapılardan ayrılmaktadır.

İç sofalı plan şeması özelliklerine ek olarak, koridor mekanının sofaya dik açı oluşturacak şekilde birleştiği ve böylelikle bazı servis mekanlarına ulaşım imkanı elde edildiği görülmektedir. Hanif Tanbay evi-katalog no:28 bu özelliğe uyan bir örnektir.

Bir diğer iç sofalı plan şeması ise eksenleri birbirine dik açı yapan, iki farklı sofanın birleşmesinden oluşmaktadır. Sofa+iç sofa birleşmesine örnek olan bu şema incelenen evler arasında İsmet Bilir evi'nde görülmektedir.

5.4.2. Dış sofalı konutlar

Sofanın planın bir köşesine çekildiği konutlar bir başka grup oluşturmaktadır. Bu yapıların bir örneği 44nolu-katalog no:1 ve 176nolu-katalog no:25 evlerdir. Birer odadan oluşan iki kol bir sofa ile birleştirilmiştir. Katlar arası ulaşım sofa içerisinden birbirine dik iki kollu merdiven ile sağlanabildiği gibi, bir yüzeyi sofaya yapışık tek kollu merdivenle de sağlanabilmektedir.

5.4.3. Çift (iç ve dış sofalı) sofalı konutlar

İç ve dış sofanın bir arada çeşitli şekillerde bir araya gelmesinden oluşan plan tipi olarak tanımlanmaktadır. Geleneksel Malatya evlerinin çoğunluğu bu plan şeması grubunda yer almaktadır. İncelenen örnekler arasında çift sofalı evlerde kendi arasında sofa çıkmalılar, oda çıkmalılar, oda ile biten sofa, kat çıkmalılar olarak üç

alt gruba ayrılmaktadır. Hacı İshak Sarsılmaz evi-katalog no:15 çift sofalı plan şemasında sofa çıkmalılara örnek teşkil etmektedir. Poyraz Bey konağı-katalog no:4, Vahap Elgin evi-katalog no:6, Hayati Ergun evi-katalog no:7, Mahmut Denizli evi-katalog no:11, Sıdık Arpacı evi-katalog no:13, 3 nolu ev-katalog no:17, 7 nolu ev-katalog no:19, Burhanettin Eren evi-katalog no:20, Abdullah Ayabakan evi-katalog no:5 bu grubun oda çıkmalı örneklerini oluşturmaktadır. Hacı Cumali Ağa evi(katalog no:3) ise kat çıkmalı plan tipinde bulunmaktadır.

5.4.4. İki bölümlü(harem ve selamlık) konutlar

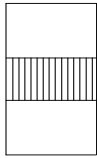
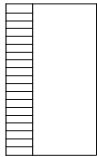
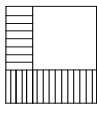
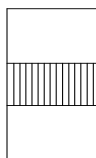
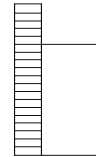
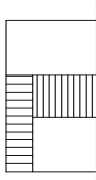
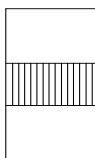
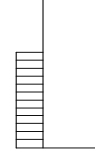
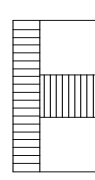
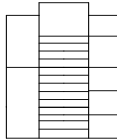
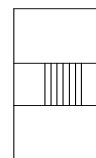
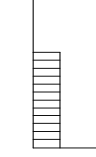
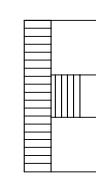
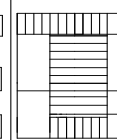
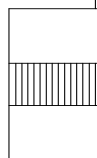
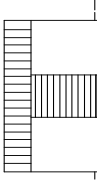
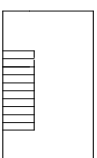
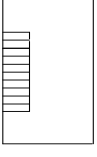
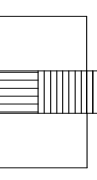
Tek sofalı konutlar

Bu grubu oluşturan örneklerde plana egemen ögenin iç sofa olduğu görülmektedir. Hanif Tanbay evi-katalog no:28 bu plan şemasına örnek teşkil etmektedir. Harem ve selamlık için ayrı giriş kapıları bulunmamaktadır. Binaya tek bir giriş olmakla birlikte, birbirlerinden uzakta konumlandırılmış merdivenler aracılığıyla bağımsız kullanılabilen iki farklı bölüme ulaşılabilir.

Çift sofalı konutlar

İki iç sofanın kısa kenarlarından birleşmesi ve buna dik olarak bir dış sofanın bunlara eklenmesi ile oluşmakta olan Ahmet Kekevi evi-katalog no:27 bu gruba örnek teşkil etmektedir. Bu örnekte harem ve selamlık kısımlarındaki sofalar bir kapı ile birbirlerine bağlanmışlardır. Poyraz bey konağında-katalog no:4 ise haremlik bölümünde bulunan iç sofa ile selamlık bölümünde bulunan iç sofanın birbirlerine dik olarak bağlandıkları ve yine bu ikisi arasında bir kapı ile geçiş sağlanabildiği görülmektedir.

Bu grup örneklerine bir diğer örnek Hacı Cumali Ağa-katalog no:3 evidir. Bu örneğin diğer örneklerden farkı, harem ve selamlık ayrımının evin sadece giriş katında olmasından kaynaklanmaktadır. Evin giriş katında harem ve selamlık arasında bir kapı ile geçiş sağlanmaktadır.

PLAN TİPOLOJİSİ								
SOFALI PLAN TİPİ								
	İÇ SOFALI		DIŞ SOFALI		ÇİFT SOFALI (İÇ SOFA+DIŞ SOFA)		HAREM-SELAMLIK	KATALOG NO
	KATALOG NO		KATALOG NO		KATALOG NO			
TEMEL TİP		21		8		17-19		
SOFA ÇIKMALILAR		18-28				15		
ODA ÇIKMALILAR		2-9-12		33-44				27-28
ODA ÇIKMA İLE BİTEN SOFA				38-196		5-7-10-11-20		4-13
KAT (ODA+SOFA) ÇIKMALI						3		
İKİ UCU ODA İLE BİTEN SOFA		1-16		52-176		6		

Şekil 5.8. Plan tipoloji tablosu

5.5. Geleneksel Malatya Evlerinin Cephe Analizleri

Geleneksel Malatya Evi, tarihsel süreçte söz konusu coğrafi alanda gelişmiş çeşitli konut tiplerini içermektedir. Çalışma alanı içerisinde incelenen XIX. Yüzyılın ikinci yarısı ve XX. Yüzyılın ilk yarısında yapılmış geleneksel konutların mimarisinin, yüzey olgusu bağlamında incelenmesi ve dış cepheyi oluşturan yüzeyler bütününe iç mekan yüzeyleriyle karşılaştırılmalı değerlendirilmesinin yapılmasına çalışılmakta ve Türk evi içerisinde hangi grupta yer aldığı incelenmektedir.

Türk evi cephe düzeninde, cepheler yalın karakterli ve üç boyutlu sayılabilecek bir düzende olduğu ve cephe düzlemi, girinti oluşturan giriş bölümü düzlemi, çıkma, saçak bordürü, kat bordürü, köşe silmesi farklı bir düzlem oluşturan elemanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Cepheler farklı düzlemdeki yüzeyleri içeren bir nitelik yansıtmaktadır.

Geleneksel Malatya evinde cephe iki boyutlu olmaktan çıkmış girinti, rölyef ve çıkmalarla pek çok yüzeyli bir bütün konumuna gelmiştir. Geleneksel Malatya evlerinde, yol ve bahçe cephesi yüzeyleri belirgin şekilde farklılıklar göstermektedir.

Bahçe cephesi doğa ile bir bütün içerisinde, boşluklu bir karakter özelliği göstermektedir. Yaşam tarzının doğa ve bahçeyle iç içe olma özelliği geleneksel Malatya evinin yüzeyinin olabildiğince açık olması sonucunu doğurmaktadır.

Sokak cephesinde ise, üst katlarda odanın önemi çıkmalarla vurgulanarak dışardan algılanılması sağlanmış ve sokağa farklı bakış olanağı getirmiştir. Ayrıca evlerin aynı hizada bitişik düzende olması, sokak cephesindeki hareketi sınırlandırmaktadır.

5.5.1. Cephe malzemesi açısından

Geleneksel Malatya evinde cephe malzemesi olarak taş, ahşap ve kerpiç karma olarak kullanılmaktadır.

Yapıda subasman kotuna kadar kesme taş, üzeri ise anaç ve kuzu olarak tanımlanan kerpiç malzeme ile örülmüş olup, kirişlerde ahşap karkas kullanılmıştır.

Katlar arası bordür olarak ve düşeyde bina köşeleri ile, çıkma köşelerinde, kapı ve pencere doğramalarında ve balkon korkuluklarında ahşabın kullanılmakta olduğu görülmektedir.

5.5.2. Cephe açılımları açısından

Türk evinde, mahremiyetin etkisiyle alt kat neredeyse tamamen sağır olarak şekillenmiş iken, yolla bağlantı üst kattaki pencere ve çıkmalarla sağlanmaktadır. Yapının yol cephesi içe dönük yaşamın gereği olarak dışa kapalı olmasının yanı sıra, bahçe cephesinde dışa dönük bir tarzın hakim olduğu görülmektedir.

Batı etkisindeki konutlarda ise, yol cephesinde alt ve üst kat açıklıklarında büyük farklılıklar görülmemektedir. Alt ve üst kat pencere sayı ve boyutları hemen hemen aynı özelliktedir. Sadece güvenlik etkisiyle alt katlarda demir kafes, kepenk, üst katlarda ise, ahşap pencere kanatları kullanıldığı görülmektedir. Bu batı etkisinde gelişen konutların bahçe cephelerinde dışa dönük, doluluk oranı az olan özellikler taşımakta fakat Türk evlerindeki boyutuna ulaşmadığı gözlenmektedir.

Geleneksel Malatya evleri bu bağlamda değerlendirildiklerinde, sokak cephesi olarak batı etkisinde olduğunu, bahçe cephesinde ise, Türk evinin özelliklerini gösterdiğini söyleyebiliriz.

5.5.3. Dış ve iç yüzey açısından

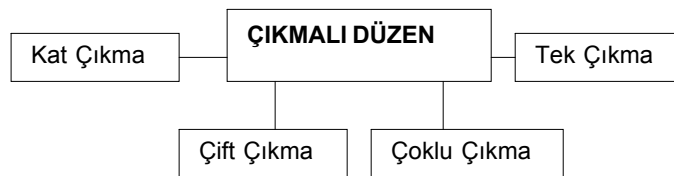
Türk evlerinde genellikle dış cephe yalın bir karaktere sahip, bezeme yok denecek kadar az ve iç mekan süslemelerinin yoğun olduğu bilinmektedir. Konutlar oda kapıları, yüklükler, ocaklar, tavanlar, merdiven korkulukları ve merdivenler üzerinde ahşap işlemlerle yoğun süslemeye sahiptir.

Batı etkisindeki konutlarda ise, dış cephe daha dikkat çekicidir. İç mekan süslemeleri dış cepheden daha az olarak görülür.

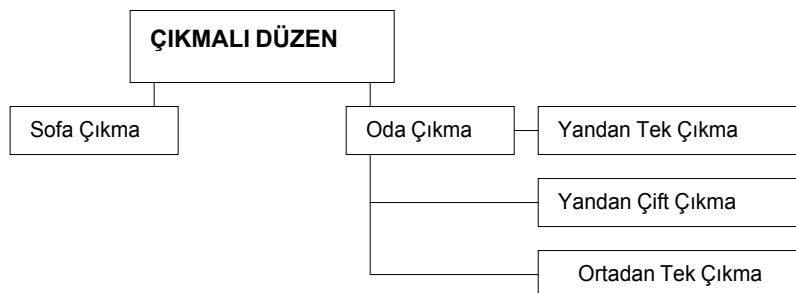
Geleneksel Malatya evleri bu açıdan değerlendirildiğinde iç ve dış süsleme zenginliği bakımından her iki dönemin de etkilerini taşımakta olduklarını görmekteyiz.

5.5.4. Cephe düzenleri açısından

Geleneksel Malatya evleri cephe düzenleri açısından çıkmalı düzen özelliği göstermektedir. Çıkmalı düzende yer alan evlerin de kendi arasında kat çıkma, tek çıkma, çift çıkma ve çoklu çıkma olarak dörde ayrıldığı görülmektedir. Ayrıca çıkmalı düzen özelliği gösteren cephelerde oda çıkma ve sofa çıkma olarak ikiye ayrılmaktadır. Oda ve sofa çıkma yapan cepheler, simetriklik özelliği açısından yandan tek çıkma, yandan çift çıkma ve ortadan tek çıkma olmak üzere üç farklı cephe özelliği görülmektedir.

Şekil 5.9. Çıkmalı düzen cephe şeması- 1

Şekil 5.10. Çıkmalı düzen cephe şeması- 2

Çıkmalar iklim ve malzeme gibi teknik faktörler yanında örf, adet, inanış ve anlayış farkları gibi bazı sosyal faktörler çıkmalarda yöresel farklılıkların meydana gelmesine sebep olmuştur[35].

Çıkmaların oluşmasında yer kazanmak, manzara ve sokağı seyretmek, ışıktan daha fazla yararlanmak gibi bazı temel ihtiyaçlar bulunmaktadır[35].

Anadolu evlerinde hayatların sokağa doğru taşarak çıkmaları meydana getirdikleri görülmektedir. Türk evlerinde çıkma, sofa ve hayatlarda, odalarda nadiren de merdiven hacimlerinde görülmektedir[35].

Geleneksel Malatya evlerinde yer alan çıkmaları ayrıca aşağıdaki tabloda görülen dört farklı özelliklere göre de sınıflandırılabiliriz.

Çizelge 5.2. Çıkma türleri[35].

Çıkma türleri			
Binalardaki durumlarına göre	Yönlenmelerine göre	Biçimlerine göre	Taşıyıcı sistemlerine göre
Oda genişliğince çıkma	Tek yöne çıkma	Dikdörtgen çıkma	Payandalı çıkma
Odadan daha küçük çıkma	İki yönde çıkma	Köşe pahlanmış çıkma	Bindirmeli çıkma
Ayaklar üzerine çıkma	Üç yönde çıkma	Üç köşeli çıkma	Konsol çıkma
Gönye çıkma	Dört yönde çıkma	Beş köşeli çıkma	Konsol kirişli çıkma
Köşe çıkma		Yuvarlak çıkma	Kolon üzerine çıkma
		Haçvari çıkma	

Geleneksel Malatya evlerini yukarıdaki dört özellik çerçevesinde incelediğimizde çıkmaların, oda genişliğince çıkan- tek yönlü-normal çıkma türünde konsol kiriş taşıyıcı sisteminde yapıldıkları görülmektedir.

CEPHE TİPOLOJİSİ									
ÇIKMALI DÜZEN									
	TEK ÇIKMA		ÇİFT ÇIKMA		KAT BOYUNCA ÇIKMA		ÇOKLU ÇIKMA		
	KAPALI ÇIKMA	ÇİFT ÇIKMA	KAPALI ÇIKMA	ÇİFT ÇIKMA	KAPALI ÇIKMA	AÇIK+KAPALI ÇIKMA	KAPALI ÇIKMA	AÇIK+KAPALI ÇIKMA	
ODA ÇIKMA									
KATALOG NO	1-5-6-7-8-10-29 11-14-17-18-20-27	24	4-22		12-23		25-26-28-30		
SOFA ÇIKMA									
KATALOG NO	9-21								
ODA + SOFA ÇIKMA									
KATALOG NO					3	13-15			
İKİ UCDA ODA ÇIKMA (ORTASI BALKONLU)									
KATALOG NO				2-16-19					
☐ KAPALI ÇIKMA ☐ AÇIK ÇIKMA									

Şekil.5.11 Cephe tipoloji tablosu

6. SONUÇ

Çalışmanın bu bölümüne kadar geleneksel Malatya evlerinin mimari özellikleri, sosyo kültürel özellikleri ile yapı elemanları incelenmiş ve Malatya’da bulunan 30 adet ev tanıtılmaya çalışılmıştır.

Geleneksel Malatya evleri, genel mimari özellikleri ile geleneksel Anadolu evi çizgilerini taşımaktadır. Diğer yörelerimizde olduğu gibi, Malatya evlerinin oluşumunda temel etken, Türk ve İslam örf ve adetlerine bağlı olarak sürdürülen yaşam tarzıdır. Bu yaşam tarzı, geleneksel Malatya evlerinde mekanın oluşumunu etkilemiş olduğu görülür. Bununla beraber topoğrafik durum, iklim ve yapı malzemesi de yöresel mimarinin oluşmasında etkili olmuştur.

Her şeyin hızla değiştiği çağımızda Malatya’da bir değişim süreci geçirmektedir. Bunun sonucu olarak da il merkezinde geleneksel doku kaybolmuştur. Çalışma alanı içerisinde Malatya-merkezde bulunan 14 adet evin yerleşim alanının içerisinde bulunması ve değişen kültür ile yeni yaşam şartlarına uyum sağlayamaması, ataerkil aile sisteminden çekirdek aile sistemine geçilmesi gibi nedenler ile daha fazla bozulmaya maruz kaldığı ve değişime uğradığı gözlenmiştir. Bu evlerin çoğunun yaşayanların bulunmaması evlerde bozulmaların daha da hızlanmasına neden olmaktadır.

Bununla birlikte şehir yaşamından uzakta kalması, eski yaşam biçimlerini koruması, ekonomisinin kırsal ekonomiye dayanması, nüfus artış oranının düşük olması nedenleriyle, Yeşilyurt ilçesindeki evlerin fazla değişime uğramadan günümüze kadar taşınmış olduklarını görmekteyiz.

Eski Malatya ilçesi ise kırsal bölge özelliğinde olmasına rağmen sadece iki adet geleneksel ev günümüze ulaşmıştır. Bunun nedeni, bölgenin Osmanlı orduları tarafından askeri karargah olarak kullanılması sonucu halkın göç etmesi ve ordu kullanımının evleri tahrip etmesidir.

Geleneksel Malatya evlerinin çoğu iki katlı olup, 5 adet evde aynı zamanda cihannüma'nın yer aldığı görülmektedir.

Geleneksel Malatya evlerinde subasman duvarı kesme taştan örülmekte ve 100 -150 cm' ye kadar yükselmektedir. Dış duvarlar 80 cm. eninde anaç denilen ve 40 cm. eninde kuzu denilen toprak ile samanın karıştırılarak hazırlandığı kerpiç malzeme ile örülmektedir. Bu kalınlıkta kullanılan kerpiç yapıya aynı zamanda iyi bir izolasyon da sağlamaktadır. Üst kat duvarları ise ahşap karkas arası kerpiç dolgu şeklinde inşa edilmiştir.

Geleneksel Malatya evinde mahremiyet kavramından doğan ve dini bir koşul olarak yıkanma eylemini yerine getirmek için gusülhanenin seki içerisine gizlendiği görülmüştür.

Çalışma içerisinde incelenen 30 adet geleneksel evden 4 tanesinde, harem ve selamlık bölümü bulunmaktadır. Bu evlerden Poyraz Bey konağı(katalog no:4) ve Ahmet Kekevi evinde(katalog no:27) yapının alt ve üst katın her ikisinde de harem ve selamlık ayrımının yapılmış olduğu görülür. Diğer iki örnek olan Yusuf Turfanda evi(katalog no:13) ve Hanif Tanbay evi(katalog no:28)'nde ise alt katta bu bölümlerin bulunmadığı görülür.

Harem ve selamlık ayrımı yapılmayan çoğu örneklerde, mahremiyet olgusundan çıkan Baş oda kavramının yer aldığı görülür. Geleneksel Malatya evlerinde evin reisinin günlük zamanını geçirdiği baş odanın boyutlarının, evin kadınının günlük işleri yapmak için zamanının çoğunu geçirdiği mekanların (hızna, mutfak, oda) boyutlarında büyük olduğu görülmüştür. Bu da bize evin yönetiminin erkeğe ait olmasının, mekan boyutlarının biçimlenmesi üzerindeki etkilerini göstermektedir.

Geleneksel Malatya evlerinin çoğu çift sofalı plan özelliğindedir. Bununla birlikte iç sofalı ve dış sofalı plan özelliğinde olan geleneksel evler de bulunmaktadır.

Karasal iklimin etkili olduğu Malatya’da çok şiddetli olmamakla birlikte kışlar soğuk, yazlar ise sıcak geçmektedir. Bu iklim şartları Malatya’ da çift(iç+dış) sofalı plan türünün yaygınlaşmasında etken olmuştur. Ortak yaşamın sürdürüldüğü sofa, Malatya evlerinde iklim şartlarının etkisi ile şekillenerek hem kapalı, hem de açık olarak düzenlenmiştir. Kışları soğuk havada iç sofada, yazları sıcak havalarda ise dış sofada ortak yaşantını sürdürüğü görülmektedir.

İncelenen örneklerin hepsinde çıkmaların olduğu görülmektedir. Çıkmaların cephe düzenleri şekil 5.11’de gösterilmiştir. Geleneksel Malatya evlerinin cephelerinde genellikle kapalı çıkma olduğu ve bu çıkmaların oda boyunca çıkma oldukları görülmektedir. Cephe düzeni içerisinde yer alan pencerelere ait tipoloji çalışması yapılmış ve şekil 3. 6’da gösterilmiştir. Evlerin pencereleri düz ve kemerli olmak üzere ikiye ayrıldığı, bunlarında camlı bölümlerinin, kendi aralarında giyotin ve kanatlı tipte düzenlendiği görülmüştür. Evlerden çoğunun pencere oranları 1/1.5 oranındadır.

Evlerin genellikle avlu içerisinde konumlanmakta ve günlük işler burada yapılmaktadır. Avlusu olan evlerin çoğunda, kare formunda düzenlenmiş havuzun bulunduğu gözlenmiştir.

Geleneksel Malatya evlerinde raf, dolap, pencere, kapı elin ulaşabileceği yükseklikte bitmektedir. Yapılarda karmaşaya, çevresi ezen kitle ve insanı ezen boyutlara yer verilmemiştir.

Evlerde dış kapılar düz ve kemerli kapılar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. İncelenen örneklerden 19 adet evin dış kapısının üzerinde aralık mekanının ışık alabilmesi için ışıklık pencereli olarak düzenlendiği, 11 adet evin ise dış kapısının üzerinde ışıklık penceresinin bulunmadığı görülmektedir. Evlerin iç kapılarında ise düz ve kemerli örnekler görülmektedir. Genellikle evin üst katlarında bulunan mutfak kapılarının ise çift kanatlı olarak düzenlenmiş olduğu görülür.

Geleneksel Malatya evinde mekan genişliklerinin 350 cm, mekan uzunluklarının 480 cm, pencere genişliklerinin 80 cm, pencere yüksekliklerinin 156 cm, pencere parapet yüksekliklerinin 80 cm, dış kapı genişliklerinin 190 cm, tek kanatlı iç kapı genişliklerinin 85 cm, çift kanatlı iç kapı genişliklerinin 110 cm, dış kapı yükseklikleri 240 cm, iç kapı yüksekliklerinin 220 cm, raf yüksekliklerinin 223 cm ortalama değer gösterdikleri saptanmıştır.

Bu çalışma Malatya-merkez, Yeşilyurt ilçesi ve Eski Malatya ilçesinde bulunan, Osmanlı son dönem özelliklerini gösteren evlerin mimari özelliklerini içeren bir belge niteliğindedir.

Bu geleneksel evlerin bizden sonraki kuşaklara doğru bilgilerle aktarılabilmesi için bölgede koruma ve ağıklaştırma çalışmaların biran önce başlatılması gerekmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığından, sivil toplum kuruluşlarından, gönüllü mimar ve mimarlık öğrencilerinden destek alınarak geleneksel evlerin korunması için birlik oluşturulması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

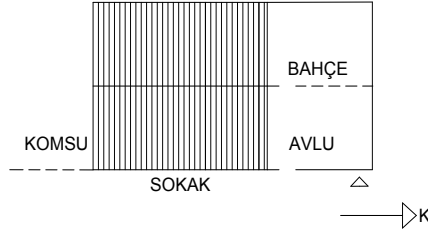
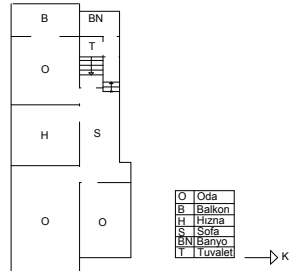
1. Yayın Kurulu., “İlimiz Malatya”, **Özgül Yayınları**, Isparta, 22 (1988).
2. Yakar, Y,Ö., Fırat, F., Bozdağ, N., Baydoğan,E., ‘Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Yönleri ile Malatya’, **T.C. Malatya Valiliği İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü**, Malatya, 1- 15, 23-31 (2004).
3. Yayın Kurulu.,Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları., “Eczacıbaşı sanat ansiklopedisi”, **Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları**, İstanbul, 1156-1157 (1987)
4. Yayın Kurulu., ‘Gelenekten Geleceğe Evimiz’, **T.C Kültür Bakanlığı**, İstanbul, 108-113 (1998).
5. Asatekin,G., ‘Understanding traditional residential architecture in Anatolia’, **The Journal of Architecture**, 10(4) (2005).
6. Sevgen, N., ‘Anadolu Kaleleri’, **Doğuş Basımevi**, Ankara (1959).
7. Cauvin,J., ‘Caferhöyük’, **IV.Kazı Sonuçları Raporu**, 25-30 (1983).
8. Esin,E., ‘Miladi VII-X. Yüzyıllarda Sır-Derya Oğuzlarının Maddi Kültürü Hakkında Notlar’, **VIII.Türk Tarih Kongresi.C.II**, Ankara, 711-723 (1981).
9. Oğuz,M., ‘Malatya Tarihi’, **Bayrak Yayınları**, İstanbul, 89-90 (1985).
10. Ramsay,M., ‘Anadolu’nun Tarihi Coğrafyası’, **Milli Eğitim Basımevi**, İstanbul, 35-56 (1960).
11. Cauvin J., ‘Caferhöyük’, **V. Kazı Sonuçları Raporu**, 50-55 (1984).
12. Palmier,A., ‘Excavations at Aslantepe 1968 raporu’, **Türk Arkeoloji Dergisi**, Ankara, 23- 24 (1970).
13. Kınal,F., ‘Eski Anadolu Tarihi’, **Türk Tarih Kurumu**, Ankara, 96-104 (1987).
14. Bossert,H., ‘ Malatya Heykeltıraşlık Eserlerinin Kronolojisine Dair’, **Felsefe Arşivi**, İstanbul, 115 (1947).
15. Yayın Kurulu., ‘Yurt Ansiklopedisi’ , **Anadolu Yayıncılık**, İstanbul, 5413 (1981).
16. Oktay,A., ‘Roma İmparatorluk Tarihi’, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 350-362 (1985).
17. Rapaport,A., ‘Pour Une Anfhropologie De La Maison’, Çeviri editörleri, Paris, 33-34 (1972).

18. Eldem,S,H., ‘Türk Evi Plan Tipleri’, **İTÜ Mimarlık Fakültesi Yayını**, 92-93 (1995).
19. Kuban,D., ‘Türk Ev Geleneği Üzerine Gözlemler’, **Yem Yayınları**, İstanbul, 195-209, 226-227 (1982).
20. Aksoy,E., ‘Türk sivil mimarisinde temel kuruluş prensibi’, Mimarlık ve Sanat, **Kağıt ve Basım İşleri A.Ş.**, İstanbul, 39-73 (1963).
21. Küçükerman,Ö., ‘Kendi mekanının arayışı içinde Türk evi’, **Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayını**, İstanbul, 34-35 (1985).
22. Kazmaoğlu,M., Tanyeli,U., ‘Anadolu konut mimarisinde bölgesel farklılıklar’, **Yapı Dergisi**, (33): 33-39 (1985).
23. Erdim,M., ‘Anadolu’da geleneksel konut birimi’, Doktora Tezi, **Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü**, 1 (2): 240-242 (1980).
24. Turgut,H., ‘Geleneksel Malatya evleri’, **17.Tarihi Türk Evleri Haftası**, İstanbul, 10-19 (1999).
25. Turgut,H., ‘Kültür ve Mekan’ **Yapı Dergisi**,186(5): 90-96 (1997).
26. Sözen, M., Eruzun,C., Alioğlu,F., Alper,B., Alper,M., Sakaoğlu, N., ‘Türklerde Ev Kültürü’, **Doğan Kitapçılık**, İstanbul, 245-250 (2001).
27. Karpuz,H., ‘Türk İslam Mesken Mimarisinde Erzurum Evleri’, **Kültür Bakanlığı Yayınları No:562**, Ankara, 19-25 (1990).
28. Arel,A., ‘Osmanlı konut geleneğinde tarihsel sorunlar’, **Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları**, (10): 21-22 (1982).
29. Akın,G., ‘Doğu ve güneydoğu Anadolu’daki tarihsel ev tipinde anlam’, Doktora Tezi, **İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi**, İstanbul, 120-12 (1985).
30. Gür,Ş., ‘Mekan Örgütlenmesi’, **Gür Yayıncılık**, İstanbul, 180-240 (1995).
31. Eruzun,C., Sözen,M., ‘Anadolu’da Ev ve İnsan’, **Emlak Bankası Kültür Yayınları**, İstanbul, 19 (1992).
32. Eldem,S,H., ‘Türk Evi-2’, **Taç Vakfı Yayınları**, İstanbul, 78-90 (1972).
33. Pulat,G., Turgut,H., ‘Malatya’, **İTÜ Mimarlık Fakültesi**, İstanbul, 20-60 (1986).
34. Küçükerman,Ö., Güner,Ş., ‘Anadolu Mirasında Türk Evleri’, **T.C Kültür Bakanlığı Yayınları**, İstanbul, 1-320 (1995).

35. Evren,M., ‘Türk evinde çıkma’, Doktora Tezi, **İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi**, İstanbul, 6-10 (1957).
36. Yakar, Y,Ö., Fırat,F., Bozdağ,N., Baydoğan,E., ‘Sosyal,Kültürel ve Ekonomik Yönleri ile Malatya’, **T.C.Malatya Valiliği İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü**, Malatya, 1-15, 23-31 (2004).
37. Eruzun,C., ‘Konutlarda Mekan Özelleşme Düzeyin Saptanmasına İlişkin Bir Yöntem’, Doktora Tezi, **İstanbul Üniversitesi Güzel Sanatlar Akademisi Mimarlık Fakültesi**, İstanbul, 75-92 (1980).
38. Turgut,H., ‘Geleneksel Malatya Evleri’, **Yapı Dergisi**, 181(11): 84-90 (1996).
39. Turgut,H., ‘Kültür ve Mekan’ **Yapı Dergisi**,186(5): 90-96 (1997).
40. Yayın Kurulu., ‘Coğrafi,Ekonomik,Sosyal,Kültürel ve Tarihi Yönleriyle Malatya’, **T.C.Malatya Valiliği**, Malatya, 22-35, 56-62 (1996).
41. Kuşçuoğlu,M., ‘Evliya Çelebi’den Malatya’, **Mim Yayınları**, İstanbul, 24-33 (1968).
42. Gögebakan,G., ‘XVI. Yüzyılda Malatya Kazası’, **Malatya Belediyesi Kültür Yayınları**, Malatya, 256-280 (2002).
43. Tosun,Y., ‘17-19.Yüzyıllarda Batı Anadolu’da Osmanlı-Türk Şehir Dokuları Bu Dokuları Oluşturan Evler ve Korunmaları’, Doktora Tezi, **Mimar Sinan Üniversitesi-Fen Bilimleri Enstitüsü**, İstanbul.
44. Akın,G., ‘Asya Merkezi Mekan Geleneği’, **Kültür Bakanlığı/1220**, Ankara, 177-179 (1990).
45. Işık,Z., ‘Geleneksel ve Günümüz Evlerinin İç Mekan Analizi’, Doktora Tezi, **Gazi Üniversitesi-Fen Bilimleri Enstitüsü**, Ankara, 1-9 (1992).
46. Hacıbaloğlu,M., ‘Geleneksel Türk Evi ve Çağımıza Ulaşamamasının Nedenleri’,**Gazi Üniversitesi-Mühendislik Mimarlık Fakültesi Yayınları**,1-35(1989).
47. İzgi,U., Aysel,B., ‘Kapılar ve Hafif Bölmeler’, **Yem Yayınları**, İstanbul, 11-207 (2003).
48. Tuncer,C,O., ‘Ankara Evleri’, **Kültür ve Sanat Yayınları**, Ankara, 40 (2002).
49. Anon., ‘Malatya İl Yıllığı’, **Ajans Türk Matbaacılık**, Ankara (1947).

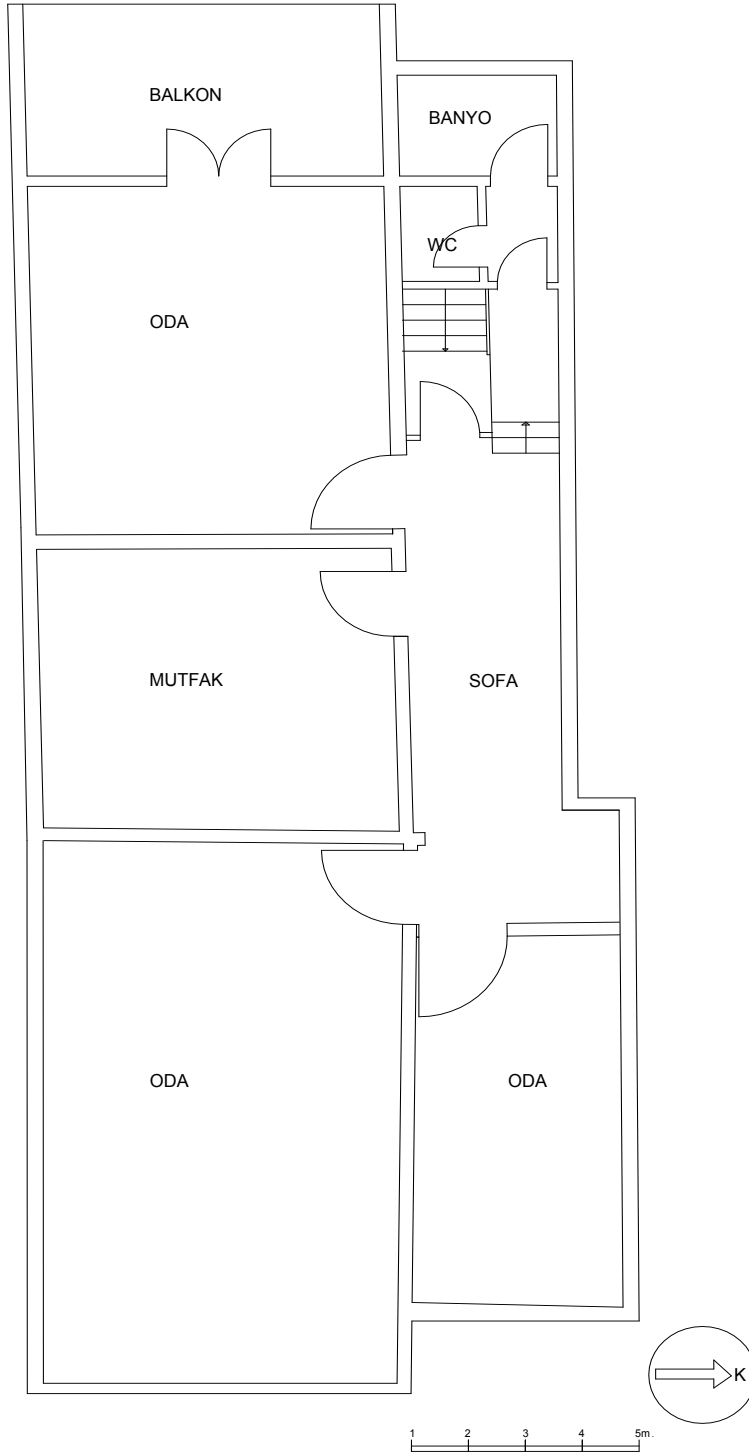
EKLER

EK-1. Geleneksel Malatya evleri katalogları

YAPI TANITIM ÇİZELGESİ		KATALOG NO: 1
44 NOLU EV-Merkez	SOKAK ADI: Sinema Caddesi	EV NO: 44
Yapının Fotoğrafları	Yapının Yerleşim Planı	
		
Yapının Ön Cephesi	Yapının Yaşam Katı Planı	
		
YAPININ TANIMI		
Yapıya avlu kapısından çift kanatlı bir ahşap bir kapı ile dolaylı olarak ulaşılmaktadır. Ayrıca avludan tek kanatlı ahşap bir kapıyla da bahçe bölümüne geçilebilmektedir. Avludan 6-7 basamaklı bir merdiven ile yapıya girilmektedir. Evin giriş kısmı iç sofalıdır ve buraya mutfak ile iki oda dolaylı açılmaktadır. Ayrıca iç sofadan bahçeye çıkan bir kapı daha bulunmaktadır. Mutfak içerisinde üzeri ahşap yaşmaklı ocak bulunmaktadır. İç sofadan üst kata ahşap döner merdivenle çıkılmaktadır. Merdiven yukarı katta yine iç sofaya ulaşır. İç sofaya 4 oda dolaylı açılmaktadır. Dış ceheye bakan büyük oda sokağa çıkma yapmaktadır.		

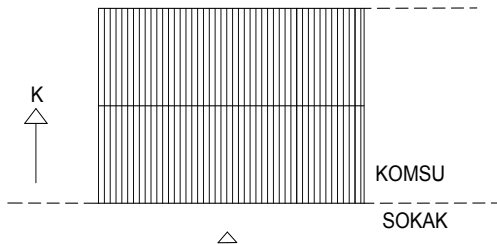
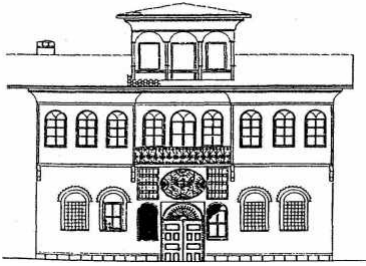
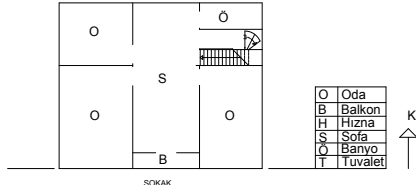
Şekil 1.1. Katalog no:

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

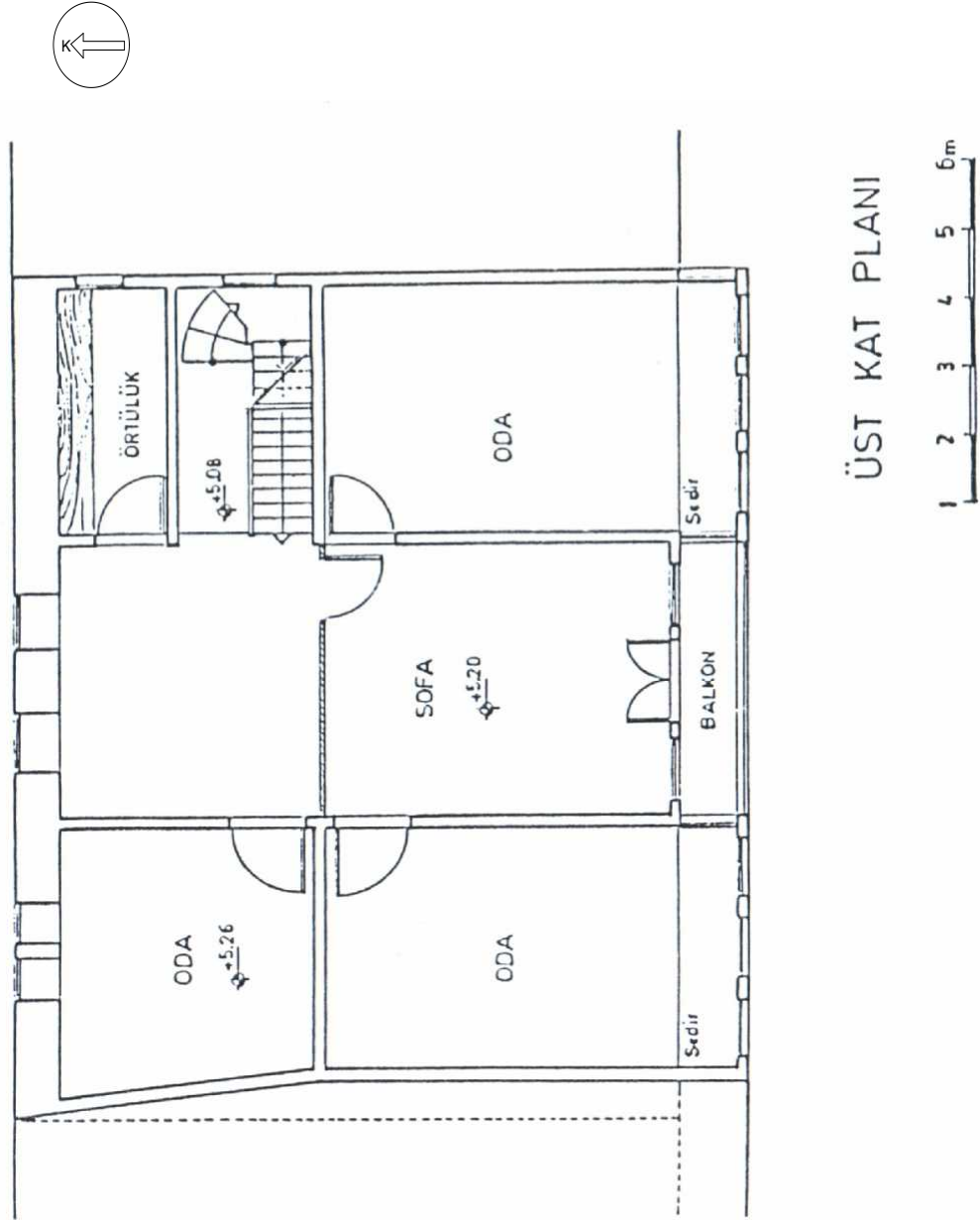
Şekil 1.2. 44 Nolu ev üst kat planı-katalog no:1[33].

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

YAPI TANITIM ÇİZELGESİ		KATALOG NO: 2
İSTANBULLUOĞLU EVİ-Merkez	SOKAK ADI:Cezmi Kartay Cad.	EV NO:
Yapının Fotoğrafları	Yapının Yerleşim Planı	
		
Yapının Ön Cephesi	Yapının Yaşama Katı Planı	
		
YAPININ TANIMI		
Yapıya cephenin tam ortasından çift kanatlı bir kapıyla doğrudan girilmektedir.Yapının sokak cephesine bakan,solda kış damı, sağda bir oda yer almaktadır.Kış damı hızna ile bağlantılıdır.Kış damının içerisinde yüklük ve üzeri piramit külah şeklinde ahşap, pişirilme yeri ise at nalı biçiminde taş malzemedan yapılmış ocak bulunmaktadır. Bu evin diğer örneklerden farklılığı, mekanların farklı kotlarda yer alması dışında galerinin kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca merdiven kullanımı da diğer örneklerden farklıdır. Dış kapıdan ulaşılan Aralığın sağ ve solundaki duvar yüzeylerine bitişik şekilde iki ahşap merdiven yukarı kata çıkmaktadır. Zemin katta hiçbir fonksiyonun bulunmaması, sadece 1. kat da yaşama katını yükseltmek için kullanıldığı gözlenmiştir. Fevkani kat ilkesi bu örnekte de görülmektedir. Merdivenlerin +1.24m. Yüksekliğindeki sahanlıklarından soldakinde kış damına, sağdakinde ise bir odaya bağlantı sağlanmaktadır. Kış damı ayrıca hıznaya bağlantılıdır. Merdivenden yukarı devam edildiğinde +2.32m. kotunda galeriye ulaşılmakta buradan da küçük bir geçiş mekanına varılmaktadır. Buradan merdivenle 2. kata ve küçük bir depoya bağlantı kurulmuş olduğu gözlenmiştir ve depo ile hıznanın galeriye açılan penceresi bulunmaktadır. Bu merdiven üst katta orta sofaya ulaştığı ve buradan da sokak cephesine bakan ve sokağa 1'er metre çıkma yapan iki odaya açılmaktadır. Oda'nın biri ayrıca örtülük ile de bağlantılıdır. Bu yapıda ayrıca 3. kat bulunmaktadır. Aralığın tam üst kısmına denk gelen, dikdörtgen biçimli bir planı vardır.		

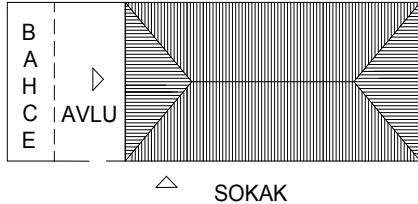
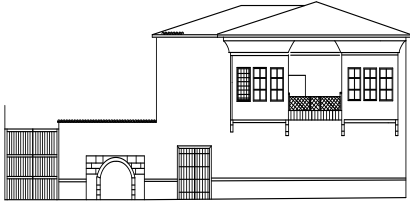
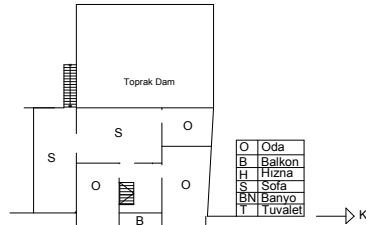
Şekil.1.3. Katalog no:2

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

Şekil 1.4. İstanbulluoğlu evi üst kat planı-katalog no:2[33].

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

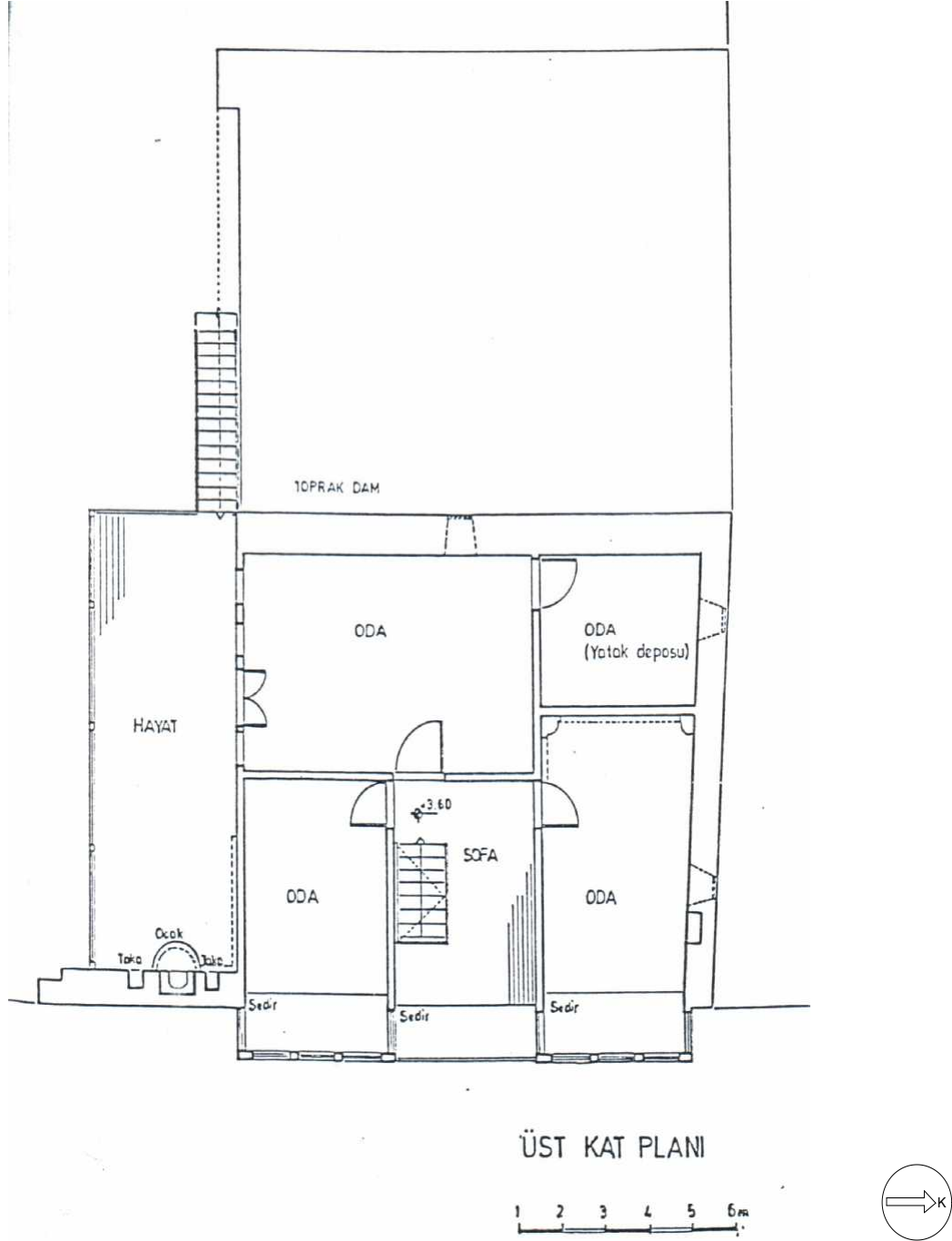
YAPI TANITIM ÇİZELGESİ		KATALOG NO: 3
HACI CUMALİ AĞA EVİ-Eski Malatya	SOKAK ADI: Toptaşı Mahallesi	EV NO:
Yapının Fotoğrafları	Yapının Yerleşim Planı	
		
Yapının Ön Cephesi	Yapının Yaşama Katı Planı	
		

YAPININ TANIMI

Hacı Cumali Ağa Evine dış sofanın altında bulunan bahçe kapısından girilmektedir. Bahçe kapısının hemen sağında köşk denilen yarı açık mekandan kış damına ulaşılmaktadır. Kış Damı sadece Malatya Geleneksel Evine özgü bir odadır. Kışın soğuk günlerinde ev halkı burada yaşar. Yemeğin piştiği, yendiği, oturulduğu, yatma eyleminin ve temizlenme eyleminin yapıldığı bir mekandır. İçerisinde üzeri ahşap işlemeli külah şeklinde olan bir ocak ve iki yanında da taka bulunmaktadır. Kış Damı iki kademeli olarak düzenlenmiştir. İlki 15 cm. ikincisi ise ilkinden 30cm. daha yüksekte yapılmıştır. Kış Damının giriş kapısının tam karşısında ise küçük bir gusülhane yer almaktadır. Bu odada yapılan kademelere Seki denilmektedir. Üst seki de bahçeye bakan pencereler vardır. Ocak ilk kademede, yüklük ise ikinci kademede bulunmaktadır. Ayrıca bu mekandan Hıznaya geçiş bulunmaktadır. Bu Kış Damına ayrıca eyvanın olduğu bölümdeki iç sofa olma özelliği taşıyan odadan da ulaşılabilir. Bu oda iki kademeli olup, +40 cm. kotunda büyükçe bir yüklük, hemen karşısında bir ocak ve iki yanında taka bulunmaktadır. Bu iç sofa özelliği taşıyan odaya bir başka Kış damı daha açılmaktadır. Bu mekanın Hızna ile direk bağlantısı bulunmamaktadır. Hızna bağlantısı dışında diğer bütün Kış Damı özelliklerini taşımaktadır. İncelenen örneklerin zemin katının çoğunda bulunan aralık bu evde bulunmamaktadır. Plan olarak diğer evlerden farklı olması yapım döneminin farklı olduğunu göstermektedir.

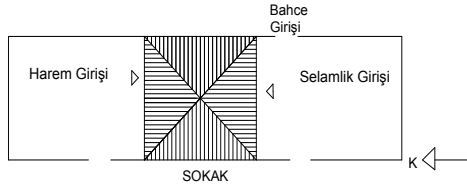
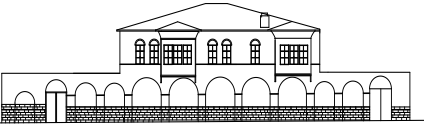
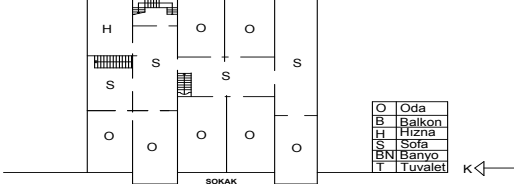
Şekil 1.5. Katalog no:3

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

Şekil 1.6. Hacı Cumali Ağa evi üst kat planı-katalog no:3[33].

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

YAPI TANITIM ÇİZELGESİ		KATALOG NO: 4
POYRAZ BEY KONAĞI-Eski Malatya	SOKAK ADI: Yedigözünü Mh.	EV NO:
Yapının Fotoğrafları	Yapının Yerleşim Planı	
		
Yapının Ön Cephesi	Yapının Yaşama Katı Planı	
		

YAPININ TANIMI

Poyraz Bey Konağı yerleşimin erken dönem örnekleri arasındadır. Bu örnekte Harem ve Selamlık ayrımının yapıldığı ve bununla birlikte yapıda çok sayıda odanın varlığının bulunması ev reisinin şehrin ileri gelenleri arasında yer aldığını bizlere göstermektedir.

Yapıya sokak cephesinden harem ve selamlık girişi olmak üzere iki, arka sokak cephesinin selamlık bahçe girişinden bir olmak üzere dışa açılan üç kapısı bulunmaktadır. Ön cephedeki bahçe kapıları çift kanatlı ve ahşap, arka cephe bahçe kapısı ise tek kanatlı ahşap özelliğe sahiptir.

Harem girişinde zemin katta ahır, tandır örtmesi, samanlık, eyvan, eyvana açılan buğday deposu ve kış damı bulunmaktadır. Samanlık, ahırda bulunan hayvanların yemesi için gerekli olan samanın depolandığı alandır. Tandır örtmesi ise, içerisinde ocağın ve tandırın bulunduğu, tandırda kışlık ekmeklerin hazırlandığı, ocakta ise günlük yemeklerin pişirildiği üzeri kapalı bir mekandır. Tandır örtmesine incelenen örnekler arasında Süheyla Hanım evinde de rastlanmıştır.

Harem girişinde, üzeri kapalı eyvandan yukarı kata çıkan ahşap merdiven yer almaktadır. Eyvanın bağlandığı buğday deposunun içerisinde dolap ve eyvana açılan pencereleri bulunmaktadır. Burada kışlık erzak depolanmaktadır. Eyvanın diğer bir bağlantısı olan kış damında bir dolap ve bahçeye açılan pencereleri bulunmaktadır ve kış damının, mahremiyet açısından sokağa bakan cephesinin sağır bırakıldığı görülmektedir. Kış damı hızna ile bağlantılıdır ve hıznanın dış cepheye açılan küçük kafes penceresi bulunmaktadır. Harem hıznası, selamlığın hıznası ile doğrudan bağlantılıdır.

Şekil 1.7. Katalog no:4

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

YAPININ TANIMI

Eyvanda bulunan ahşap merdivenden üst katta dış sofa (hayat)'ya ulaşılmakta, oradan da orta sofaya geçilebilmektedir. Dış sofa, orta sofa haricinde, cephesi bahçeye ve sokağa bakan bir oda ile de bağlantılıdır. Bu oda, dış sofanın bir köşesinde yer alması ve cephelerinin iki yöne de açılması açısından 'köşk' adı ile nitelendirilmektedir. Köşkün sokak penceresinin önünde ahşap sedir bulunmaktadır.

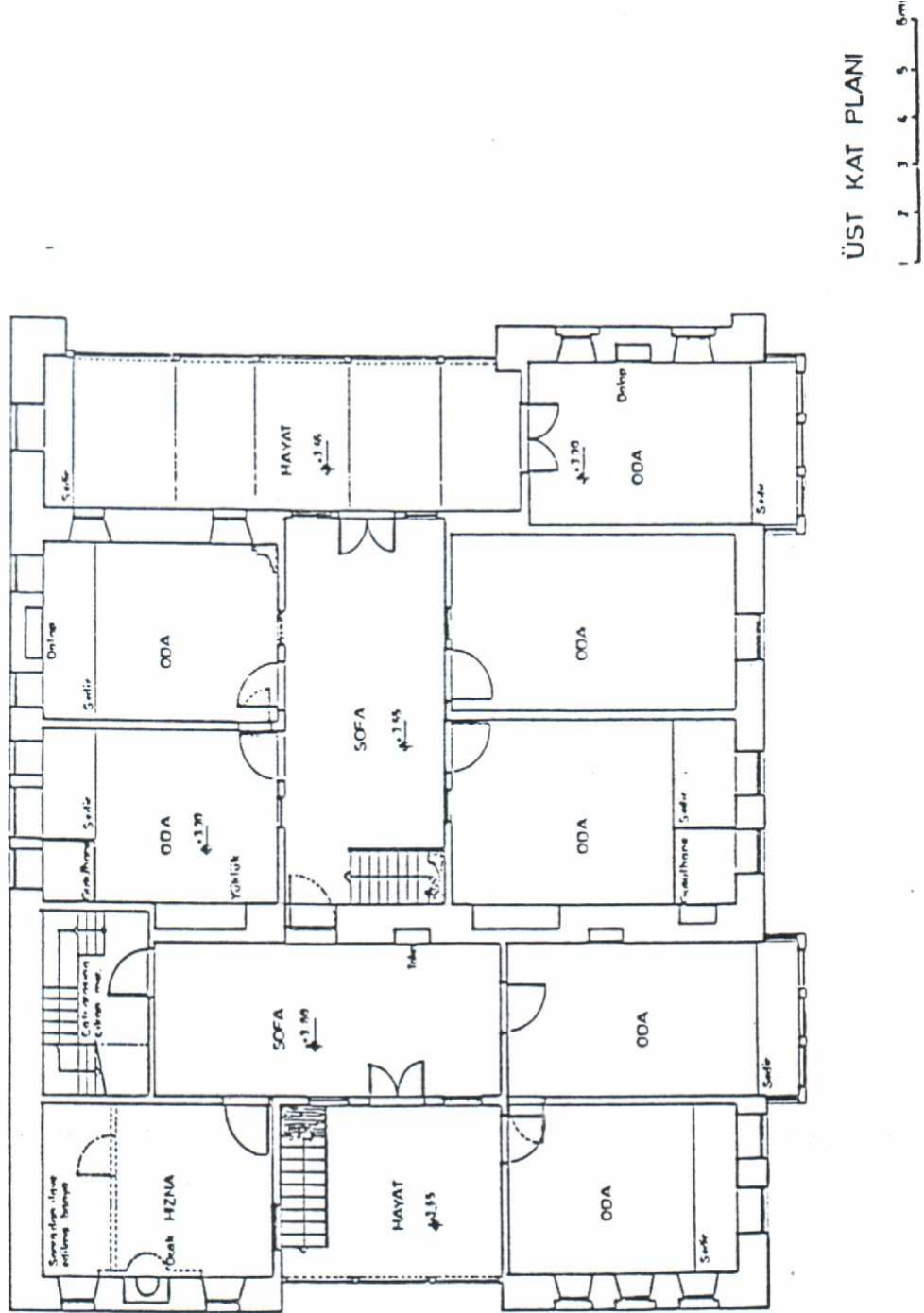
Dış sofanın (Harem) açıldığı orta sofadan, dış sofaya (Selamlık) tek kanatlı bir kapı ile geçilebilmektedir. Kadınların erkeklere bu geçişten hizmet ettiği gözlenmiştir. Bu orta sofa ayrıca hıznaya ve yönü sokağa açılan, aynı zamanda sokağa çıkma yapan bir odaya da açılmaktadır. Yine bu odanın pencere kenarında dışarıyı izleyebilmek için sedir yer almaktadır. Orta sofadan çatı arasına çıkan merdiven kovanı kapalı bir oda şeklinde düzenlenmiş olup, tek kanatlı kapı ile girilebilmektedir. Selamlık girişinde zemin katta kış damı, açık eyvan, kapalı eyvan ve odun deposu bulunmaktadır. Bahçeden ulaşılan taşlıktan tek kanatlı ahşap kapı ile yukarı kata çıkan merdivenlere ve kış damına ulaşılabilmektedir. Kış damı, hıza ile bağlantılı olup içerisi üç bölüme kot farkı ve ahşap korkulukla ayrılmıştır. Kapıdan tek basamakla kış damına girilmekte, oradan yine bir basamak yüksekliğinde alt sekiye çıkılmaktadır. Alt sekinin, kapalı ve açık eyvana bakan yüzeylerinde birer adet pencere ve bahçeye bakan yüzeyinde de iki adet pencere bulunmaktadır. Odanın sağır cephesinde, alt seki bölümünde ocak ve yanlarında birer adet taka bulunmaktadır. Alt sekiden küçük ahşap bölmeyle ayrılmış gusulhaneye geçilebilmektedir. Alt sekiden tekrar bir basamak yüksekliğinde üst sekiye ulaşılmaktadır. Üst sekide bulunan, bahçe cephesine bakan pencereler arasında bir tane dolap ve odanın sokak cephesi olan sağır yüzeyinde geniş bir yüklük yer almaktadır. Kış damı ayrıca hıza ile bağlantılıdır. Kış damının küçük bir ev örneği birimi özelliğine sahip olmasının nedeni, ev halkının soğuk kış günlerini burada geçirecek olduğundan, yatma, yemek hazırlama, pişirme, temizlenme, oturma gibi eylemlerin hepsini içerisinde barındırmaktadır.

Kış damının açıldığı dağılım mekanı olan kapalı eyvan içerisinde yüklük ter almaktadır. Bu dış kapının açıldığı ve üst kata çıkan merdivenin bulunduğu giriş holünde bulunan eyvan (kapalı) giriş kotundan bir basamak yüksekte ter almaktadır ve basamak dışında kalan alanın etrafı ahşap korkuluklarla çevrelenmiştir. Bu mekan genelde yaz aylarında günlük işlerin yapıldığı, yemek yeme, oturma ve yatma gibi eylemler için kullanılır. Evin en serin bölümlerinden biridir. Bu bölümün bahçedeki açık eyvana bakan pencerelerinin bulunması mekanın ışık almasını sağlamaktadır.

Kapalı eyvanda bulunan ahşap merdivenden üst katta orta sofaya ulaşılmakta ve orta sofadan da harem orta sofasına geçilebilmektedir. Bu dağılım mekanı ayrıca ön sokak cephesine bakan iki oda, arka sokak cephesine bakan iki oda ve dış sofa ile direk bağlantılıdır. Dış sofa ise cephesi sokağa ve bahçeye bakan bir odaya geçiş sağlamaktadır. Ön odalardan bir tanesi baş oda olarak düzenlenmiş olup pencerenin ön kısmına denk gelen bölümde ahşap sedir yer almaktadır. Bu sedirin içerisine mahremiyet açısından gizliliği sağlanmış gusulhanenin gizlenmiş olduğu görülmektedir.

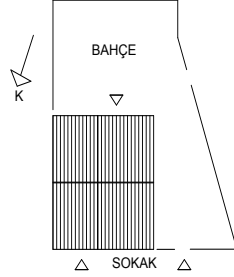
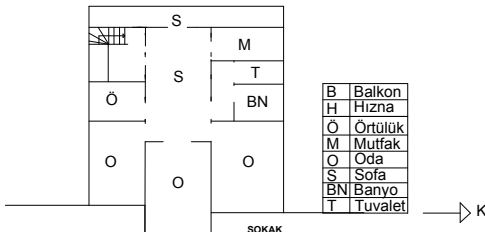
Orta sofadan dış sofaya çift kanatlı ahşap kapı ile geçilmektedir. Dış sofa'nın bir yüzeyi orta sofa ile, diğer yan yüzlerinden biri, içerisinde seki ve dolap bulunan oda ile bağlantılıdır. Bu odanın iki yüzünün pencerelerle açılmış olması nedeniyle, genelde yazları oturulması tercih edilen bir mekan olmuştur.

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

Şekil 1.8. Poyraz Bey Konağı üst kat planı-katalog no:4[33].

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

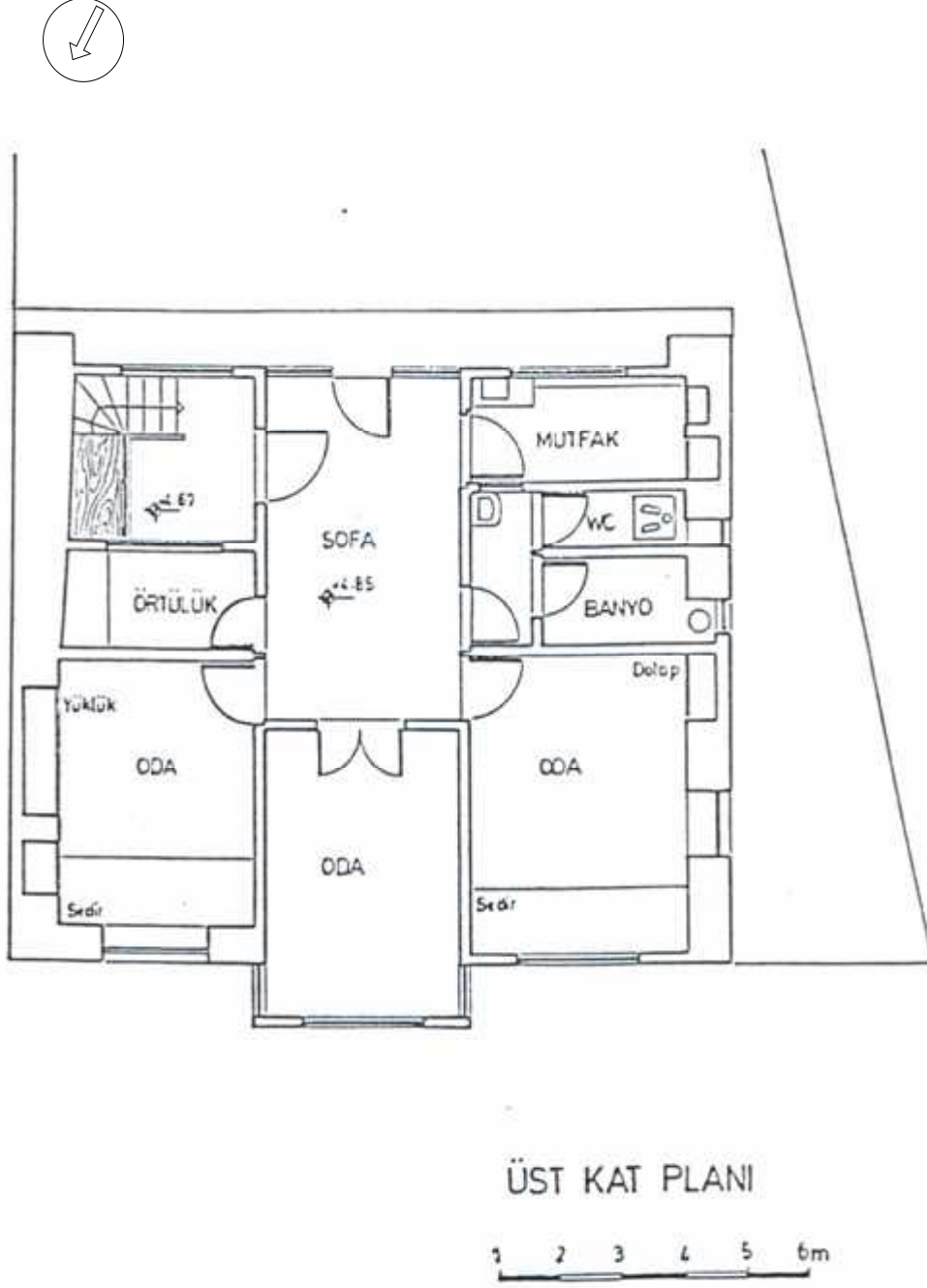
YAPI TANITIM ÇİZELGESİ		KATALOG NO: 5
ABDULLAH AYABAKAN EV-Merkez	SOKAK ADI: MÜCELLİ CAD.	EV NO:
Yapının Fotoğrafları	Yapının Yerleşim Planı	
		
Yapının Ön Cephesi	Yapının Yaşama Katı Planı	
		

YAPININ TANIMI

Abdullah Ayabakan evine sokak cephesinin tam ortasındaki çift kanatlı kapıdan, sokak cephesindeki bahçe kapısından, yan ve arka sokaktan girilen bahçe kapılarından ulaşılabilir. Evin giriş katındaki aralık bölümünden, cepheleri sokağa bakan iki odaya, cephesi bahçeye bakan hıznaya ve üst kata çıkan merdivene ulaşılabilir. Emniyet açısından bu odaların pencereleri demir ızgara ile kapatılmıştır. Odaların birinde yüklük, dolap ve pencere önünde yer alan ahşaptan yapılmış sedir bulunmaktadır. Diğer odanın farkı ise, burada yüklük yerine ikinci bir ahşap dolap daha yer almaktadır. Yüklüğün bulunduğu oda dan çift kanatlı bir kapı ile hıznaya ulaşılabilir. Hıznanın içerisinde üstü ahşap piramit külah şeklinde olan bir ocak bulunmaktadır. Bu bağlantı soğuk kış aylarında yemeklerin soğumadan odaya ulaşmasını sağlamaktadır. Odalar ve hızna aralık kotundan +52 cm. yüksektedir ve iki basamakla ulaşılabilir. Ayabakan evinde bahçenin bir köşesinde eyvan, bir oda ve bir hızna bulunmaktadır. Tek kat olarak bulunan bu çekirdek birimler, yerleşimin 2.evresinde görülen yapı türleridir. Evin nüfusu artıp erkek evlat evlendiğinde, aile reisinin bahçenin boş kalan bölümüne yaptırdığı yapıdır. Hemen önünde yer alan eyvan ise,yaz aylarında serin olan bahçede oturmak için ayrılan bölümdür be bahçe kotundan 16 cm. daha yüksektedir. Aralıktan çıkılan merdivenle evin üst katındaki iç sofaya ulaşılır. Üç yanı odalarla çevrili olan sofanın geriye kalan yüzeyi balkonla bahçe cephesine açılmaktadır. Evin üst kat sokak cephesinde üç tane oda bulunmakta ve ortada olan oda sokağa kapalı çıkma yapmaktadır. Bu odaya çift kanatlı kapıyla diğer odalar ise tek kanatlı kapıyla girilmektedir. Orta odanın sağında ve solunda buluna odalarda, pencere kenarlarında 1.25 m. eninde ahşap sedir, dolap bulunmaktadır. Bir odada ek olarak yüklük de yer almaktadır. İç sofaya ayrıca örtülük, mutfak ve wc-banyo da açılmaktadır.

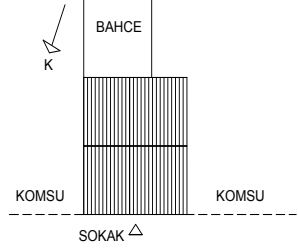
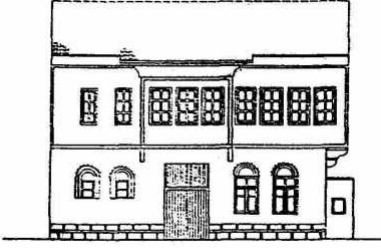
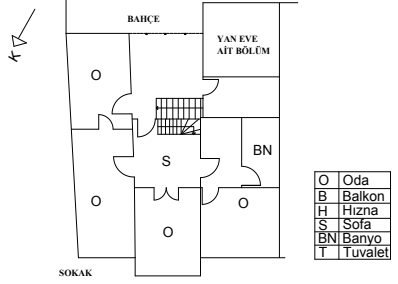
Şekil 1.9. Katalog no:5

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

Şekil 1.10. Abdullah Ayabakan evi üst kat planı-katalog no:5[33].

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

YAPI TANITIM ÇİZELGESİ		KATALOG NO: 6
VAHAP ELGİN EVİ-Merkez	SOKAK ADI: Halep Caddesi	EV NO: 66
Yapının Fotoğrafları	Yapının Yerleşim Planı	
		
Yapının Ön Cephesi	Yapının Yaşama Katı Planı	
		

YAPININ TANIMI

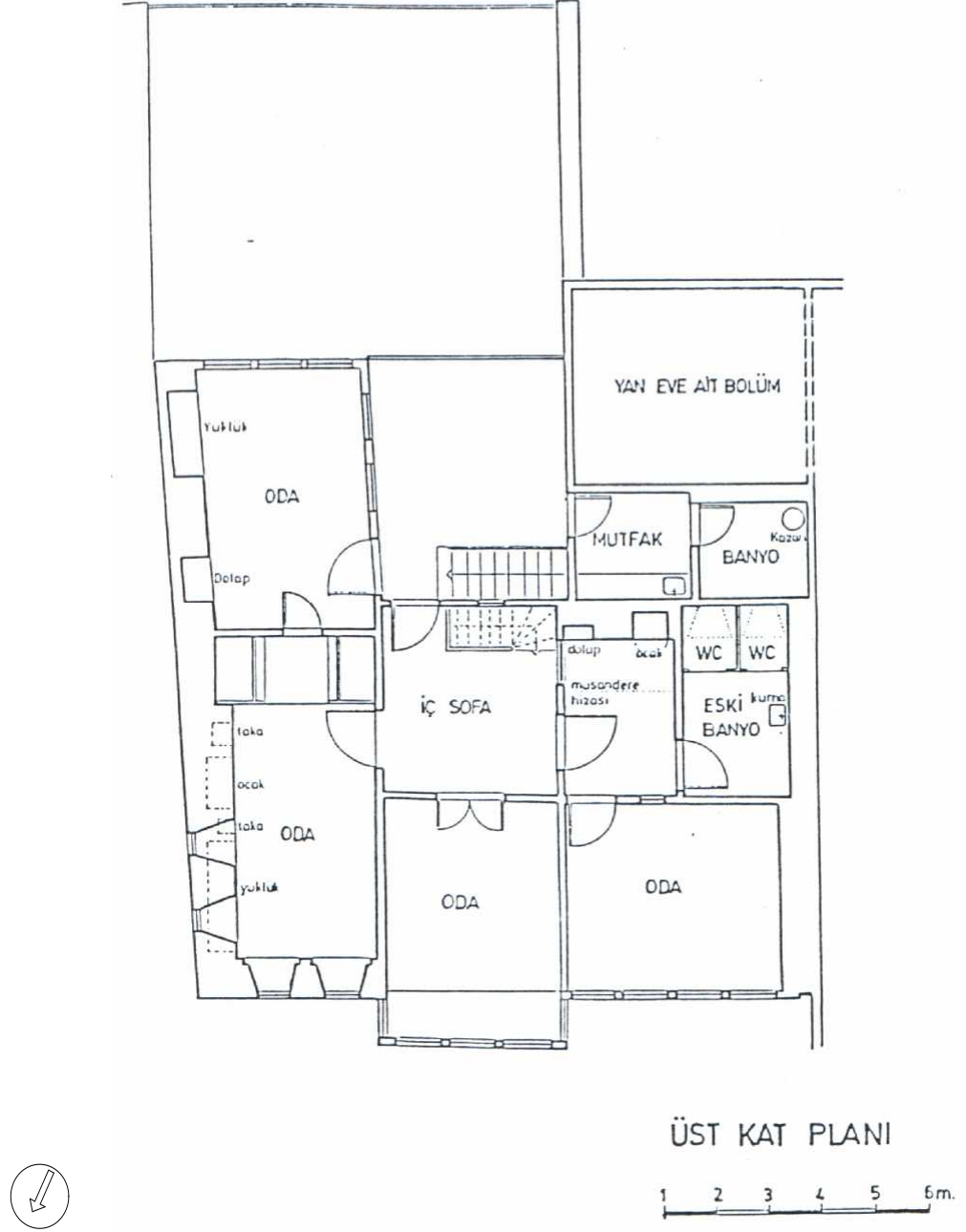
Yapıya ahşap çift kanatlı kapı ile girilmektedir. İlk ulaşılan mekan Aralık'tır. Aralık'tan ahşap merdiven ile üst katın iç sofasına ulaşılmaktadır. Alt katta Aralık'tan bir odaya ve odadan da wc'ye geçilebilmektedir. Çift kanatlı ahşap bir başka kapı ile sol tarafta eyvana, sağ tarafta ise banyoya ulaşılabilir. Eyvana üç basamakla çıkılmakta ve içerisinde ocak ve ocağın iki yanında taka bulunmaktadır. Eyvan bahçeye açılmakta ve aynı zamanda eyvandan kış damına geçilebilmektedir. Kış damı diğer oda yüksekliklerine göre daha alçaktır ve pencereleri daha küçüktür. Buda kışları ısı kaybının en aza indirilmesini sağlamaktadır. Kış damında kalın duvar içerisinde konumlanmış birer adet ocak ve yüklük bulunmaktadır. Yüklük yatak ve yorganın depolandığı dolaptır.

Aralık mekanından ahşap merdivenle yukarı katta iç sofaya ulaşılabilir gibi, aralıktan bahçeye açılan bölümden de ahşap bir başka merdiven ile yukarı kattaki dış sofaya çıkılabilir. Dış sofa iç sofaya, yazlık bir başka odaya ve mutfığa bağlantı kurmakta, aynı zamanda da mutfaktan banyoya geçilebilmektedir. Yazlık odadan da kışlık odaya dolaylı geçiş bulunmaktadır. Kışlık odaya iç sofadan direk başka bir kapı ile de girilebilmektedir. Kışlık odanın içerisinde bir ocak, taka ve yüklük bulunmaktadır. İç sofa ayrıca sokağa çıkma yapan bir başka odaya daha açılmaktadır. Bu odanın pencere önünde sedir mevcuttur.

İç sofa diğer odalara göre metrekaresi daha küçük olan bir başka küçük odaya daha açılmaktadır. Bu odanın içerisinde bir adet ocak ve bir dolap bulunmakta ve bir geçiş mekanı gibi kullanılmaktadır. Buradan banyo ve wc ile cephesi sokağa bakan bir diğer odaya geçiş sağlanabilmektedir.

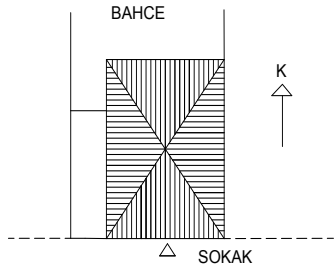
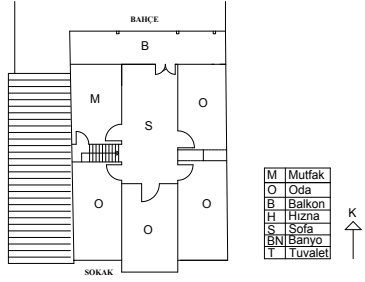
Şekil 1.11. Katalog no:6

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

Şekil 1.12. Vahap Elgin evi üst kat planı-katalog no:6[33].

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

YAPI TANITIM ÇİZELGESİ		KATALOG NO: 7
HAYATİ ERGUN EVİ-Merkez	SOKAK ADI: Halep Caddesi	EV NO: 80
Yapının Fotoğrafları	Yapının Yerleşim Planı	
		
Yapının Ön Cephesi	Yapının Yaşama Katı Planı	
		

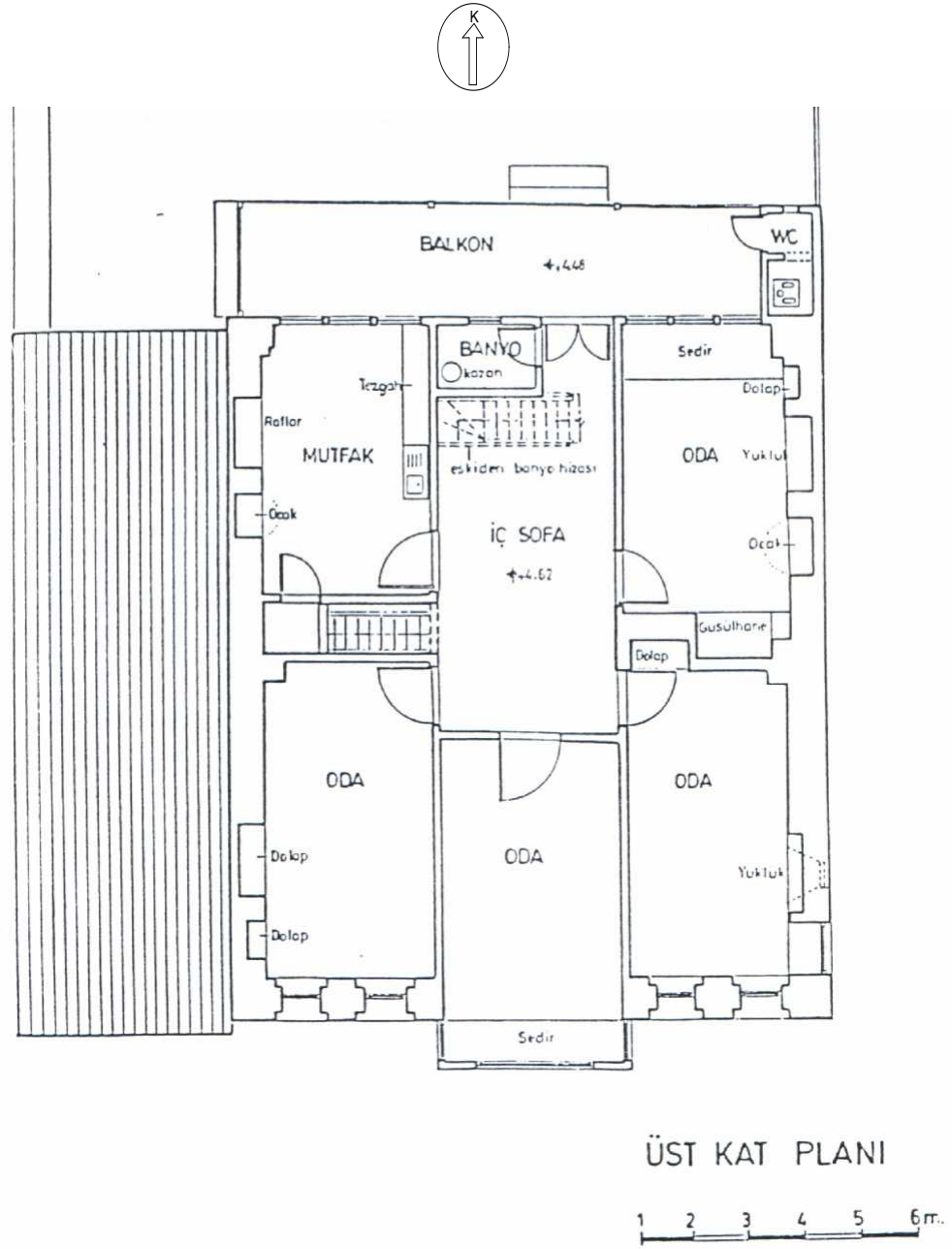
YAPININ TANIMI

Yapıya çift kanatlı kapı ile sokaktan direk girilmektedir. Kapı çıkmanın altında ve cephede simetri merkezinde konumlanmıştır. Giriş kapısından Aralık'a, Aralık' tında tek kanatlı ahşap bir kapı ile bahçeye ulaşılabilir. Aralık'tan ahşap bir merdiven ile üst kattaki iç sofaya çıkılmakta ve iç sofa dört adet oda ile mutfakla açılmaktadır. Odalardan üç tanesi sokak cephesine, bir tanesi bahçe cephesine açılmaktadır. Mutfak içerisinde ocak ve dolap bulunmaktadır.

Ön cephede bulunan ve sokağa çıkma yapan oda içerisindeki pencere önünde sedir yer alır. Sokak cephesine bakan odalardan bir diğerinin içerisinde dolap ve yüklük, başka bir tanesinin içerisinde ise iki adet dolap bulunmaktadır. Arka bahçe cephesine bakan odanın pencere önünde sedir yer alır. Ayrıca bu mekanın içerisinde ocak, yüklük, ve dolap bulunmaktadır. Bu odanın kalın duvarı içerisinde gizlenmiş gusülhane bulunmaktadır. İç sofadan bahçeye açılan cephe boyunca konumlanmış balkona ulaşılabilir.

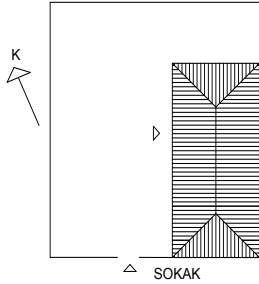
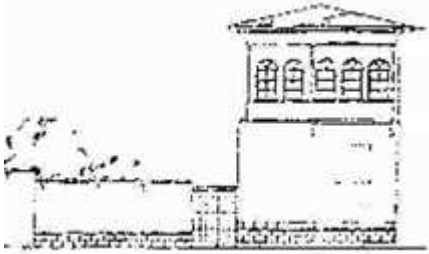
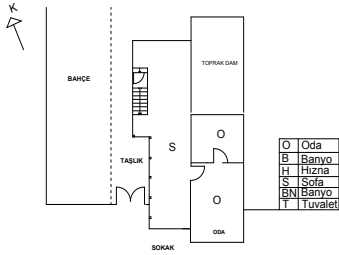
Şekil 1.13. Katalog no:7

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

Şekil 1.14. Hayati Ergun evi üst kat planı-katalog no:7[33].

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

YAPI TANITIM ÇİZELGESİ		KATALOG NO: 8
MUAMMER KADIN EV-Merkez	SOKAK ADI: Mücellî Cad.	EV NO: 43
Yapının Fotoğrafları	Yapının Yerleşim Planı	
		
Yapının Ön Cephesi	Yapının Yaşama Katı Planı	
		

YAPININ TANIMI

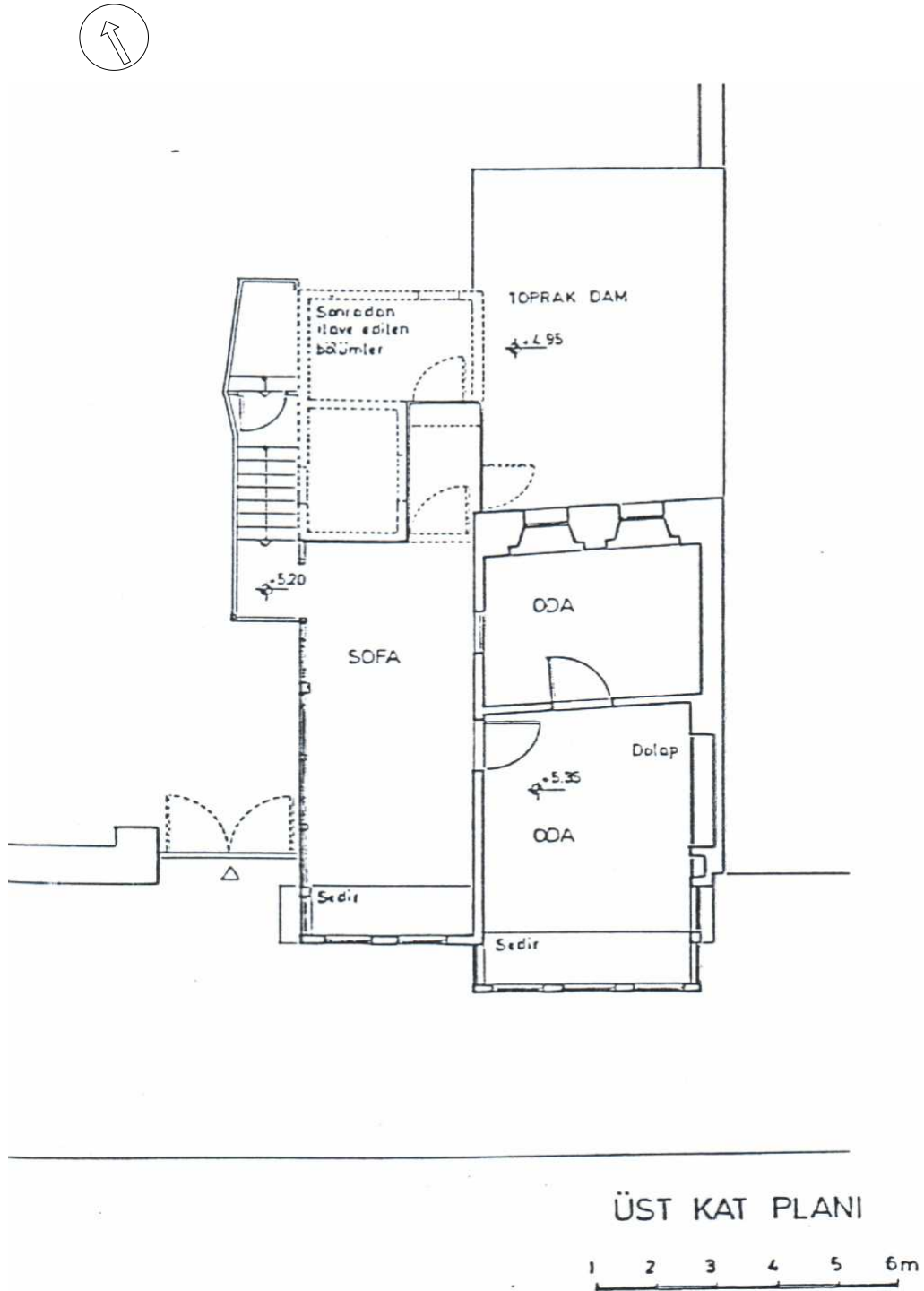
Sokak cephesinden çift kanatlı bir kapı ile bahçeye girilmektedir. Ayrıca arka sokaktan da tek kanatlı bir kapı ile de ulaşılabilir. Bahçe girişinden ulaşılan taşlıktan yukarı kata çıkan ahşap bir merdiven bulunmaktadır.

Muammer Kadın Evi plan tipi açısından incelenen tüm örneklerden yükseltilmiş kat ilkesi kullanılması ile ayrılmıştır. Zemin kat bahçeyle bağlantılı olan işlevlere ayrılmış olduğu görülmektedir. Zemin katta sadece ahıra yer verilmiştir. Taşlıktan çıkılan merdivenle +3.20 kotundaki sahanlığa ve oradan da +2.20 kotundaki 1. kata ulaşılmaktadır. Buradan varılan sofa, kış damı ve hızna'ya açılmaktadır. Hızna bahçe cephesine, kış damı ise hem bahçe hemde sokak cephesine açılmaktadır.

+3.20 kotunda bulunan sahanlıktan, 2.kata ahşap merdivenle çıkılmakta ve dış sofaya ulaşılmaktadır. Dış sofadan, yönü sokak cephesine bakan ve bir metre çıkma yapan oda'ya açılmaktadır. Dış sofanın sokak cephesine denk gelen kısmı kapatılarak, cephesine pencere açılmış olduğu görülür. Bu pencerenin hemen önünde ve dış sofa'nın açıldığı odanın penceresinin önünde ahşap sedir yer almaktadır. Ayrıca bu oda da yüklük de bulunmaktadır. Bu odadan, cepheleri bahçeye ve dış sofaya bakan küçük bir odaya daha geçilebilmektedir. Örtü lük olarak adlandırılan bu oda da yataklar depolanmaktadır. Dış sofa +5.20m. kotunda yer almakta ve bağlantılı olan bir oda dışında, toprak dama bir kapıyla bağlanmaktadır. Hıznanın üzerine denk gelen bu kısımda pestil, salça, reçel, bulgur vb. kurutulma işlemleri yapılmaktadır. Bu bölümün üzeri kerpiç malzemeden yapıldığı için ve ev çatı ile koruma altına alınmadığı için zaman zaman lov denilen silindir taş ile yağmur ve kardan sonra sıkıştırılmaktadır.

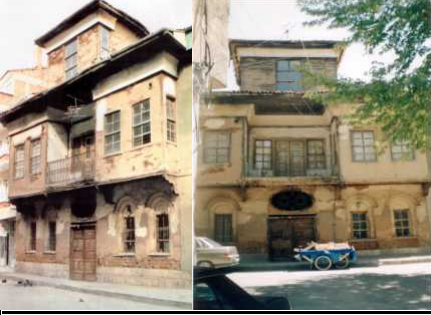
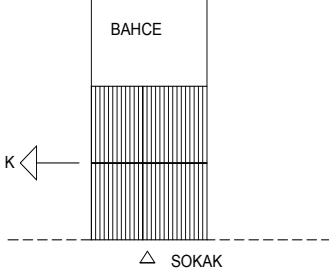
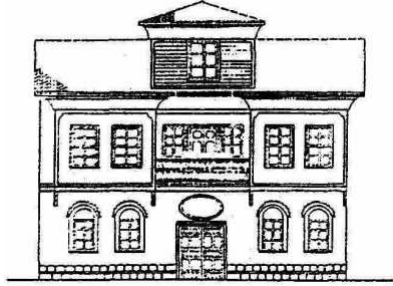
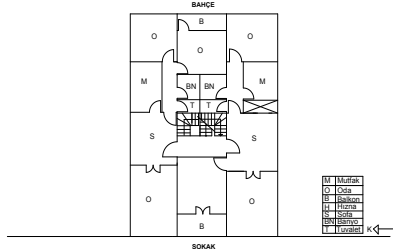
Şekil 1.15. Katalog no:8

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

Şekil 1.16. Muammer Kadın evi üst kat planı-katalog no:8[33].

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

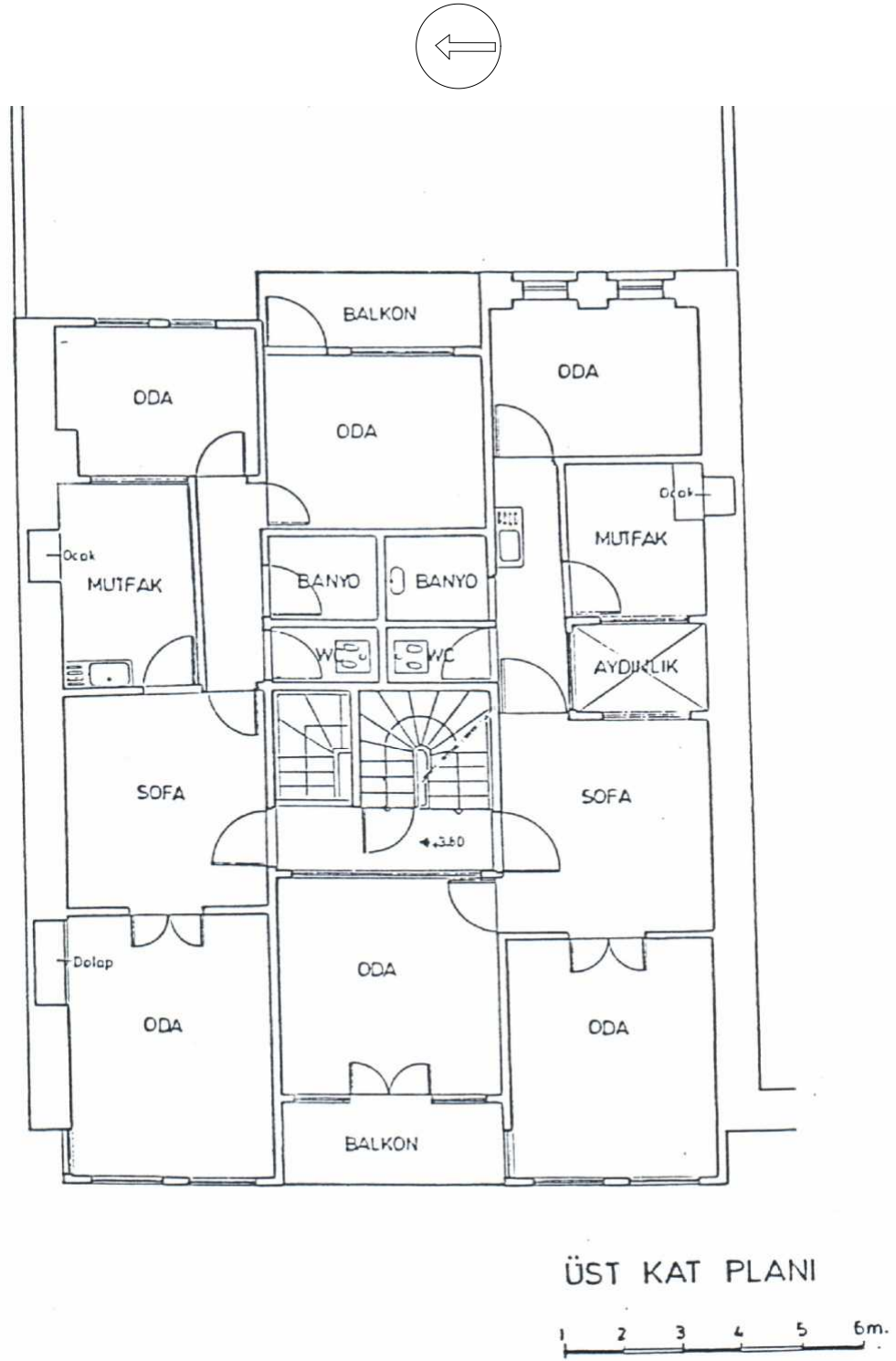
YAPI TANITIM ÇİZELGESİ		KATALOG NO: 9
ALİ TURFANDA EVİ-Merkez	SOKAK ADI: SİNEMA CAD.	EV NO: 17
Yapının Fotoğrafları	Yapının Yerleşim Planı	
		
Yapının Ön Cephesi	Yapının Yaşama Katı Planı	
		

YAPININ TANIMI

Yapıya cephenin tam ortasından çift kanatlı, ahşap bir kapıyla girilmektedir. Kapının üzerinde aralığı aydınlatan oval, demir ızgaralı ışıklık penceresi yer almaktadır. Bu konut incelenen diğer örneklerden plan olarak farklı özelliklere sahiptir. Yukarı çıkan merdiven kapının tam karşısına, simetri merkezine yerleştirilmiş ve böylece aralığın bahçeye olan bağlantısı kapatılmıştır. Sadece merdiven altında kalan dar ince bir koridor ile bahçeye geçilebilmektedir. Aralığın sağ ve solunda bulunan kapılar iç sofaya açılmakta ve dağılım mekanından, çift kanatlı ahşap bir kapıyla ön cepheye bakan baş odalara geçilmektedir. Ayrıca planın sol kısmında yer alan bu iç sofadan, ikincil bir dağılım mekanı olan dar bir geçiş koridoruna tek kanatlı ahşap kapıyla geçilmektedir. Bu koridordan banyo-wc, birinin içerisinde yüklük bulunan, cepheleri bahçeye bakan iki oda ve mutfaka ulaşılmaktadır. Aralığın devamı olan, bahçeye bağlantı kuran dar koridor ise, iki tane depo ve planın sağ kısmında yer alan geçiş koridoru ile direk bağlantı kurmaktadır. Bu geçiş koridorundan cephesi bahçeye bakan bir odaya geçilmektedir. Planın sağında ve solunda yer alan her iki mutfak, kalın duvarının içerisine yerleştirilmiş, üzerinde piramit ahşap külâhı olan ocak bulunmaktadır. Aralıktan merdivenle üst katta bulunan galerili küçük ve dar koridora çıkılmaktadır. Buradan sağ ve sol kapı girişleri ile iç sofalara geçilmektedir. Giriş kapısının hemen üstüne denk gelen kısım ise iki çıkmanın arasında kalan, balkonu bulunan bir odadan oluşmaktadır. Bu yapıda incelenen diğer örneklerden farklı olarak çatının simetri merkezine yerleşmiş, dikdörtgen planlı bir de çatı katı bulunmaktadır. Merdivenden orta sofaya, oradan da arka cepheye bakan iki oda, mutfak ve depolara ulaşılmaktadır.

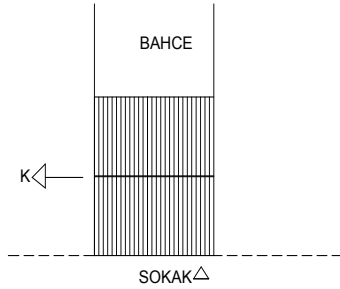
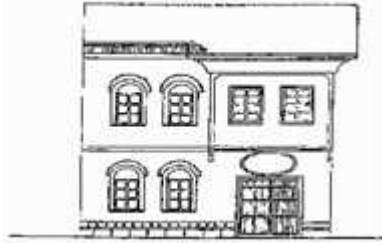
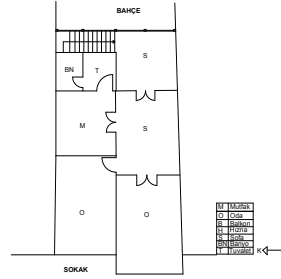
Şekil 1.17. Katalog no:9

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

Şekil 1.18. Ali Turfanda evi üst kat planı-katalog no:9[33].

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

YAPI TANITIM ÇİZELGESİ		KATALOG NO: 10
SİDDİK ARPACI EVİ-Merkez	SOKAK ADI: SİNEMA CAD.	EV NO: 23
Yapının Fotoğrafları	Yapının Yerleşim Planı	
		
Yapının Ön Cephesi	Yapının Yaşama Katı Planı	
		

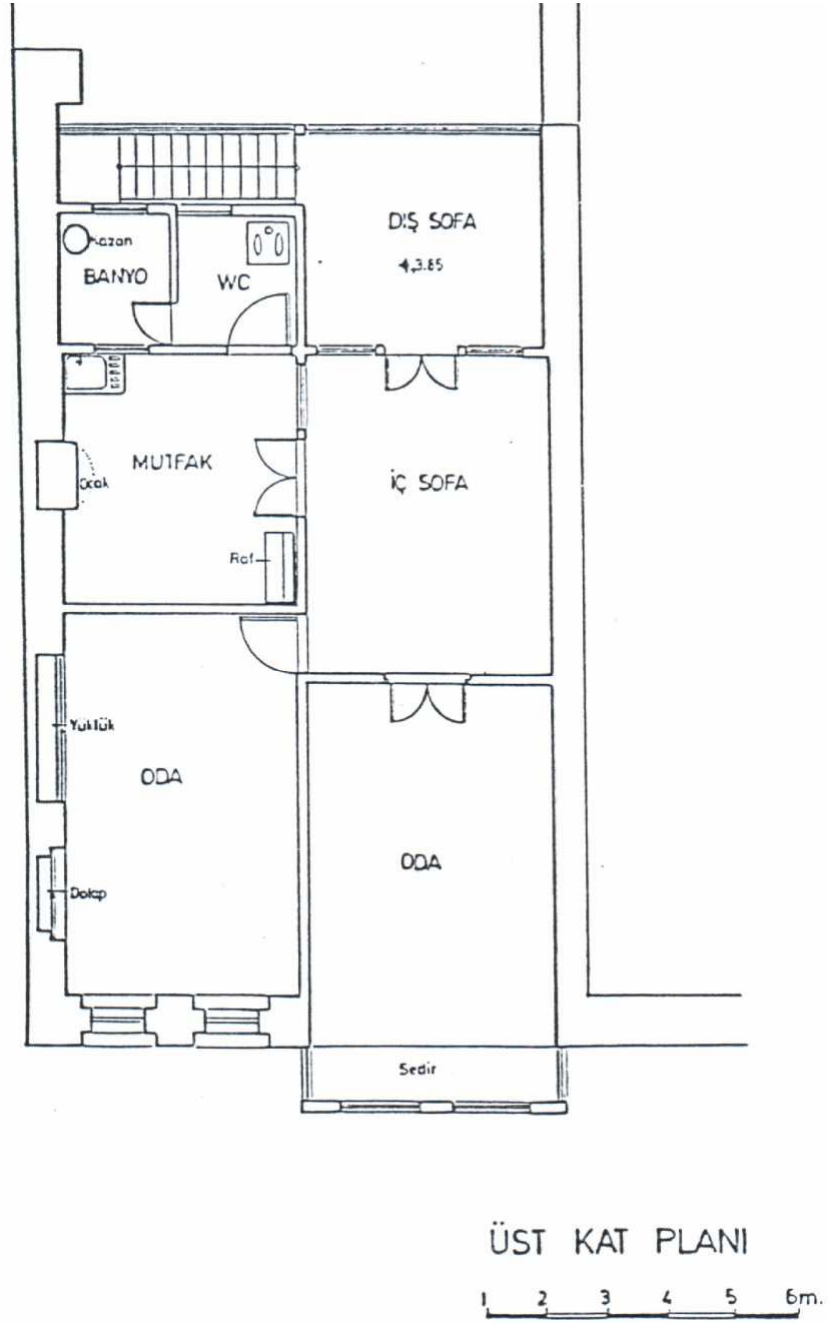
YAPININ TANIMI

Yapıya, çift kanatlı giriş kapısından, giriş holü olan aralığa ulaşılmaktadır. Aralıktan ise, cephesi sokağa bakan, içerisinde ahşap işlemeli dolap bulunan bir odaya, kışlık erzakların depolandığı zahralığa, merdiven holüne, wc ve bahçeye ulaşılabilir. Aralıktan ulaşılan merdiven holüne aynı zamanda zahralıktan da geçilebilir.

Merdiven üst katta dış sofaya çıkmakta ve dış sofadan da iç sofaya geçilebilir. Dış sofa, üst katlarda bahçeye yönelenerek, doğa ile ilişki kurmaktadır. Dış sofada ahşap kolonların çatı kısmına gelen bölümü işlemelerle zenginleştirildiği görülmektedir. Ayrıca iç sofadan dış sofaya açılan pencerelerin üzerlerinde bu pencereler ek olarak küçük tepe pencereleri de bulunmaktadır. Dağılım mekanı olan iç sofaya mutfak ve iki oda bağlanmaktadır. Mutfaka çift kanatlı kapı ile girilmekte ve mutfakın içerisinden de wc-banyoya geçilebilir. Odaların birinde ahşap sedir bulunmakta ve sokağa çıkma yapmaktadır. Diğerinde ise, ahşap işlemeli yüklük ve dolap bulunmaktadır. Bu odalarda oturma, yatma, dinlenme, yemek yeme, misafir ağırlama vb. eylemler yapılmaktadır. Yatma eyleminden oturma eylemine geçildiğinde yatakların bu odalarda depolanacağı geniş yüklükler ve evin ufak tefek dağınıklıklarını toplamak için dolaplar yer almaktadır.

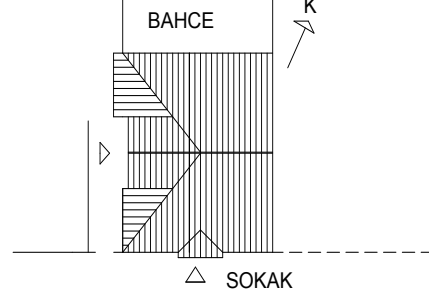
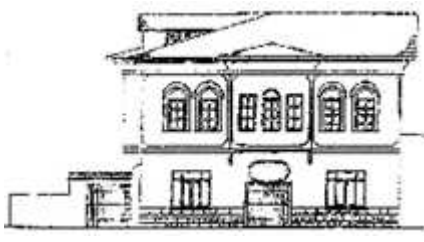
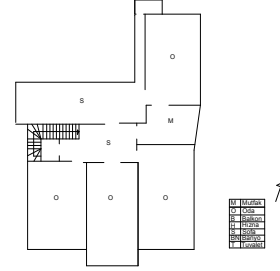
Şekil 1.19. Katalog no:10

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

Şekil 1.20. Sıdk Arpacı evi üst kat planı-katalog no:13[33].

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

YAPI TANITIM ÇİZELGESİ		KATALOG NO: 11
MAHMUT DENİZLİ EVİ-Merkez	SOKAK ADI: Halep Cad.	EV NO: 56
Yapının Fotoğrafları	Yapının Yerleşim Planı	
		
Yapının Ön Cephesi	Yapının Yaşama Katı Planı	
		

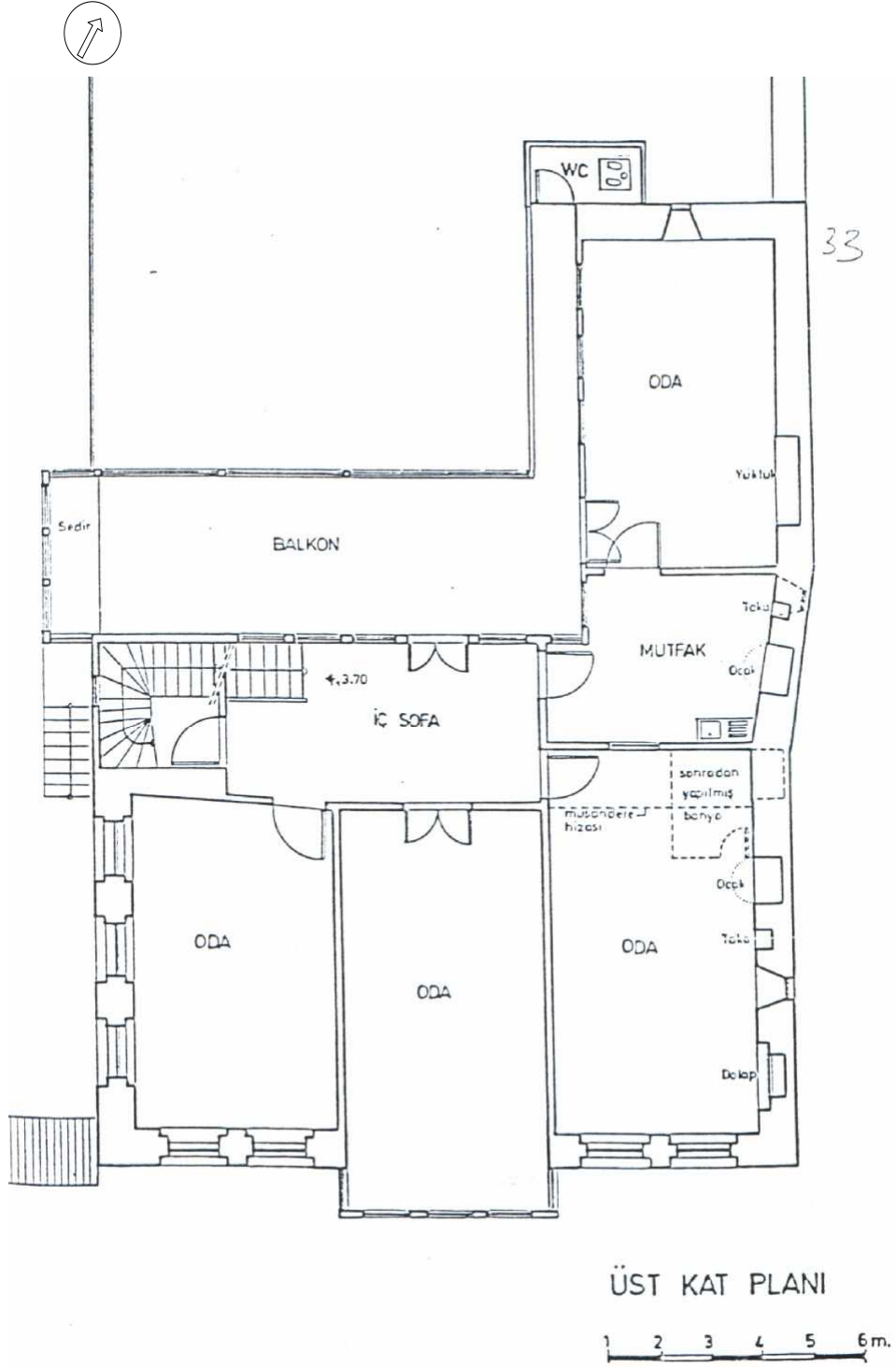
YAPININ TANIMI

Ana giriş kapısından ‘Aralık’ denilen giriş holüne girilir. Aralığın sağ ve solunda birer oda bulunmaktadır. Bu odada diğer odadan farklı olarak yatakları koyulduğu, ahşap yüklük dolabı ve iki adet taka bulunmaktadır. Bu odanın aralıkla olan bağlantısı dışında mutfakla da bağlantısı bulunmaktadır. Mutfaka ayrıca Aralık’ın devamından çift kanatlı bir kapıyla da ulaşılabilir. Mutfak içerisinde ahşap, piramit külahlı bir ocak ve sonradan eklenmiş banyo bulunmaktadır. Mutfağın odayla bağlantısı yanında diğer taraftan Zahralık adını alan depoyla da bağlantısı bulunmaktadır. Yazın hazırlanan pestil, turşu, pekmez, salça vb, kışlık erzak burada saklanmaktadır. Kışlık erzak, aralığın devamında olan, üstü açık avlu bölümünde hazırlanmaktadır.

Aralıkla bağlantılı olan mutfağın karşısında yukarı kata çıkan çift kolu merdiven yer almaktadır. Merdivenin +70 kotunda bulunan sahanlığına, evin bahçe kapısından girilerek varılan tek kollu merdivenle de ulaşılabilir. Merdivenin ulaştığı nokta +3.70 kotu olan üst kattaki iç sofadır. İç sofanın iki yanı odalar ve mutfakla, diğer yanı ise dış sofa ile bağlantılıdır. İç sofaya biri sokak cephesine çıkma yapmış üç oda açılmaktadır. Sokak cephesine paralel bulunan üç odadan köşedekinin birinde içerisine sonradan eklenmiş banyo, bir ocak, dolap ve taka bulunmaktadır. Mutfak aynı zamanda bahçe cephesine bakan ve dış sofaya açılan yatma, oturma, dinlenme vb. eylemler için kullanılan bir başka odaya da açılmaktadır. Bu odanın içerisinde yüklük dolabı yer almakta ve dış sofaya ve bahçeye bakan pencereleri bulunmaktadır. Dış sofanın (Hayat) iki yanı açık, bir yanı oda ile kapanmıştır.

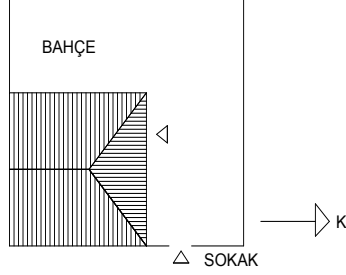
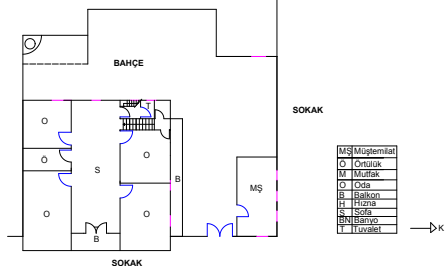
Şekil 1.21. Katalog no:11

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

Şekil 1.22. Mahmut Denizli evi üst kat planı-katalog no:11[33].

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

YAPI TANITIM ÇİZELGESİ		KATALOG NO: 12
SÜHEYLA HANIM EVİ-Merkez	SOKAK ADI: SİNEMA CAD.	EV NO: 42
Yapının Fotoğrafları	Yapının Yerleşim Planı	
		
Yapının Ön Cephesi	Yapının Yaşama Katı Planı	
		

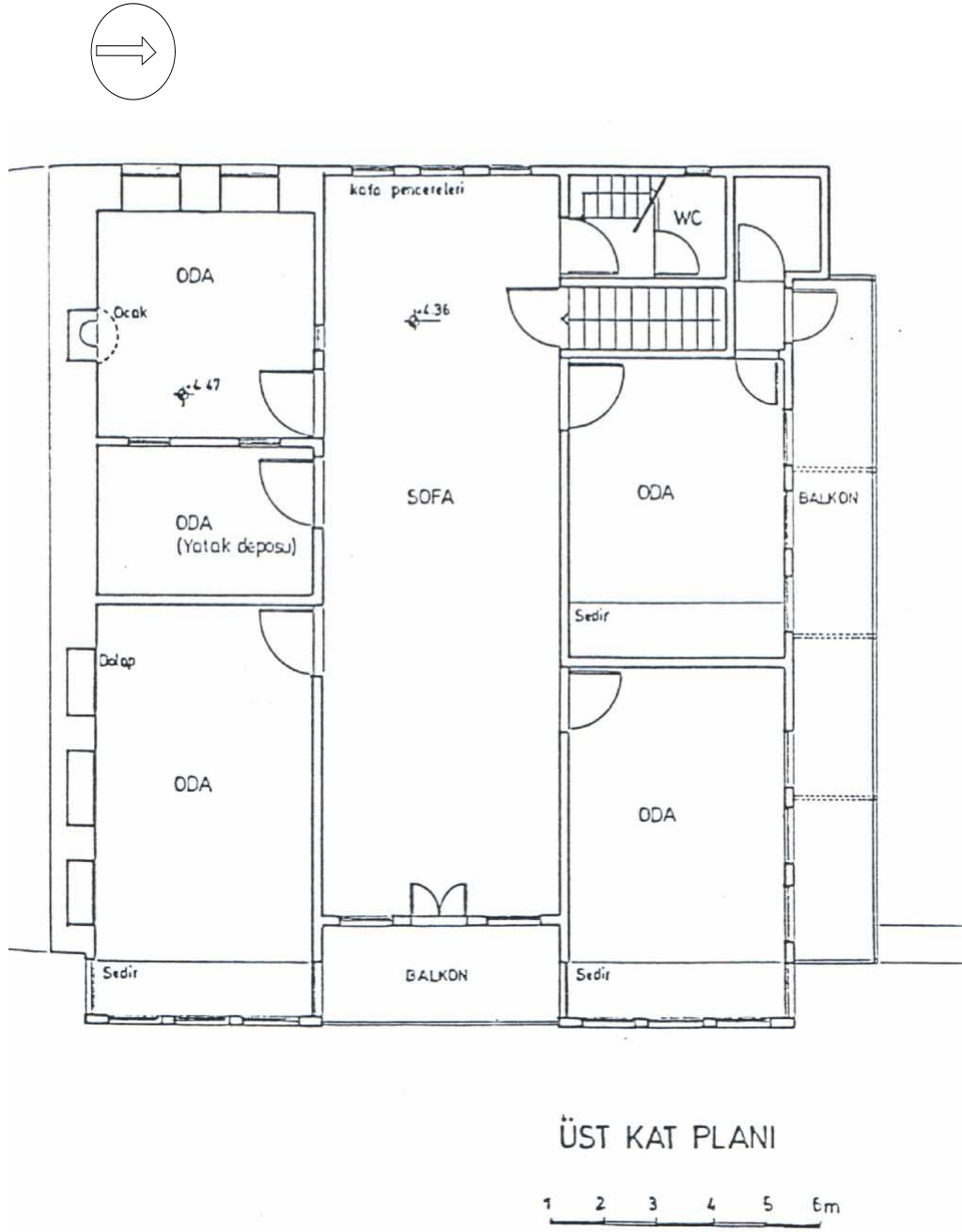
YAPININ TANIMI

Yapıya giriş cephenin tam ortasında bulunan çift kanatlı bir kapı ve yine çift kanatlı bahçe kapısından girilmektedir. Bu örnekte aralığın diğer örneklerden farklı bir biçim aldığı görülmektedir. Diğer örneklerde olduğu gibi girişin hizasında bir geçiş holü özelliği bulunan ve bahçe yüzeyi tamamen açık olan bu mekanın Süheyla Hanım Evinde kapandığı, bahçeyle direk ilişkisinin kesildiği gözlenmektedir. İç sofaya dönüşen aralığa hızna, iki büyük bir küçük oda açılmaktadır. büyük odalar sokak cephesine, küçük oda ise bahçe cephesine bakmaktadır. Sokak cephesine bakan iki odanın pencere kenarlarında evin reisinin ve onun misafirlerinin oturup dışarıyı kolayca izleyebilecekleri ahşap 1.25 m. eninde sedirler bulunmaktadır. Bu odalarda a 2.30 m. yüksekliğinde yapılmış ahşap çerçeve ve birer adet ahşap işlemeli dolap vardır. Bu odaların sofaya bakan pencereleri bulunmaktadır. Buda içe dönük bir yaşam sürdürüklerinin birer göstergesidir. Hızna' nın içerisinde üstü büyük ahşap yağmaklı ocak ve bunun hemen yanında içerisine kuru erzağın koyulduğu dolap bulunmaktadır.

Bahçe kapısından genişçe bir bölüm olan taşlığa ulaşmakta ve buradan yapıya bir giriş bulunmaktadır. Ayrıca taşlığın hemen sağında ise üzeri kapalı iki yanı açık eyvan yer almaktadır. Eyvanın kotu taşlık kotundan +30 cm. daha yüksektedir. Eyvanın içerisinde bulunan ahşaptan yapılmış sedir, sıcak yaz günlerinde bahçenin serinliğinden faydalanmak için konumlandırılmıştır. Evin bahçe bölümü içerisinde, incelenen diğer örneklerden farklı olarak Tandır Örtmesi yer alır. Tandır örtmesinin içerisinde ekmeklerin pişirildiği tandır, yemeklerin pişirildiği bir ocak bulunmaktadır.

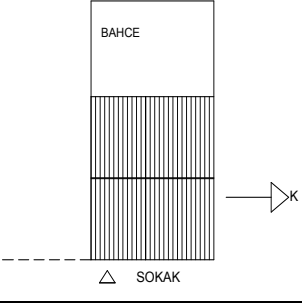
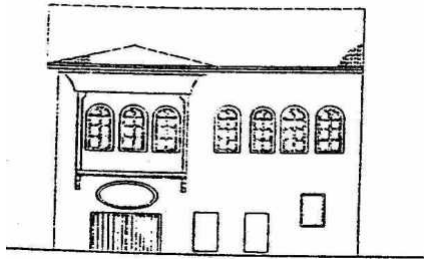
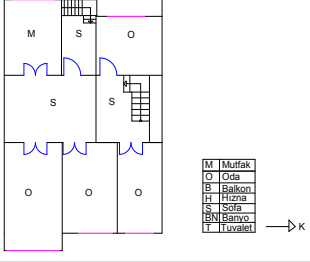
Şekil 1.23. Katalog no:12

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

Şekil 1.24. Süheyla Hanım evi üst kat planı-katalog no:12[33].

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

YAPI TANITIM ÇİZELGESİ		KATALOG NO: 13
YUSUF TURFANDA EVİ-Merkez	SOKAK ADI: Sinema Cad.	EV NO: 50
Yapının Fotoğrafları	Yapının Yerleşim Planı	
		
Yapının Ön Cephesi	Yapının Yaşama Katı Planı	
		

YAPININ TANIMI

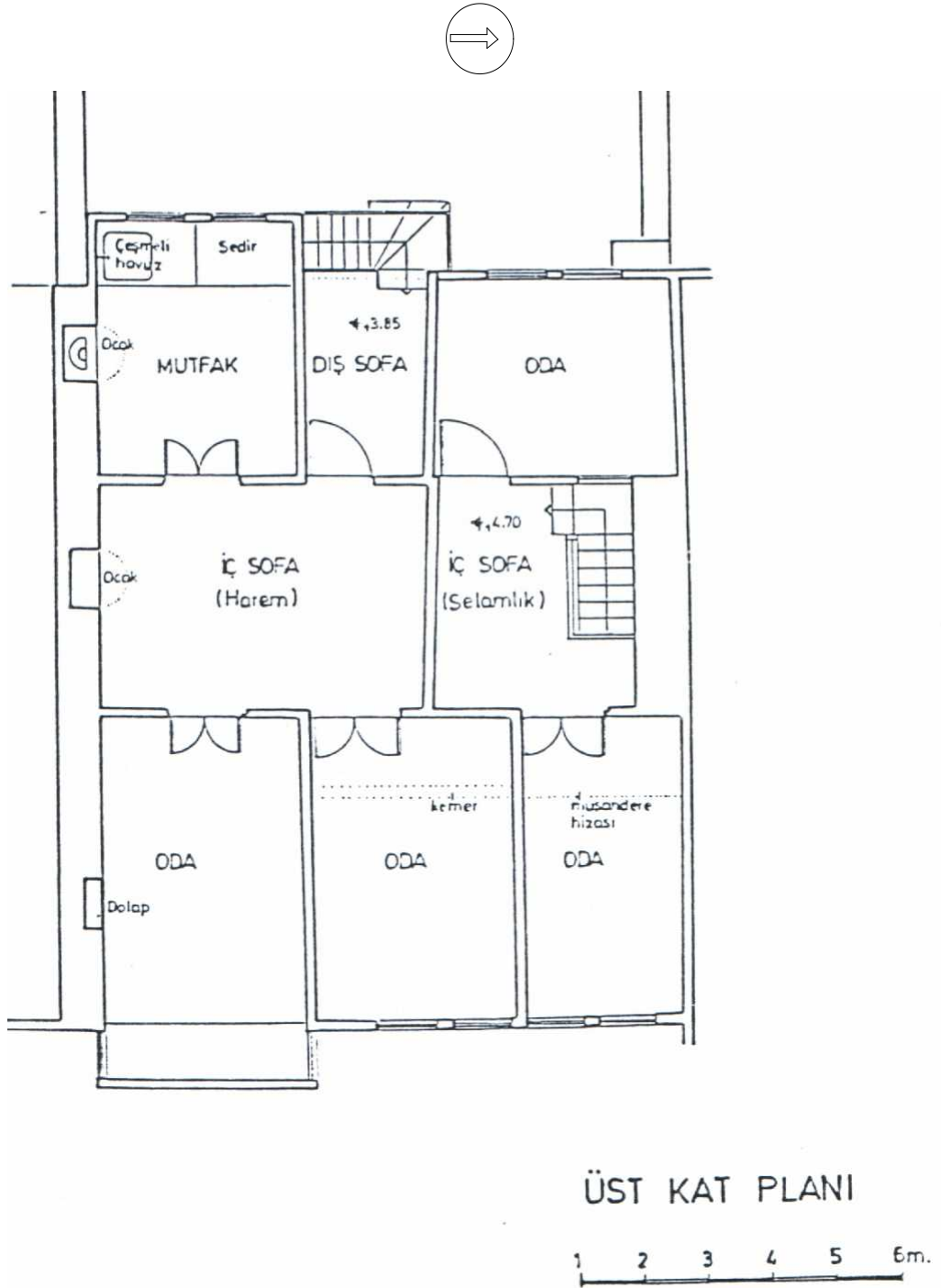
Ana giriş kapısından bahçeye bakan yüzeyi açık, Aralık denilen giriş holüne, çift kanatlı bir kapı ile girilmektedir. Buranın zemin döşemesi taş ile kaplanmıştır. Bu evde Haremlik ve Selamlık ayrımının yapıldığı görülmektedir. Aralık sofa'ya (Selamlık) ve Kış Damına bağlantı sağlamaktadır. Bu sokakta bulunan aynı plan özelliği taşıyan evlerin bu bölümünde hızna yer almaktayken bu evde sofa (selamlık) bulunmaktadır. Sofa'dan yukarı katta iç sofaya çıkan tek kollu bir merdiven, üzeri piramit külah biçiminde ahşap süslemesi olan bir ocak bulunmaktadır. Bu mekana açılan, mevcut kottan üç basamak daha yüksek bir oda ve ayrıca yine sofaya açılan wc-banyo yer almaktadır. Aralığa açılan kış damında büyük bir yüklük dolabı ve bahçeye açılan pencereler yer almaktadır.

Sofadan (selamlık) yukarı çıkan tek kollu merdiven ise iç sofaya (selamlık) ulaşmaktadır. İç sofada birisi bahçe cephesine, bir diğeri sokak cephesine açılan iki oda bulunmaktadır. Bu odanın kapı hizasında ahşap kayıt çepeçevre dolanmaktadır. Bu kayıt mekan yüksekliğini daha insan boyutlarına indirmektedir. Mutfakta da buluna bu kaydın yer aldığı yükseklikte ahşap raflar bulunmaktadır.

Aralığın sonuna doğru kış damının cephesine yaslanmış tek kollu bir merdiven ile üst katta dış sofaya (haremlik) ulaşmaktadır. Merdivenle çıkılarak varılan dış sofanın iki tarafı da oda duvarlarıyla çevrilidir. Sadece bahçeye bakan cephesi açıktır. Dış sofadan (haremlik) iç sofaya ulaşmakta, iç sofadan da biri sokak cephesine çıkma yapan, içerisinde ahşap süslemeli dolap bulunan bir oda ile, diğerinin içerisinde kemerle geçilen bir bölüm bulunan, pencereleri sokağa açılan bir başka oda bulunmaktadır.

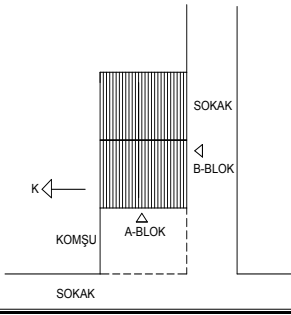
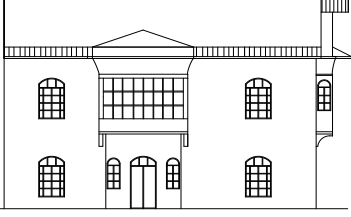
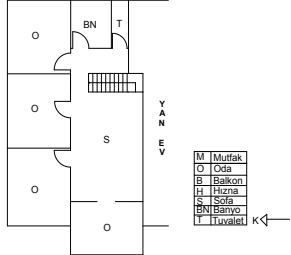
Şekil 1.25. Katalog no:13

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

Şekil 1.26. Yusuf Turfanda evi üst kat planı-katalog no:13[33].

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

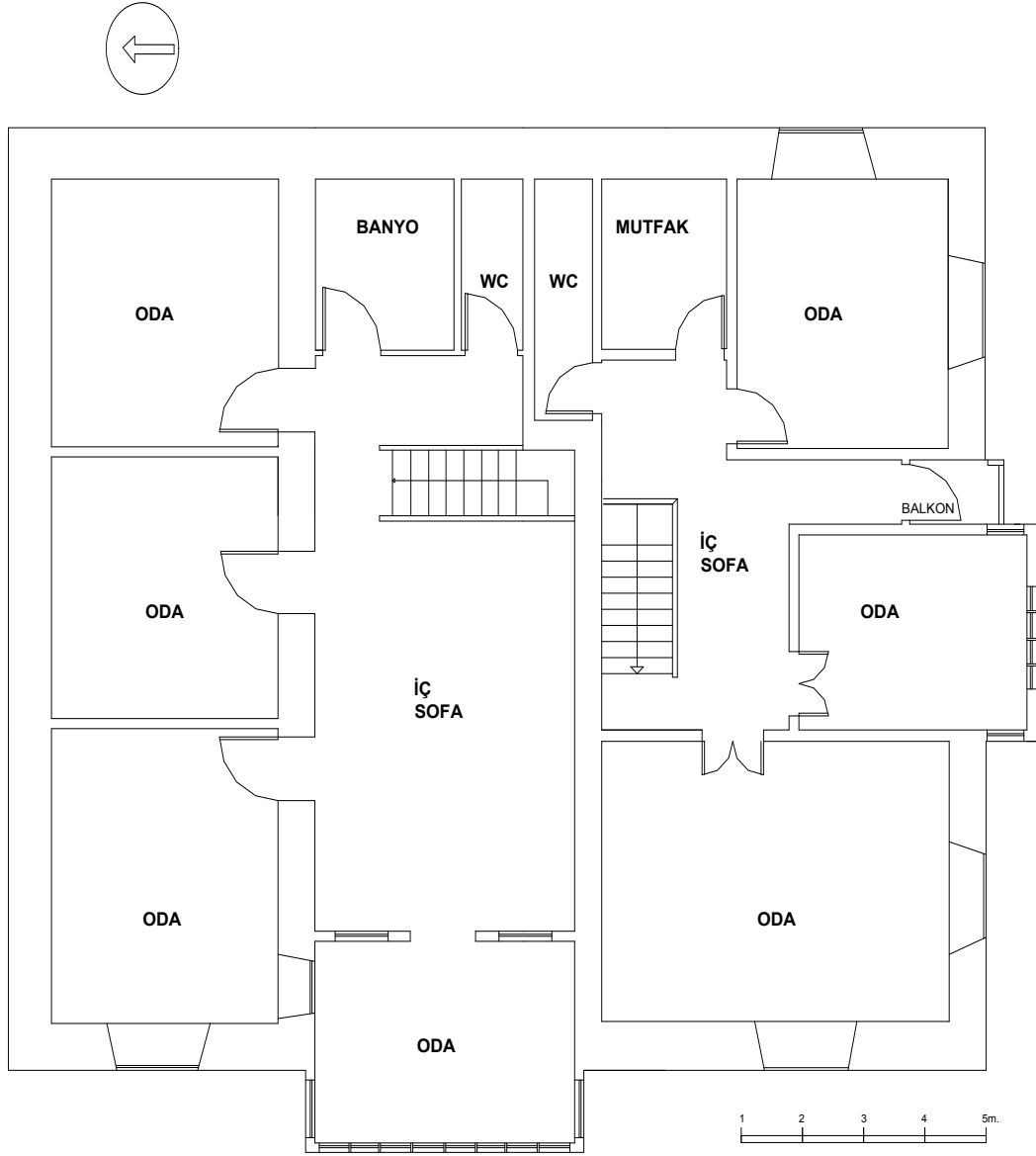
YAPI TANITIM ÇİZELGESİ		KATALOG NO: 14
1 NOLU EV-A BLOK-Merkez	SOKAK ADI: Sinema Cad.	EV NO: 1
Yapının Fotoğrafları	Yapının Yerleşim Planı	
		
Yapının Ön Cephesi	Yapının Yaşama Katı Planı	
		

YAPININ TANIMI

Yapıya, giriş cephesinin tam ortasından, kapalı çıkmanın hemen altından, çift kanatlı ahşap bir kapı ile girilmektedir. Kapı cephe yüzeyinden içeri çekilerek giriş vurgusu artırılmıştır. Giriş kapısından girildiğinde ilk ulaşılan mekan iç sofadır. İç sofaya dört adet oda açılmaktadır. Odalardan bir tanesi sokak cephesine, diğeri ise arka cepheye açılmaktadır. Diğer iki odanın ise dış cephelere açılan pencereleri bulunmamaktadır. Üst tepe penceresi ile arka cepheye bakan odadan dolayı ışık almaktadır.

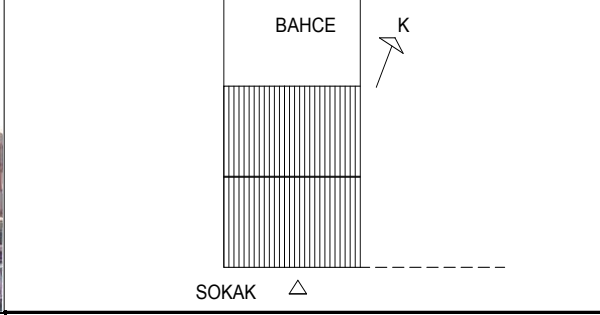
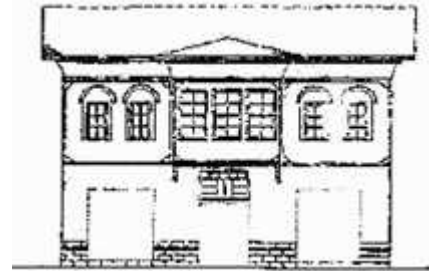
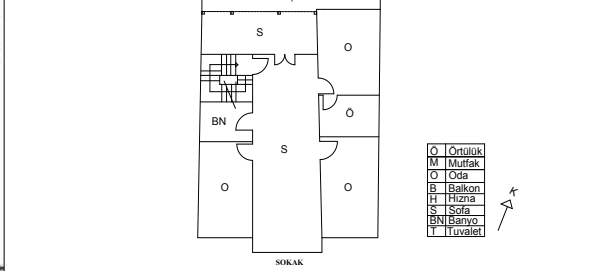
Şekil 1.27. Katalog no:14

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

Şekil 1.28. 1 Nolu ev A-B blok-katalog no: 14

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

YAPI TANITIM ÇİZELGESİ		KATALOG NO: 15
HACİ İŞHAK SARSILMAZ EVİ-Merkez	SOKAK ADI: Mücellî Caddesi	EV NO: 7
Yapının Fotoğrafları	Yapının Yerleşim Planı	
		
Yapının Ön Cephesi	Yapının Yaşama Katı Planı	
		

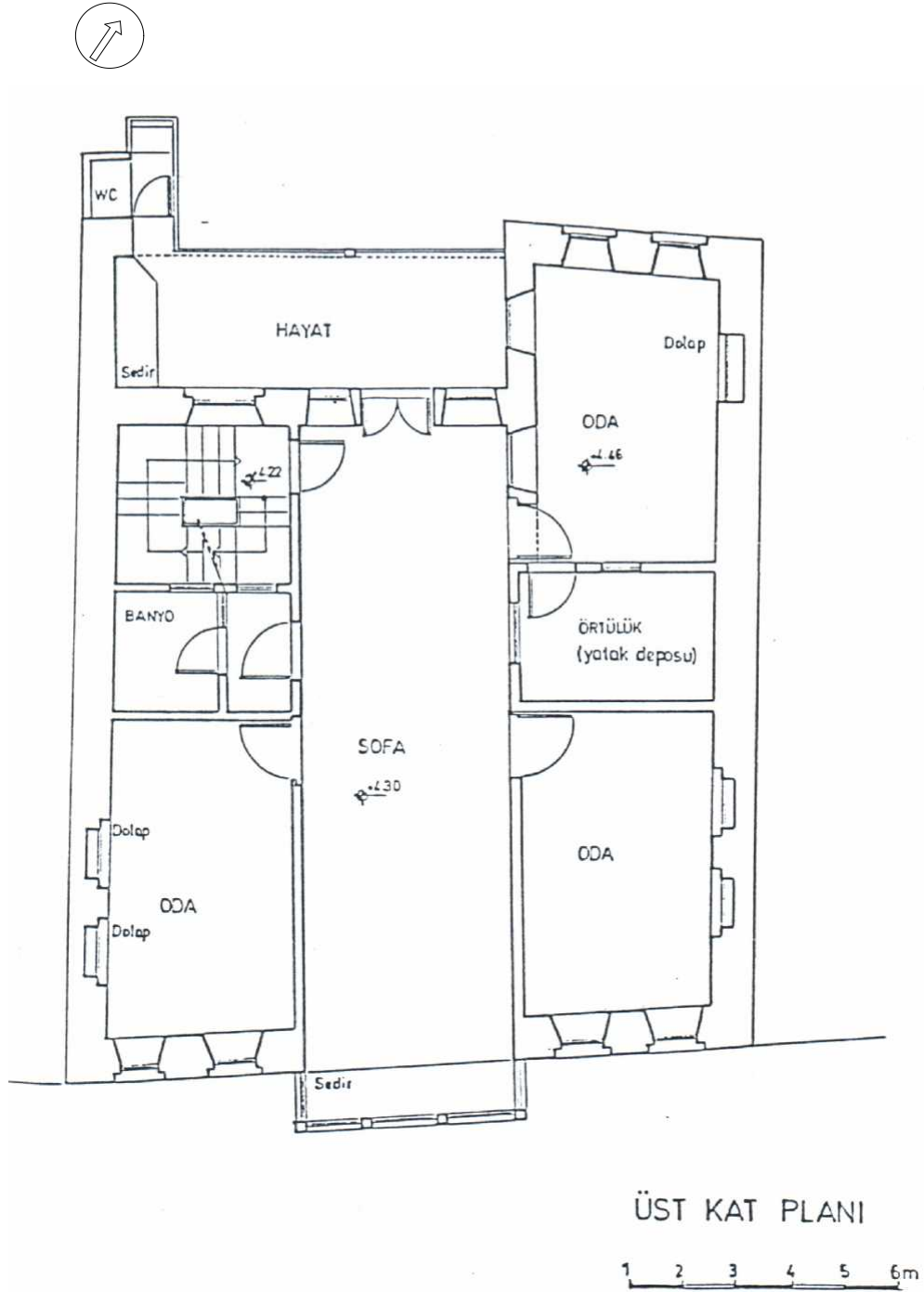
YAPININ TANIMI

Yapıya giriş cephenin tam ortasından geniş çift kanatlı ahşap kapıyla sağlanmaktadır. Kapının üzerinde aralığı aydınlatan pencere bulunmaktadır. Diğer örneklerin çoğunda olduğu gibi girişin sağ ve solunda, sokak cephesine bakan baş odalar yer almaktadır. Fakat zaman içerisinde bu odalar bozulup, sokağa kapıyla açılan dükkan haline getirilmiştir. Bu örnekte de aralığın bahçeye bakan yüzeyin tamamı kapatılmış. Dar, ahşap çift kanatlı bir kapıyla bağlantısı sağlanmıştır. Bu kapının sağ ve solunda, demir ızgara kafesli birer adet pencere bulunmaktadır. Bu pencereler aralığın hava ve ışık almasını sağlamaktadır. Bu pencerenin önünde, bahçeye bakan kısmında sedir yer almıştır. Merdiven planın sol kısmına yerleştirilmiştir. Planın simetri merkezinde yer alıp bahçe yüzeyini kapatmaya olanak vermemesine rağmen, aralığın bahçe yüzeyinin kapatılması, bu mekanın iç sofaya dönüşmesini sağlamıştır. Yukarı kata çıkan merdivenin tam karşısında, bahçeye bakan cepheye yönelmiş hızna yer almaktadır. Hızna'nın içerisinde kalın duvar kısmına gizlenmiş yüklük ve dolap bulunur. Ayrıca hızna'nın aralığa, bahçeye ve sedir'in olduğu bölüme bakan pencerelerinin bulunması bu mekanın çok fazla ışık almasını sağlamaktadır. Wc merdivenin altına yerleştirilmiştir. Merdivenin bulunduğu bölümün aralıkla aynı kotta yer almaması, bu mekanın ikinci bir dağılım mekanı olma özelliği taşımakta olduğunu göstermektedir. Bu örnekte de Aralığın bir iç sofa'ya dönüşme isteği görülmektedir. Bu bölüme ayrıca hıznanın, bahçenin, wc'nin dışında küçük bir depo da açılmaktadır.

Merdivenle evin üst katına çıkıldığında iç sofa'ya ulaşılır. İç sofa bahçeye bakan dış sofaya, içerisinde yüklük bulunan bahçe cephesine bakan bir oda ile, ön cepheye bakan üç odaya açılmaktadır.

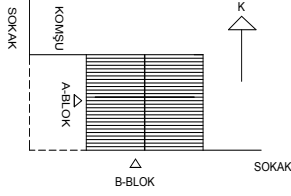
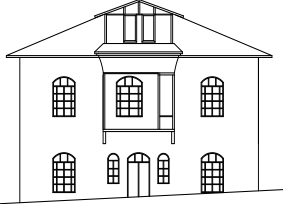
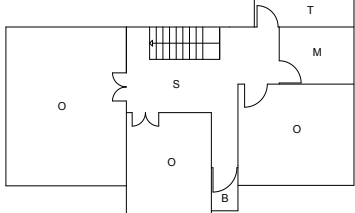
Şekil 1.29. Katalog no:15

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

Şekil 1.30. Hacı İshak Sarsılmaz evi üst kat planı-katalog no:15[33].

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

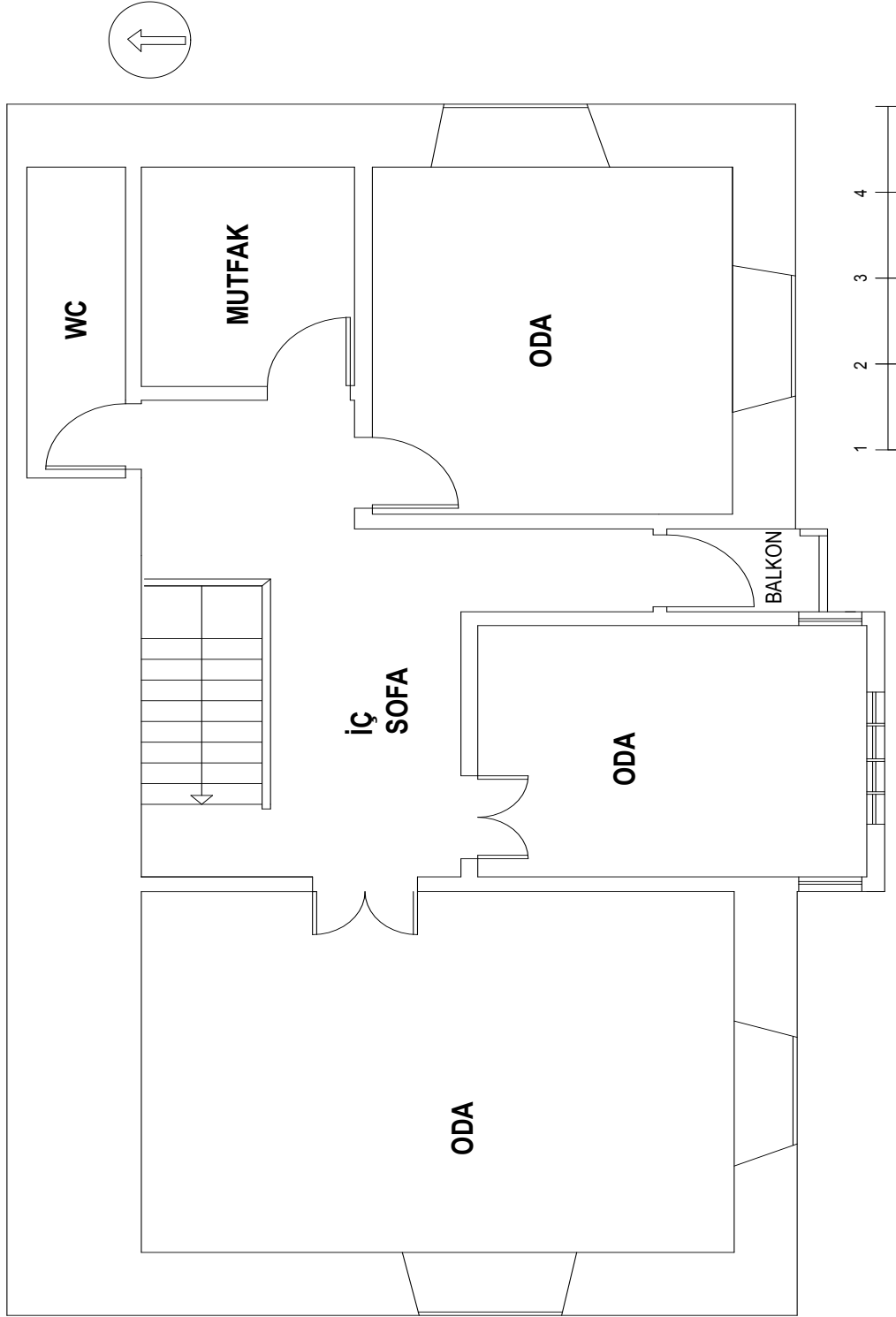
YAPI TANITIM ÇİZELGESİ		KATALOG NO: 16
1 NOLU EV-B BLOK-Merkez	SOKAK ADI: Sinema Cad.	EV NO:1
Yapının Fotoğrafları	Yapının Yerleşim Planı	
		
Yapının Ön Cephesi	Yapının Yaşama Katı Planı	
		

YAPININ TANIMI

Yapıya ahşap çift kanatlı bir kapıyla sokaktan direk girilmektedir. Alt katta iki oda ve wc bulunmaktadır. Ahşap merdivenle yukarı katta iç sofaya ulaşılmaktadır. İç sofaya üç adet oda, banyo, wc açılmakta ve ayrıca küçük bir balkon bulunmaktadır. Ahşap merdiven ile iç sofadan çatıya çıkılmakta ve cihanüma'ya geçilebilmektedir.

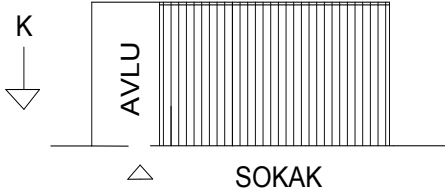
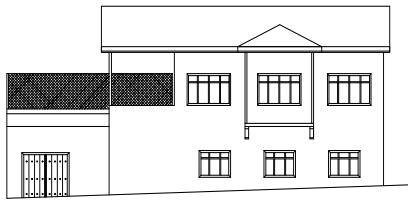
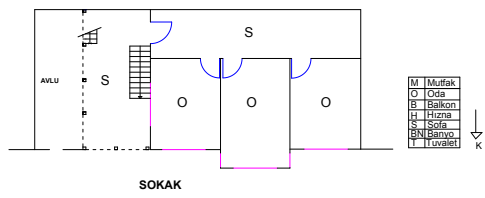
Şekil 1.31. Katalog no:16

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

Şekil 1.32. 1 Nolu ev-B blok-katalog no:16

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

YAPI TANITIM ÇİZELGESİ		KATALOG NO: 17
3 NOLU EV-Yeşilyurt	SOKAK ADI: Ağa sokak	EV NO: 3
Yapının Fotoğrafları	Yapının Yerleşim Planı	
		
Yapının Ön Cephesi	Yapının Yaşama Katı Planı	
		

YAPININ TANIMI

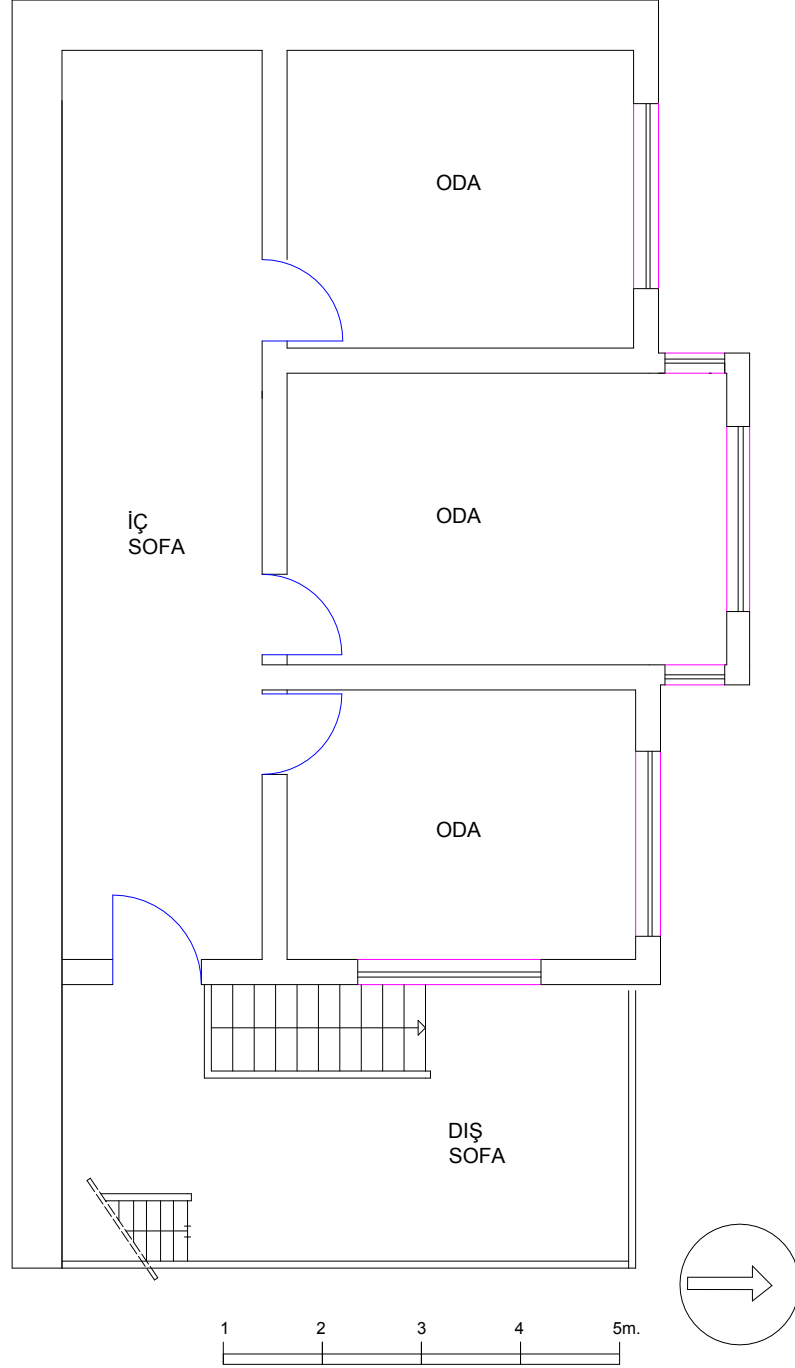
Yapıya ahşap çift kanatlı kapı ile girilmektedir. Giriş kapısı avlu duvarında yer almaktadır. Kapıdan ilk ulaşılan mekan avludur ve burada kare bir havuz bulunmaktadır. Evin günlük su ihtiyacı buradan karşılanmakta ve bulaşıklar genellikle burada yıkanmaktadır.

Avludan ulaşılan Aralık mekanına iki adet oda, wc, banyo açılmaktadır. Şu an bu odalar ahır olarak kullanılmaktadır. Avludan ahşap merdiven ile üst kattaki dış sofaya ulaşılmakta ve dış sofadan da iç sofaya geçilebilmektedir. Dış sofanın sokağa bakan tarafı mahremiyet açısından ahşap kafes ile kapatılmıştır.

İç sofaya daha sonradan evin orijinalinde olmayan tezgah eklenerek, iç sofanın bir bölümü mutfak haline dönüştürülmüştür. İç sofaya üç adet oda açılmakta ve odalardan bir tanesi sokak cephesine çıkma yapmaktadır.

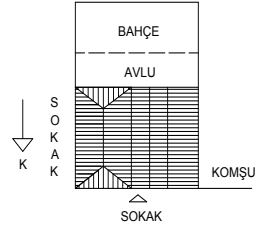
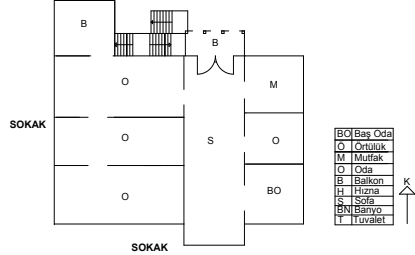
Şekil 1.33. Katalog no:17

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

Şekil 1.34. 3 Nolu ev üst kat planı-katalog no:17

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

YAPI TANITIM ÇİZELGESİ		KATALOG NO: 18
İSMET BİLİR EVİ-Yeşilyurt	SOKAK ADI: Hacıhafız sok.	EV NO: 18
Yapının Fotoğrafları	Yapının Yerleşim Planı	
		
Yapının Ön Cephesi	Yapının Yaşama Katı Planı	
		

YAPININ TANIMI

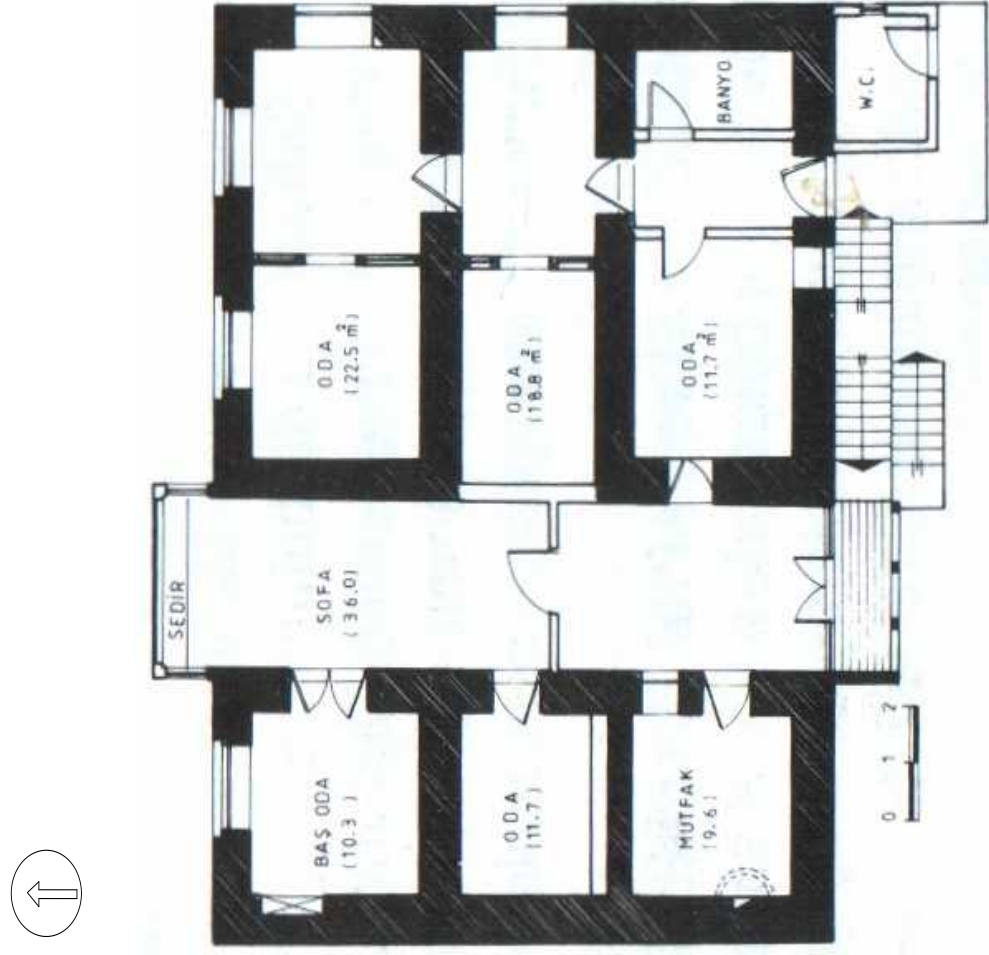
Yapıya çift kanatlı ahşap bir kapı ile girilmektedir. Giriş kapısı cepheden içeri çekilerek vurgusu artırılmıştır. Ayrıca üst kattaki açık çıkmanın altında konumlandırılarak daha korunaklı ve vurgulu bir giriş olması sağlanmıştır. Giriş kapısından ilk ulaşılan mekan Aralık'tır. Aralık mekanından sağlı sollu üçer adet odaya geçilebilmektedir. Aralıktan avluya ulaşılır ve avluda bulunan ahşap merdiven ile üst kat balkonuna ve dış sofasına ulaşılabilir.

Balkondan çift kanatlı ahşap kapı ile iç sofaya, dış sofadan ise bir odaya bağlantı kurulmaktadır. Wc ve banyo yapıya sonradan eklenmiştir. Wc dış sofada yer alır. Banyo ise dış sofadan ulaşılan mekanın köşesi kapatılarak oluşturulmuştur. İç sofa sokağa çıkma yapmaktadır. İç sofa daha sonraki yıllarda ikiye bölünerek kullanılmıştır. İç sofaya üç adet oda ve mutfak direk açılır. Mutfağın iç sofadan ışık alması için penceresi bulunmaktadır. Mutfakta ocak mevcuttur.

Yapının Başoda'sı sokak cephesine bakacak şekilde konumlandırılmıştır. Başoda'ya ahşap çift kanatlı kapı ile girilmektedir. İçerisinde bir adet dolap bulunmaktadır.

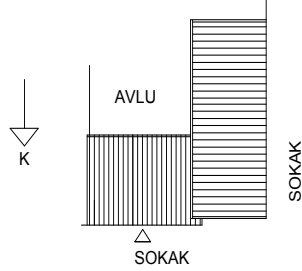
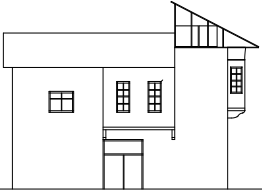
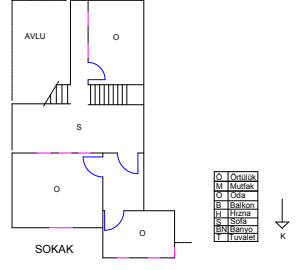
Şekil 1.35. Katalog no:18

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

Şekil 1.36. İsmet Bilir evi üst kat planı-katalog no:18[33].

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

YAPI TANITIM ÇİZELGESİ		KATALOG NO: 19
7 NOLU EV-Yeşilyurt	SOKAK ADI: Adıyaman cad.	EV NO: 19
Yapının Fotoğrafları	Yapının Yerleşim Planı	
		
Yapının Ön Cephesi	Yapının Yaşama Katı Planı	
		

YAPININ TANIMI

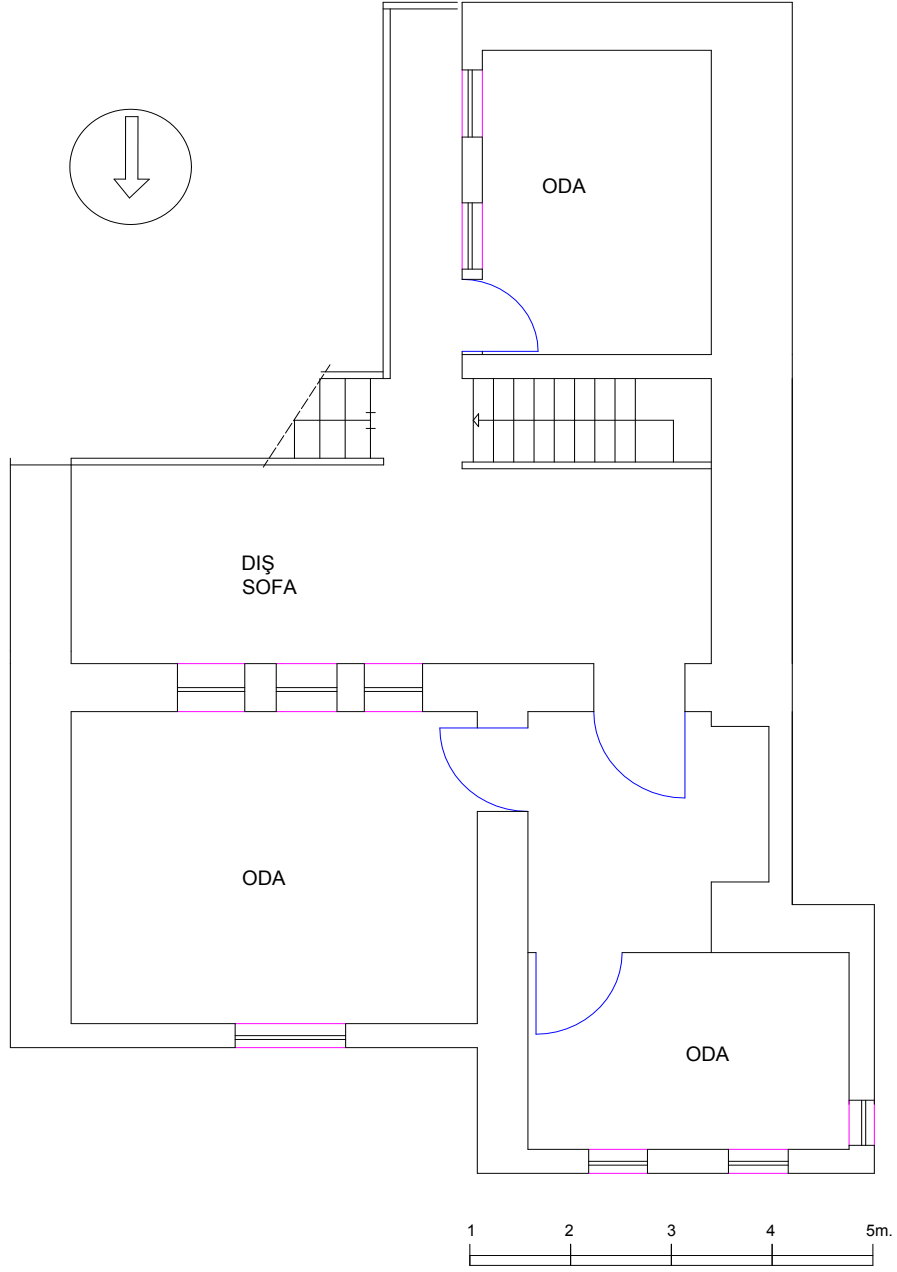
Yapıya giriş cephesindeki çıkmanın hemen altından ahşap çift kanatlı bir kapı ile girilmektedir. Giriş Aralık'a açılır ve bu mekana bir oda açılmaktadır. Bu odanın sokak cephesine penceresi bulunmamaktadır fakat avluya açılan pencereleri vardır. Avlu mekanına mutfak, banyo ve wc açılmaktadır. Avludan üst kat dış sofaya ahşap bir merdivenle çıkılmaktadır. Dış sofaya direk açılan bir oda bulunur.

Dış sofa ayrıca bir geçiş mekanı olan ve içerisinde yüklük yer alan bir küçük iç sofaya açılır. Bu mekandan da cepheleri sokağa bakan iki odaya geçilebilmektedir. Odalardan bir tanesi sokağa çıkma yapmaktadır ve bu oda diğer odalardan 25cm daha yüksek kotta yer almaktadır. Bu odaya tek basamakla ulaşılabilir.

Sokağa bakan diğer odanın içerisinde bir adet dolap ve ocak bulunmaktadır. Ayrıca bu odanın dış sofaya açılan üç adet penceresi daha vardır.

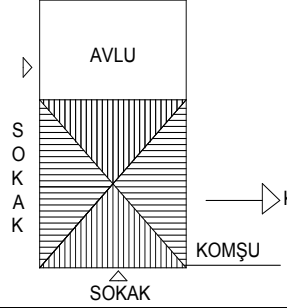
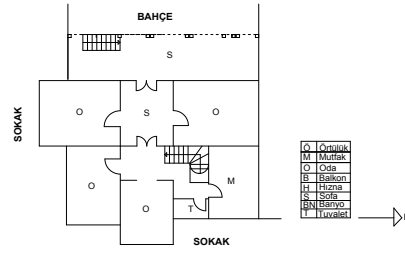
Şekil 1.37. Katalog no:19

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

Şekil 1.38. 7 Nolu ev üst kat planı-katalog no:19

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

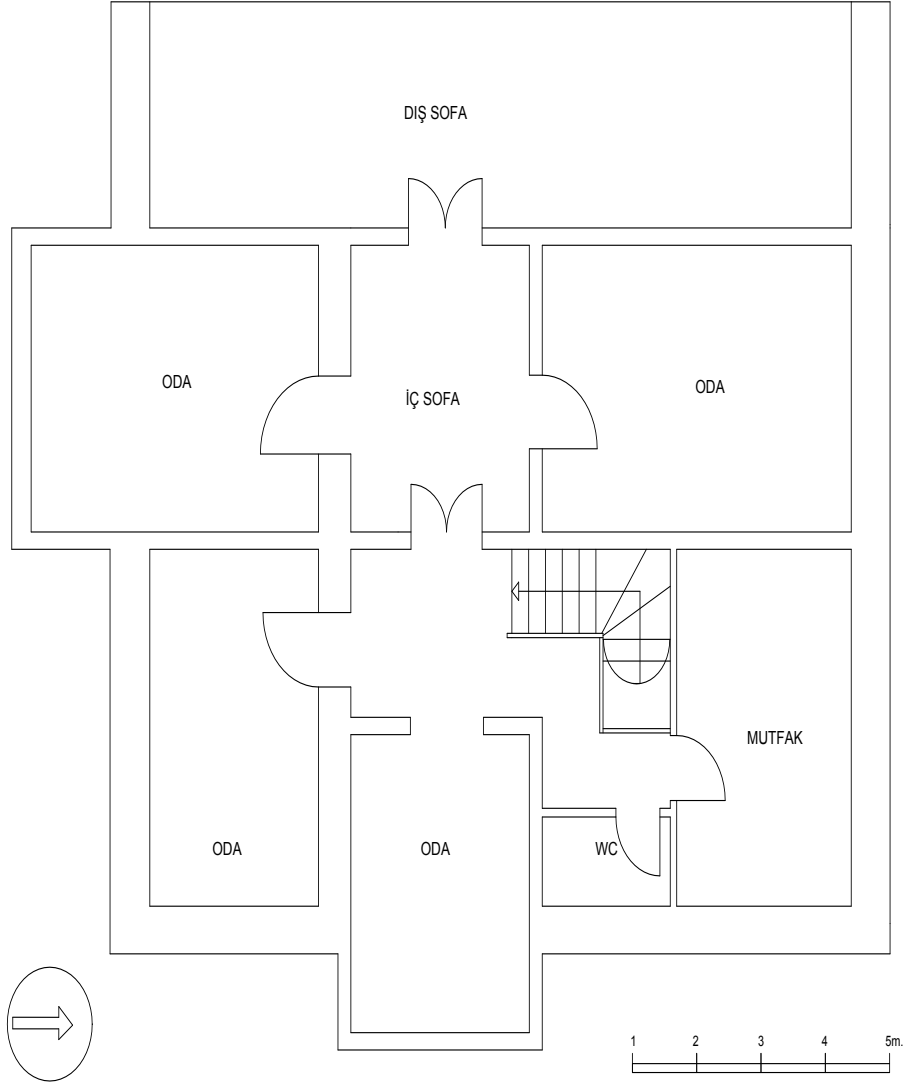
YAPI TANITIM ÇİZELGESİ		KATALOG NO: 20
BURHANETTİN EREN EVİ-Yeşilyurt	SOKAK ADI:	EV NO: 20
Yapının Fotoğrafları	Yapının Yerleşim Planı	
		
Yapının Ön Cephesi	Yapının Yaşama Katı Planı	
		

YAPININ TANIMI

Yapıya giriş çift kanatlı ahşap kapı ile üst kattaki çıkmanın hemen altından sağlanmaktadır. Giriş kapısı cepheden içeri çekilerek giriş vurgusu artırılmıştır. Kapı üzerinde dikdörtgen ışıklık penceresi vardır. Ayrıca yapıya arka avlu kapısından da girilebilmektedir. Yapının giriş kapısından girilerek ulaşılan mekan iç sofadır. Bu mekana iki oda, mutfak, banyo ve wc açılmaktadır. İç sofadan zemin katın dış sofasına çift kanatlı ahşap bir kapı ile geçilebilmektedir. Dış sofada üzeri ahşap külahlı bir ocak mevcuttur. Arka avluda bulunan ahşap merdiven dış sofaya açılmaktadır. Dış sofadan iç sofaya geçilebilmekte ve bu bölüme iki oda açılmaktadır. Odalardan biri yan sokak cephesinde çıkma yapmakta ve içerisinde bir adet dolap bulunmaktadır. İç sofadan çift kanatlı ahşap bir kapı ile iç sofanın devamı olan bir mekana ulaşmakta ve bu bölüme de iki oda, mutfak ve wc açılmaktadır. Bu mekana evin giriş katında yer alan iç sofadaki ahşap merdivene de ulaşılabilir. Odalardan biri ön sokak cephesine, giriş kapısının tam üzerinden çıkma yapmaktadır. Diğer oda da yüklük dolabı mevcuttur.

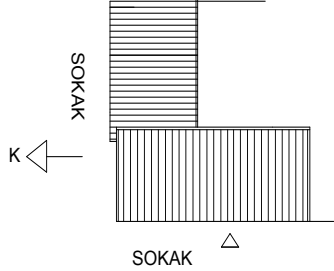
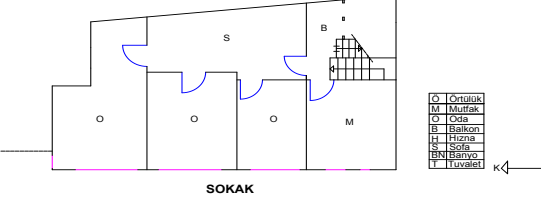
Şekil 1.39.Katalog no:20

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

Şekil 1.40. 20 Nolu ev üst kat planı-katalog no:20

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

YAPI TANITIM ÇİZELGESİ		KATALOG NO: 21
9 NOLU EV-Yeşilyurt	SOKAK ADI: Adıyaman cad.	EV NO: 9
Yapının Fotoğrafları	Yapının Yerleşim Planı	
		
Yapının Ön Cephesi	Yapının Yaşama Katı Planı	
		

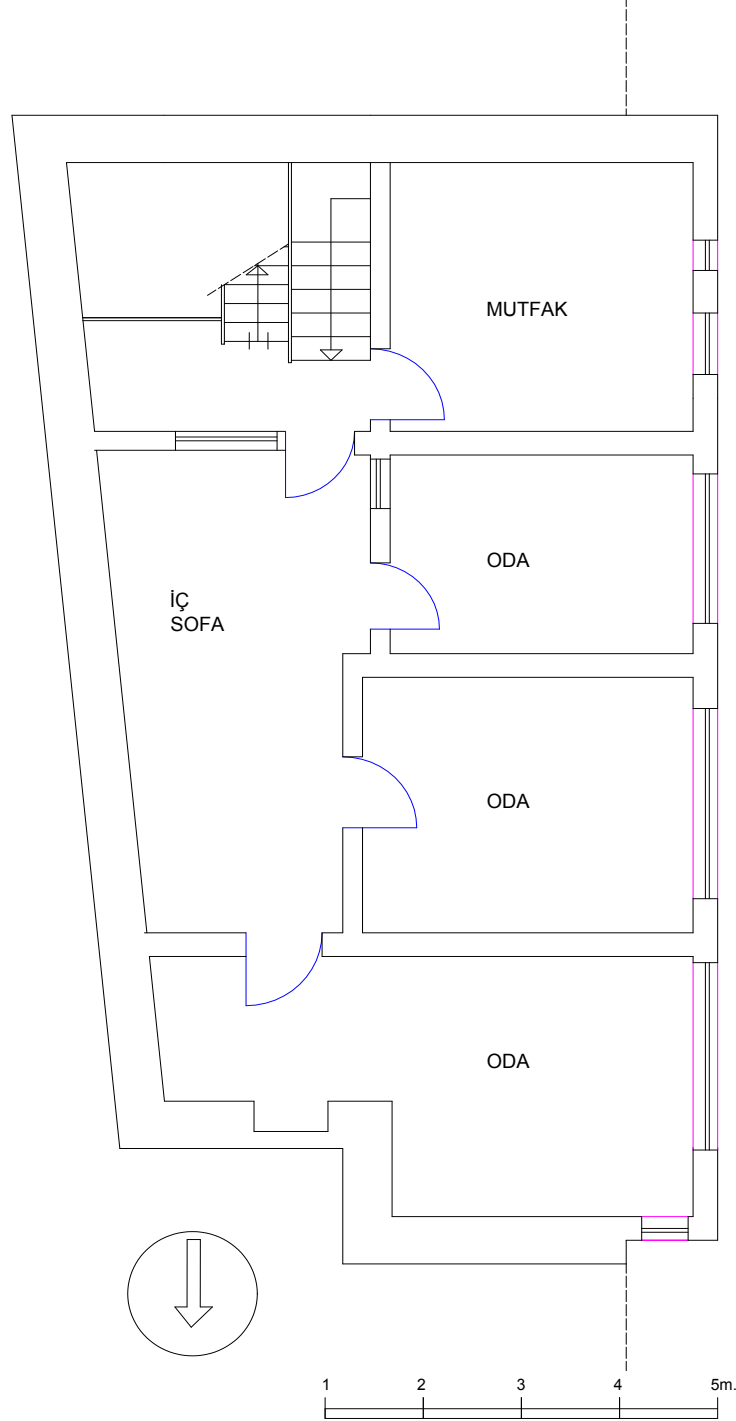
YAPININ TANIMI

Yapıya çift kanatlı ahşap kapı ile girilmektedir. Kapı üzerinde dikdörtgen ışıklık pencere bulunmaktadır. Kapıdan ilk ulaşılan mekan avludur. Avlu içerisinde bir adet oda ve wc bulunmaktadır. Ahşap merdiven ile avludan üst kata çıkılabilmektedir. Merdivenin ulaştığı yer sahanlığın biraz genişlemesi ile oluşan bir mekandır. Buradan mutfığa ve iç sofaya geçilebilmektedir.

İç sofa üç odaya açılmaktadır. Mutfak ve üç oda kat çıkma yaparak cephe boyunca lineer dizilerek düzenlenmişlerdir. Odalardan bir tanesi içerisinde yüklük ve dolap yer almaktadır.

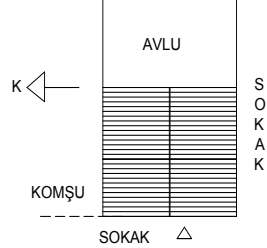
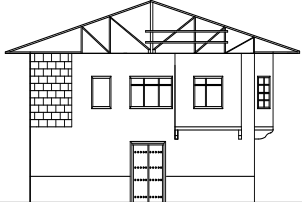
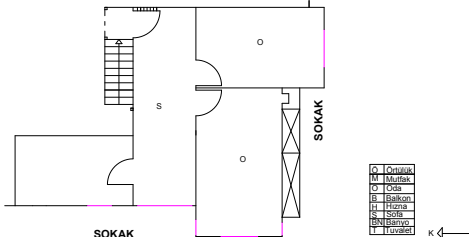
Şekil 1.41.Katalog no:21

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

Şekil 1.42. 9 Nolu ev üst kat planı-katalog no:21

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

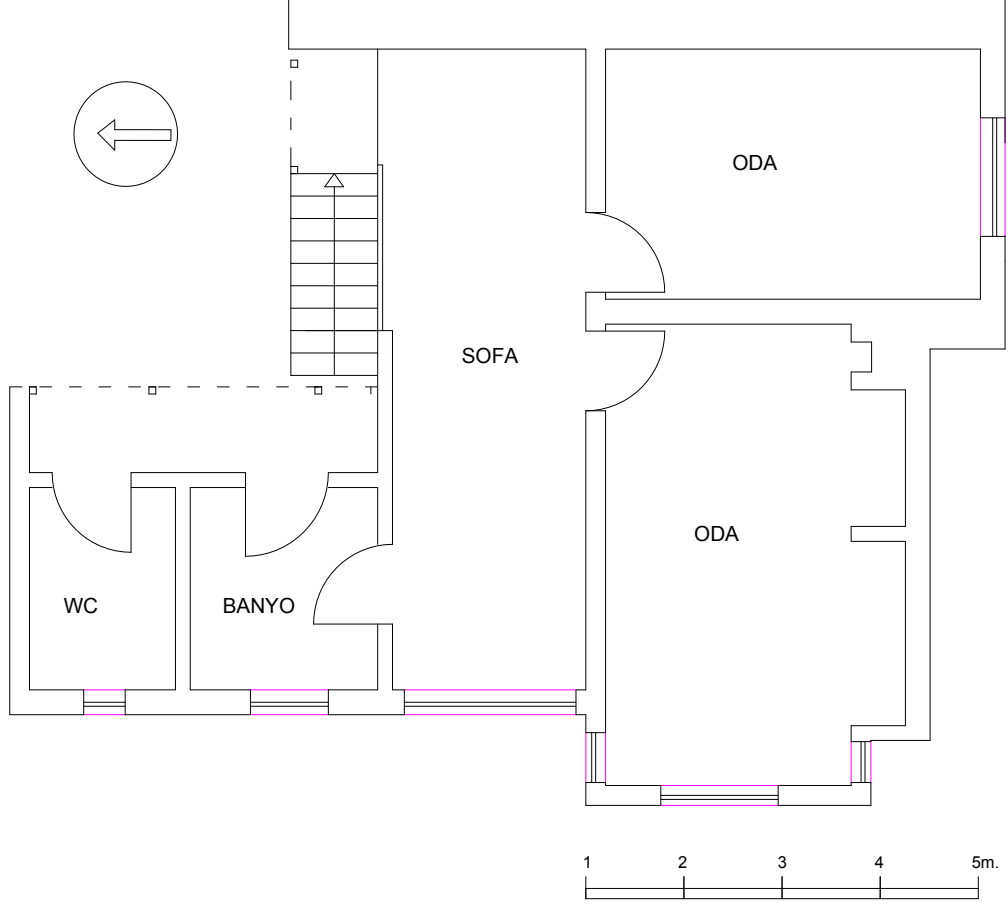
YAPI TANITIM ÇİZELGESİ		KATALOG NO: 22
33 NOLU EV-Yeşilyurt	SOKAK ADI: Adıyaman cad.	EV NO: 33
Yapının Fotoğrafları	Yapının Yerleşim Planı	
		
Yapının Ön Cephesi	Yapının Yaşama Katı Planı	
		

YAPININ TANIMI

Yapıya çift kanatlı ahşap kapı ile girilmektedir ve Aralık mekanına ulaşılmaktadır. Bu mekana banyo, wc ve bir oda açılmaktadır. Üst kata avludan ahşap merdiven ile çıkılmakta ve dış sofaya ulaşılmaktadır. Şu an bu dış sofa camekan ile kapatılarak iç sofaya dönüştürülmüştür. Bu dış sofaya iki oda ve mutfak açılmaktadır. Aynı zamanda mutfak ise sonradan eklenmiş küçük bir balkona açılmakta, buradan da yine sonradan eklenmiş banyoya geçilebilmektedir. Her iki oda da sokak cephelerine çıkma yapmaktadır. Giriş cephesine çıkma yapan oda içerisinde dolap, yüklük ve taka bulunmaktadır.

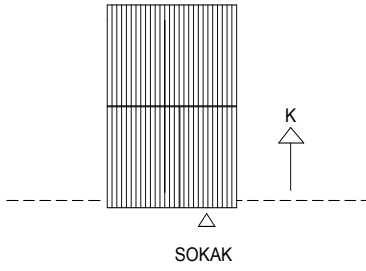
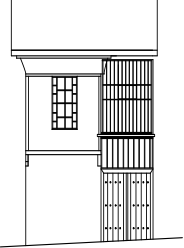
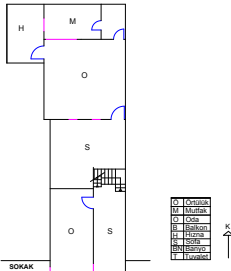
Şekil 1.43.Katalog no:22

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

Şekil 1.44. 33 Nolu ev üst kat planı-katalog no:22

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

YAPI TANITIM ÇİZELGESİ		KATALOG NO: 23
38 NOLU EV-Yeşilyurt	SOKAK ADI: Mollakasım mah.	EV NO: 38
Yapının Fotoğrafları	Yapının Yerleşim Planı	
		
Yapının Ön Cephesi	Yapının Yaşama Katı Planı	
		

YAPININ TANIMI

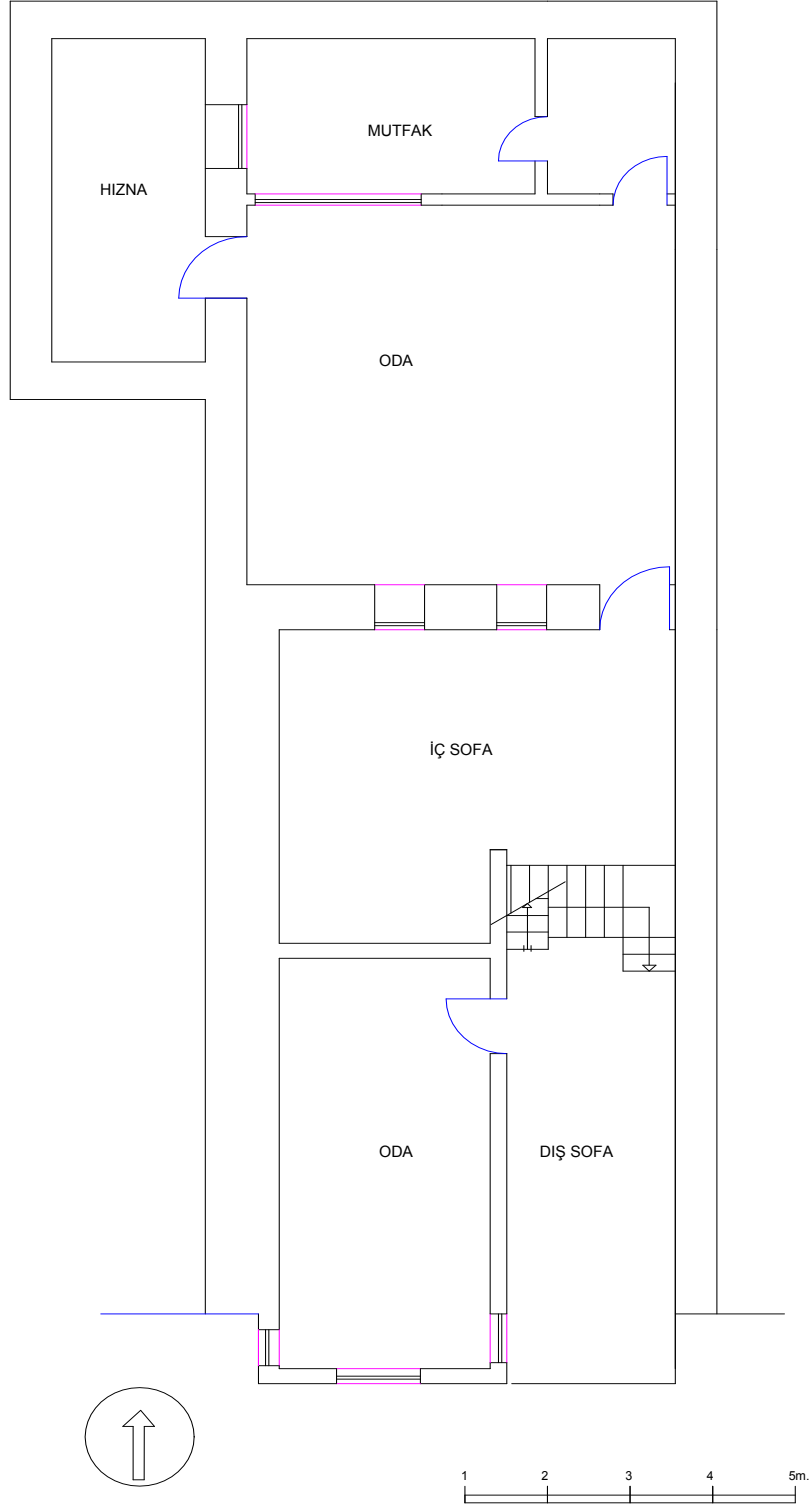
Yapıya giriş çift kanatlı ahşap kapı ile sağlanmaktadır. Kapı üzerinde dikdörtgen ışıklık pencere bulunmaktadır. Kapıdan girilen mekana banyo, wc ve odunluk açılmaktadır. Bu evin alt kısmında ayrıca sekizgen bir havuz bulunmaktadır. Bu mekanın kalın duvarlar ile çevrelenmesi ve dışarı açılan penceresinin bulunmaması nedeniyle evin en serin yeridir. Üst kata burada bulunan ahşap merdivenle çıkılabilmektedir.

Ahşap merdivenin üst katta ulaştığı yer dış sofadır. Bu yapıdaki dış sofanın sadece kısa kenarlarından bir tanesi açık ve sokağa bakmaktadır. Bu özelliği ile geleneksel Malatya evlerindeki bahçeye ya da avluya bakan, uzun kenarının açık olduğu dış sofalı evlerden farklılık göstermektedir.

Bu yapıdaki dış sofaya üç oda açılmaktadır. Odalardan bir tanesi sokak cephesine çıkma yapmaktadır ve evin doğrudan ışık alan büyük penceresinin bulunduğu tek mekanıdır. Odalardan ikincisinin, dış sofanın bir bölümünün sonradan kapatılmasıyla oluştuğu görülmektedir. Üçüncü oda ise mutfak olarak kullanılmakta ve bu mekanın içerisinden hıznaya geçilebilmektedir. Hızna'nın küçük tepe penceresi bulunmaktadır. Bu üçüncü odanın dış sofaya bakan duvarında iki adet pencere bulunmakta ve bu mekan dış sofadan dolaylı olarak ışık almaktadır.

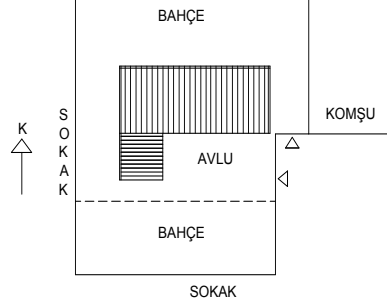
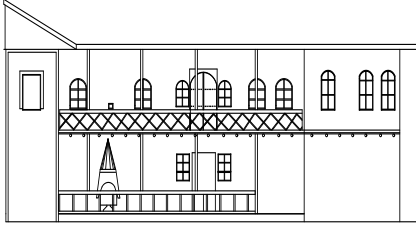
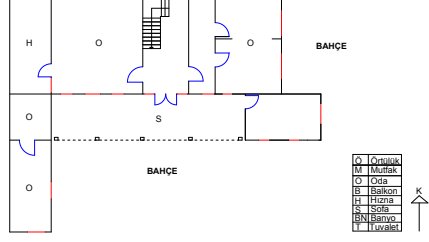
Şekil 1.45.Katalog no:23

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

Şekil 1.46. 38 Nolu ev üst kat planı-katalog no:23

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

YAPI TANITIM ÇİZELGESİ		KATALOG NO: 24
52 NOLU EV-Yeşilyurt	SOKAK ADI: Mollakasım mah.	EV NO: 24
Yapının Fotoğrafları	Yapının Yerleşim Planı	
		
Yapının Ön Cephesi	Yapının Yaşama Katı Planı	
		

YAPININ TANIMI

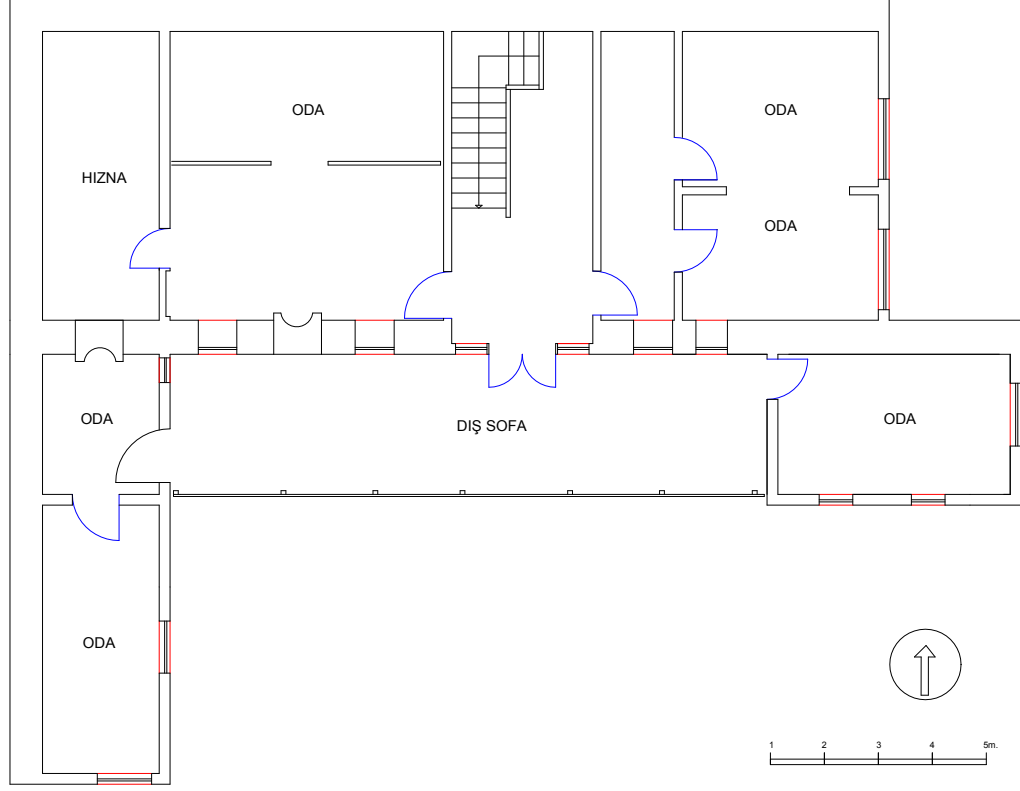
Yapıya giriş ahşap çift kanatlı kapı ile avludan sağlanmaktadır. Avluya girildiğinde yapıya ve müstemilata geçiş buradan sağlanmaktadır. Avluda kare bir havuz bulunmaktadır. Avludan yapının eyvanına geçiş ahşap tek kanatlı bir kapı ile olmaktadır. Eyvanda bir adet ahşap külahlı ocak bulunmaktadır. Eyvana açılan diğer ahşap kapıda yapıya girişi sağlamaktadır. Bunun dışında eyvana açılan iki kapıdan bir tanesi, içerisinde ocak bulunan mutfığa, diğeri banyoya açılmaktadır.

Eyvandan tek kanatlı ahşap kapı ile girilen mekandan, ahşap merdiven ile üst kata çıkılabilmektedir. Bu mekanda kapı yükseklik hizasında, odayı çevreleyen ahşap raf bulunmaktadır. Bu giriş mekanından bir odaya geçilebilmektedir. Bu giriş mekanında bulunan ahşap merdiven ile üst kata çıkıldığında, buradan ahşap çift kanatlı bir kapı ile dış sofaya çıkılabilmektedir. Dış sofanın iki ucunda oda bulunmaktadır. Bu odalardan bir tanesinde üstü ahşap külahlı ocak bulunmaktadır ve bu oda içerisinden bir başka odaya da geçilebilmektedir.

Üst katta merdivenin ulaştığı mekanda, dış sofaya açılan kapı dışında, iki kapı daha bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi, içerisinde üzeri ahşap külahlı ocak, sedir ve dolap bulunan bir odaya açılmaktadır. Bu odanın pencereleri dış sofaya bakar. Ayrıca bu odadan da hıznaya geçilebilmektedir. Hızna'nın küçük tepe penceresi bulunmaktadır. Merdivenin ulaştığı mekana açılan diğer bir kapı ise küçük dar bir koridora ve buradan da bir başka odaya açılmaktadır.

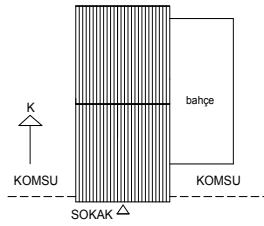
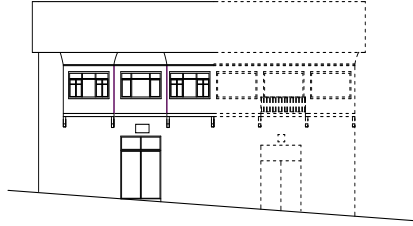
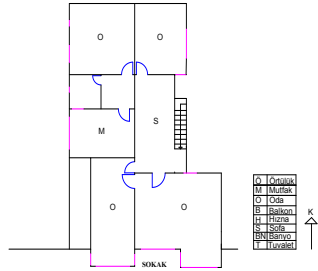
Şekil 1.47.Katalog no:24

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

Şekil 1.48. 52 Nolu ev üst kat planı-katalog no:24

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

YAPI TANITIM ÇİZELGESİ		KATALOG NO: 25
176 NOLU EV-Yeşilyurt	SOKAK ADI: Hamidiye	EV NO: 25
Yapının Fotoğrafları	Yapının Yerleşim Planı	
		
Yapının Ön Cephesi	Yapının Yaşama Katı Planı	
		

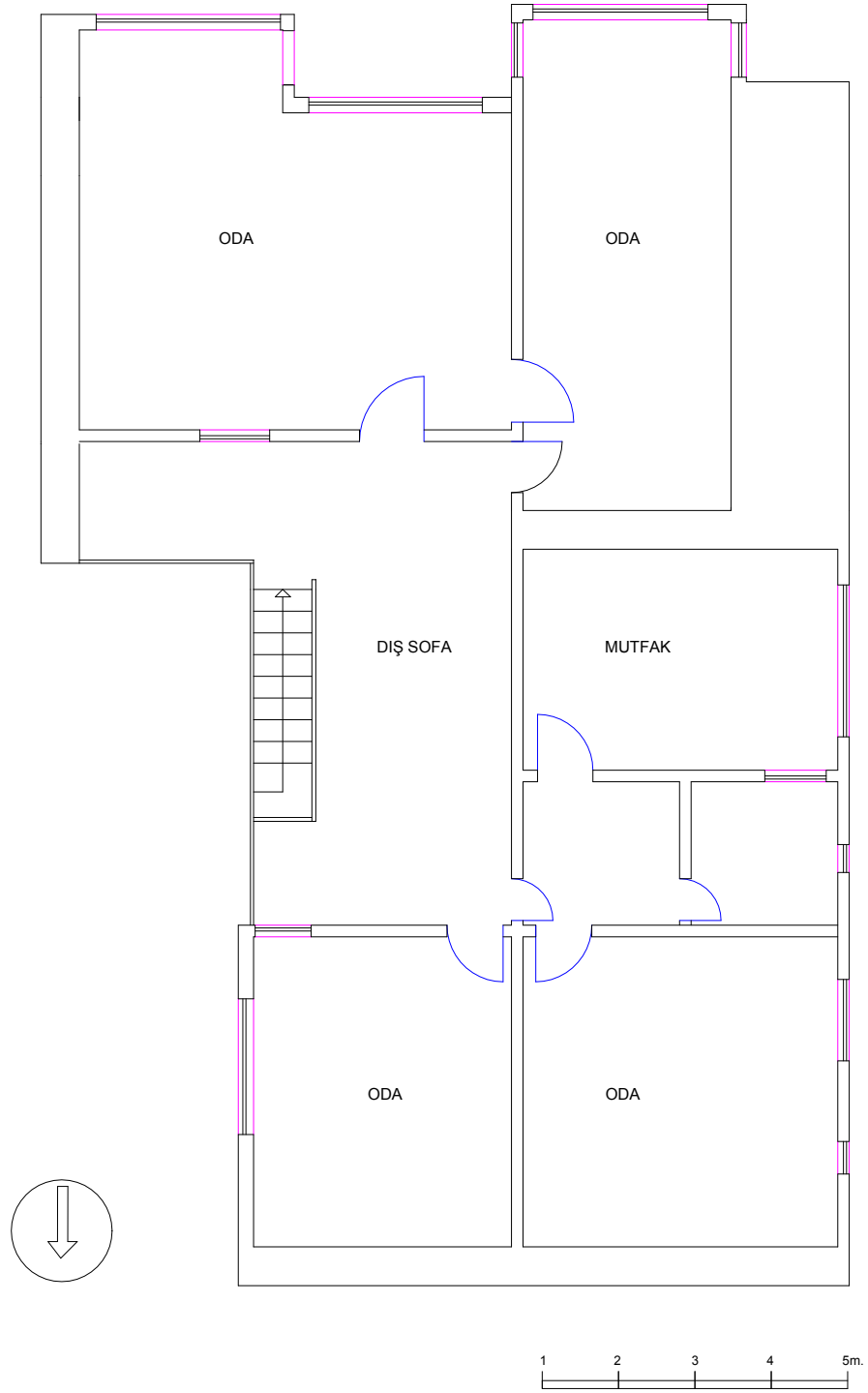
YAPININ TANIMI

Yapıya giriş cephenin tam ortasında bulunan çift kanatlı bir kapı ve yine çift kanatlı bahçe kapısından girilmektedir. Bu örnekte aralığın diğer örneklerden farklı bir biçim aldığı görülmektedir. Diğer örneklerde olduğu gibi girişin hizasında bir geçiş holü özelliği bulunan ve bahçe yüzeyi tamamen açık olan bu mekanın Süheyla Hanım Evinde kapandığı, bahçeyle direk ilişkisinin kesildiği gözlenmektedir. İç sofaya dönüşen aralığa hızna, iki büyük bir küçük oda açılmaktadır. büyük odalar sokak cephesine, küçük oda ise bahçe cephesine bakmaktadır. Sokak cephesine bakan iki odanın pencere kenarlarında evin reisinin ve onun misafirlerinin oturup dışarıyı kolayca izleyebilecekleri ahşap 1.25 m. eninde sedirler bulunmaktadır. Bu odalarda a 2.30 m. yüksekliğinde yapılmış ahşap çerçeve ve birer adet ahşap işlemeli dolap vardır. Bu odaların sofaya bakan pencereleri bulunmaktadır. Buda içe dönük bir yaşam sürdüklerinin birer göstergesidir. Hızna' nın içerisinde üstü büyük ahşap kubbe şeklinde olan ocak ve bunun hemen yanında içerisine kuru erzağın koyulduğu dolap bulunmaktadır. Hızna bahçe cephesine bakmaktadır.

Bahçe kapısından genişçe bir bölüm olan taşlığa ulaşmakta ve buradan yapıya bir giriş bulunmaktadır. Ayrıca taşlığın hemen sağında ise üzeri kapalı iki yanı açık eyvan yer almaktadır. Eyvanın kotu taşlık kotundan +30 cm. daha yüksektedir. Eyvanın içerisinde bulunan ahşaptan yapılmış sedir, sıcak yaz günlerinde bahçenin serinliğinden faydalanmak için konumlandırılmıştır. Evin bahçe bölümü içerisinde, incelenen diğer örneklerden farklı olarak Tandır Örtmesi yer alır. Tandır örtmesinin içerisinde ekmeklerin pişirildiği tandır , yemeklerin pişirildiği bir ocak bulunmaktadır.

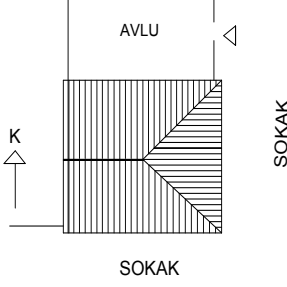
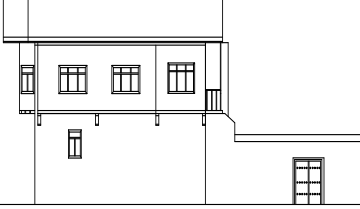
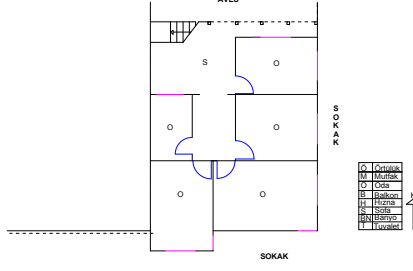
Şekil 1.51. Katalog no:25

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

Şekil 1.50. 176 Nolu ev üst kat planı-katalog no:25

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

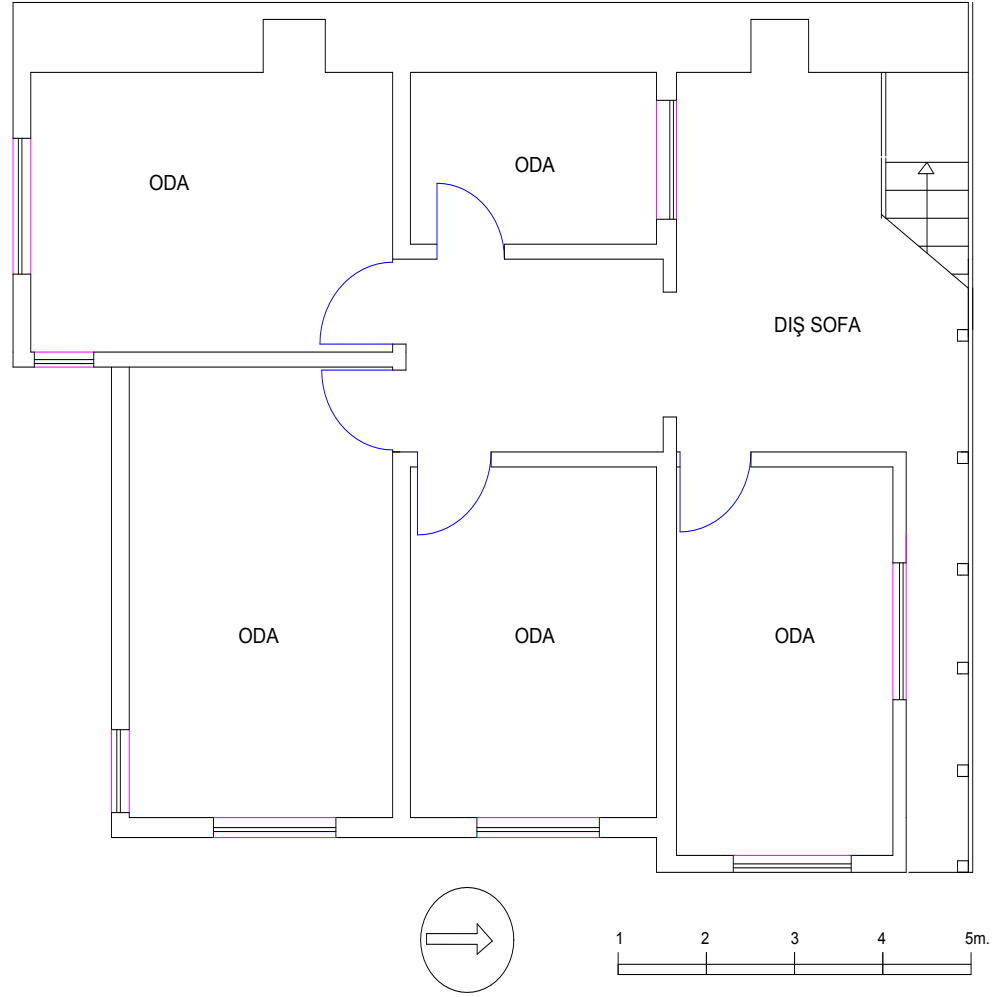
YAPI TANITIM ÇİZELGESİ		KATALOG NO: 26
196 NOLU EV-Yeşilyurt	SOKAK ADI: Tepecik sok.	EV NO: 196
Yapının Fotoğrafları	Yapının Yerleşim Planı	
		
Yapının Ön Cephesi	Yapının Yaşama Katı Planı	
		

YAPININ TANIMI

Yapıya giriş, ahşap çift kanatlı avlu kapısı ile sağlanmaktadır. Giriş katında avlu, odunluklar ve mutfak bulunmaktadır. Dış sofa avlu mekanına bakmaktadır. Yapının üst katlarına girişi sağlayan, evin orijinal ahşap merdiveni değiştirilmiştir ve yerine demirden yapılmış bir merdiven yerleştirilmiştir. Bu yapının giriş katı dışında iki katı daha bulunmaktadır. Avludan merdiven ile çıkılan birinci katın dış sofasında, bir ocak mevcuttur. Bu kattaki dış sofanın bir köşesinde ayrıca banyo ve wc bulunmaktadır. Dış sofadan iç sofaya geçilerek buradan da pencereleri dış sofaya açılan bir oda ve küçük tepe penceresi bulunan hızna'ya geçilebilmektedir. Evin birinci katındaki dış sofadan, merdivenle ikinci katın dış sofasına ulaşılabilir. İkinci kattaki dış sofaya dört oda ve mutfak açılmaktadır. Bu dört odadan üçü giriş cephesine çıkma yapmakta, bir tanesi ise yan cephede sokağa çıkma yapmaktadır. Dış sofada ayrıca bir adet ocak mevcuttur.

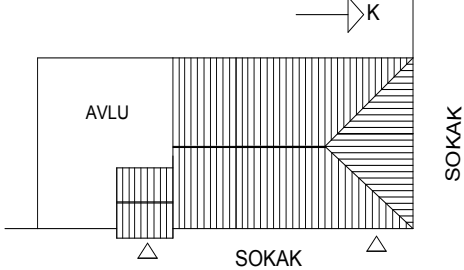
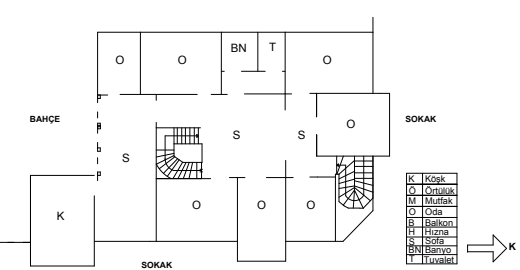
Şekil 1.53. Katalog no:26

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

Şekil 1.52. 196 Nolu ev üst kat planı-katalog no:26

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

YAPI TANITIM ÇİZELGESİ		KATALOG NO: 27
AHMET KEKEVİ EVİ-Yeşilyurt	SOKAK ADI: Ali Ağa sok.	EV NO: 27
Yapının Fotoğrafları	Yapının Yerleşim Planı	
		
Yapının Ön Cephesi	Yapının Yaşama Katı Planı	
		

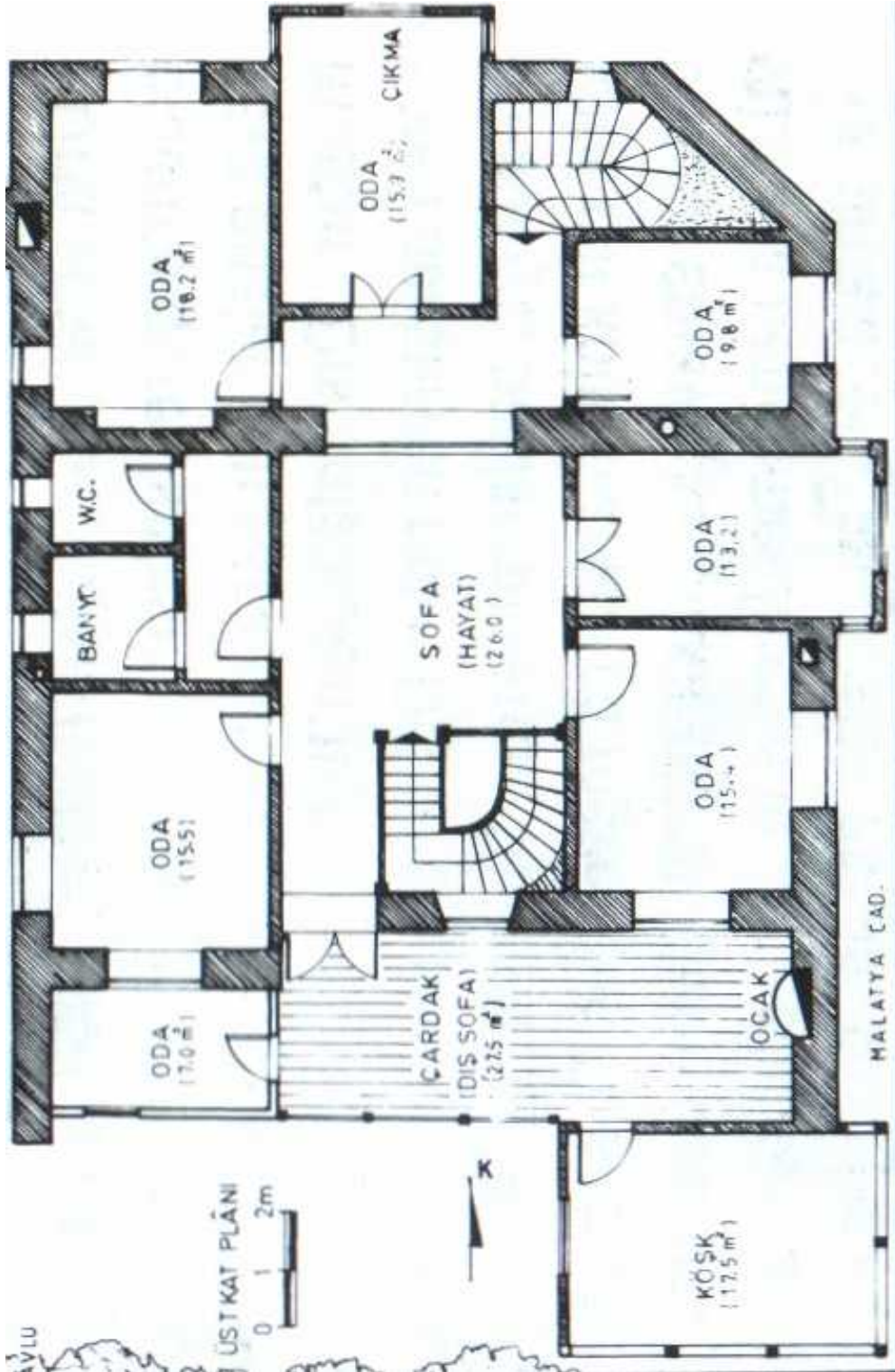
YAPININ TANIMI

Yapıya giriş üç şekilde olmaktadır. Birincisi avlu kapısından, avludaki merdivenle, diğerleri ise cepheden doğrudan çift kanatlı ahşap kapı ile sağlanmaktadır. Bu yapıda haremlik ve selamlık ayrımı yapıldığı için cepheden iki farklı giriş bulunmaktadır. Doğu cephesi girişi haremlik girişi, kuzey cephe girişi ise selamlık girişidir. Yaşam katında haremliğin iç sofası, üç oda, banyo, wc ve dış sofaya açılmaktadır. Dış sofanın bir ucunda bir oda, köşesinde ise köşk bulunur. Ayrıca dış sofada ahşap külâhı olan bir adet ocak bulunmaktadır.

Haremlik mekanı ile Selamlık mekanı arası bir cemekean bölmeyle kapatılmıştır. Selamlık bölümünde ise üç adet oda bulunur, odalardan biri kuzey cephesinde sokağa çıkma yapmaktadır. Dış sofada bulunan köşk mekanı yazlık bir mekandır ve üç köşesinde geniş pencere açıklıkları bulunmaktadır.

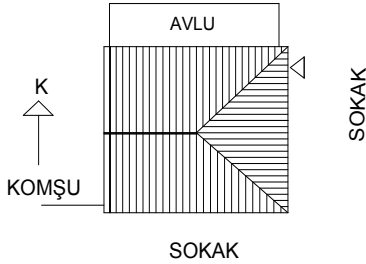
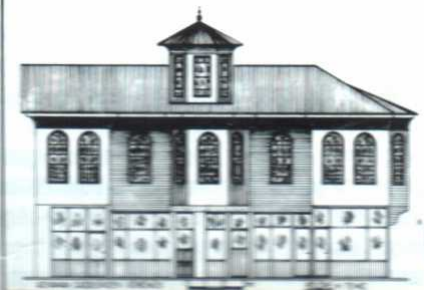
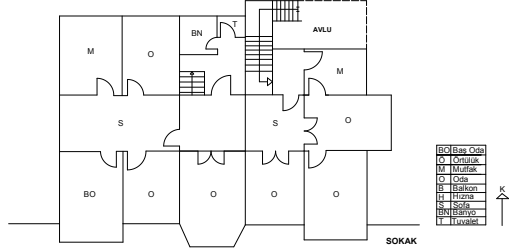
Şekil 1.55. Katalog no:27

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

Şekil 1.54. Ahmet Kekevi evi üst kat planı-katalog no:27[33].

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

YAPI TANITIM ÇİZELGESİ		KATALOG NO: 28
HANİF TANBAY EVİ-Yeşilyurt	SOKAK ADI: Adıyaman cad.	EV NO:
Yapının Fotoğrafları	Yapının Yerleşim Planı	
		
Yapının Ön Cephesi	Yapının Yaşama Katı Planı	
		

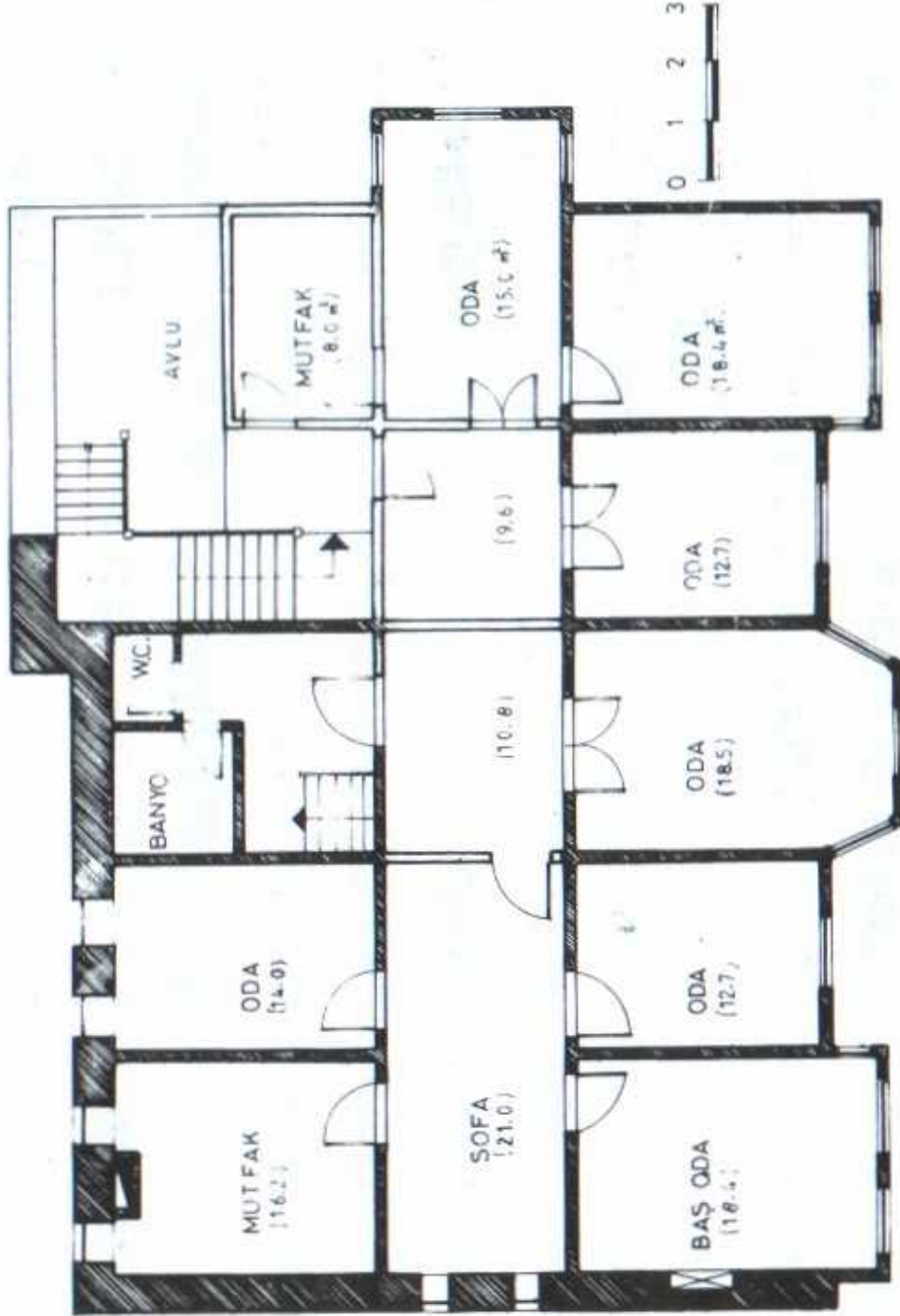
YAPININ TANIMI

Yapıya giriş ahşap çift kanatlı avlu kapısından sağlanmaktadır. Bu yapı haremlik ve selamlık olarak ikiye ayrılmıştır. Avlu kapısından girildiğinde, ahşap merdivenle selamlık kısmına çıkılabilmektedir. Alt katta Aralık mekanına geçildiğinde bir başka ahşap merdivenle ise yapının haremlik bölümüne ulaşılabilir. Yapının alt katında aralığa bakan kısmında odunluklar bulunmaktadır.

Avludan üst kat selamlık bölümüne çıkan merdivenin ulaştığı dış sofaya mutfak açılmaktadır. Dış sofadan tek kanatlı ahşap bir kapı ile iç sofaya girilmektedir. Bu mekana üç oda açılmakta ve odalardan biri giriş cephesi yönünde sokağa çıkma yapmakta, diğer oda ise ana caddeye çıkma yapmaktadır. Aralık mekanından çıkılan ahşap merdivenin üst katta ulaştığı mekan haremlik bölümünün iç sofasına, banyo ve wc'ye açılmaktadır. Haremlik bölümünde dört oda ve mutfak bulunmaktadır. Odalardan iki tanesi ana caddeye çıkma yapmaktadır. İncelenen örnekler arasında bu yapıdaki çıkmalardan birinin üçgen çıkma olduğu görülmektedir.

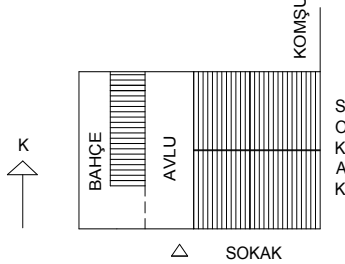
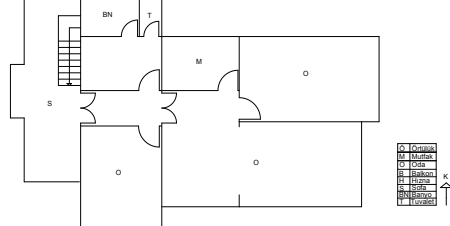
Şekil 1.57. Katalog no:28

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

Şekil 1.56. Hanif Tanbay evi üst kat planı-katalog no:28[33].

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

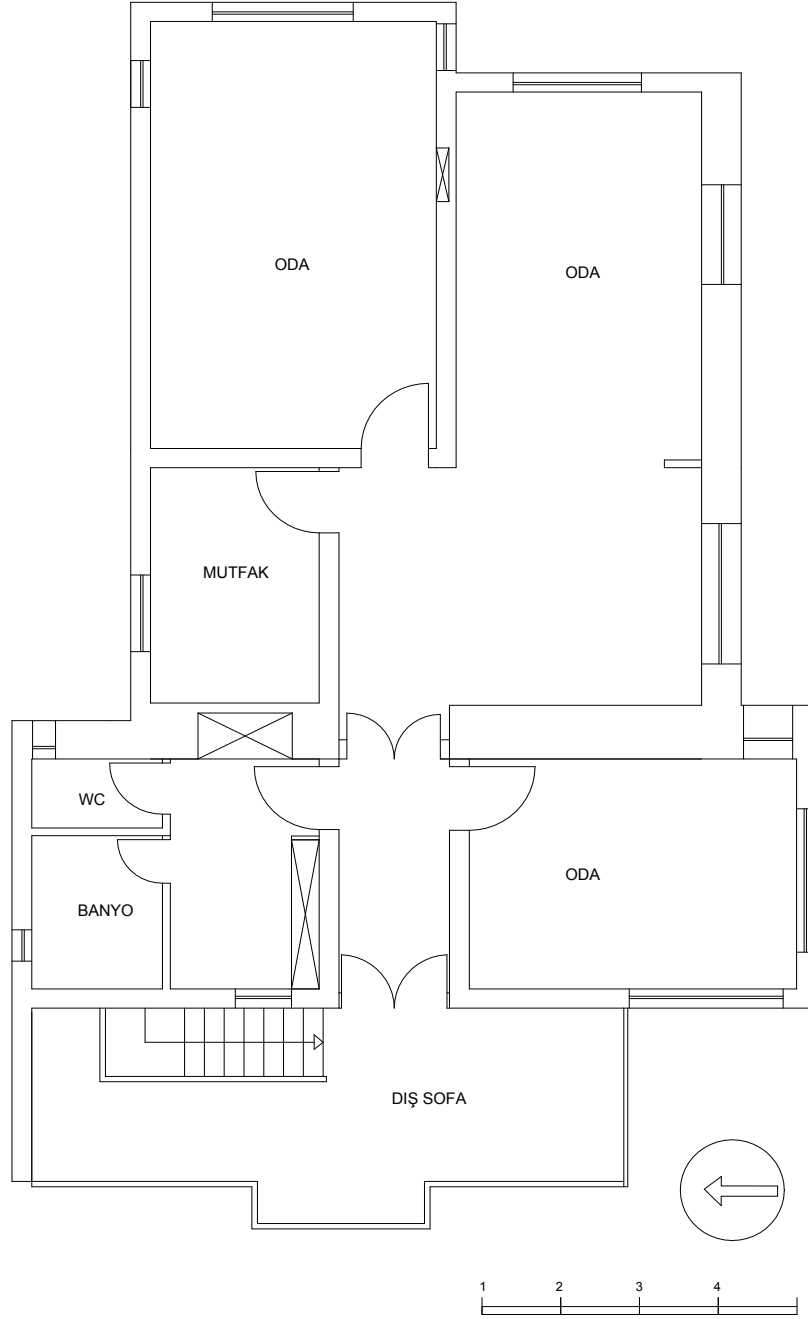
YAPI TANITIM ÇİZELGESİ		KATALOG NO: 29
2 NOLU-Yeşilyurt	SOKAK ADI: Mollakasım mah.	EV NO: 2
Yapının Fotoğrafları	Yapının Yerleşim Planı	
		
Yapının Ön Cephesi	Yapının Yaşama Katı Planı	
		

YAPININ TANIMI

Yapıya avlu kapısından girilmektedir. Avlu içerisinde kare havuz bulunmaktadır. Yapının zemin katında iki adet odunluk odası bulunmaktadır. Avludan bahçe kısmına geçildiğinde bahçenin içerisinde wc ve depo bulunur. Avludan üst katın dış sofasına ahşap merdivenle çıkılmaktadır. Dış sofadan yapının içerisine çift kanatlı ahşap bir kapı ile girilmekte, buradan bir odaya, banyo ve wc' nin bulunduğu bir koridora bağlantı kurulmaktadır. Bu giriş mekanından doğrudan girilen oda, giriş cephesinde sokağa çıkma yapmaktadır. Aynı mekandan iki basamakla bir başka odaya ulaşılmaktadır. Bu odadan ise mutfak ve sokak cephesine çıkma yapan bir başka odaya daha geçilebilmektedir. Bu odanın pencere önünde sedir bulunmaktadır.

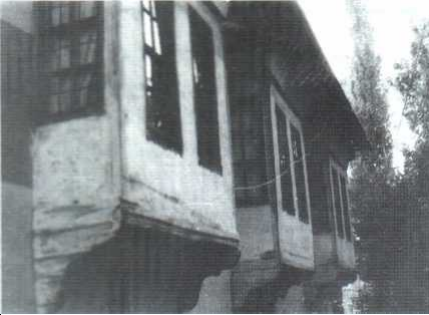
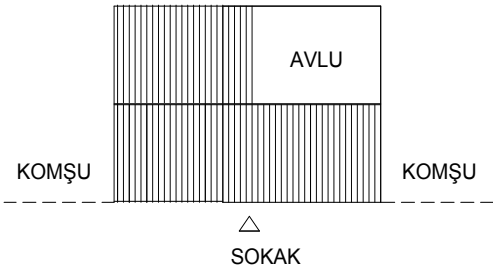
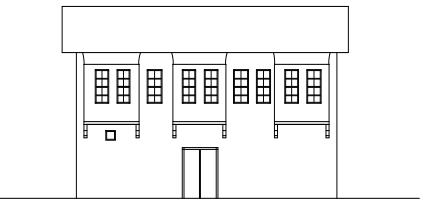
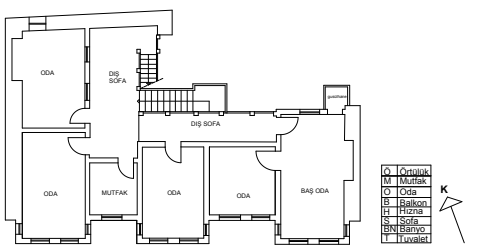
Şekil 1.59. Katalog no:29

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

Şekil 1.58. 2 Nolu ev üst kat planı-katalog no:29

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

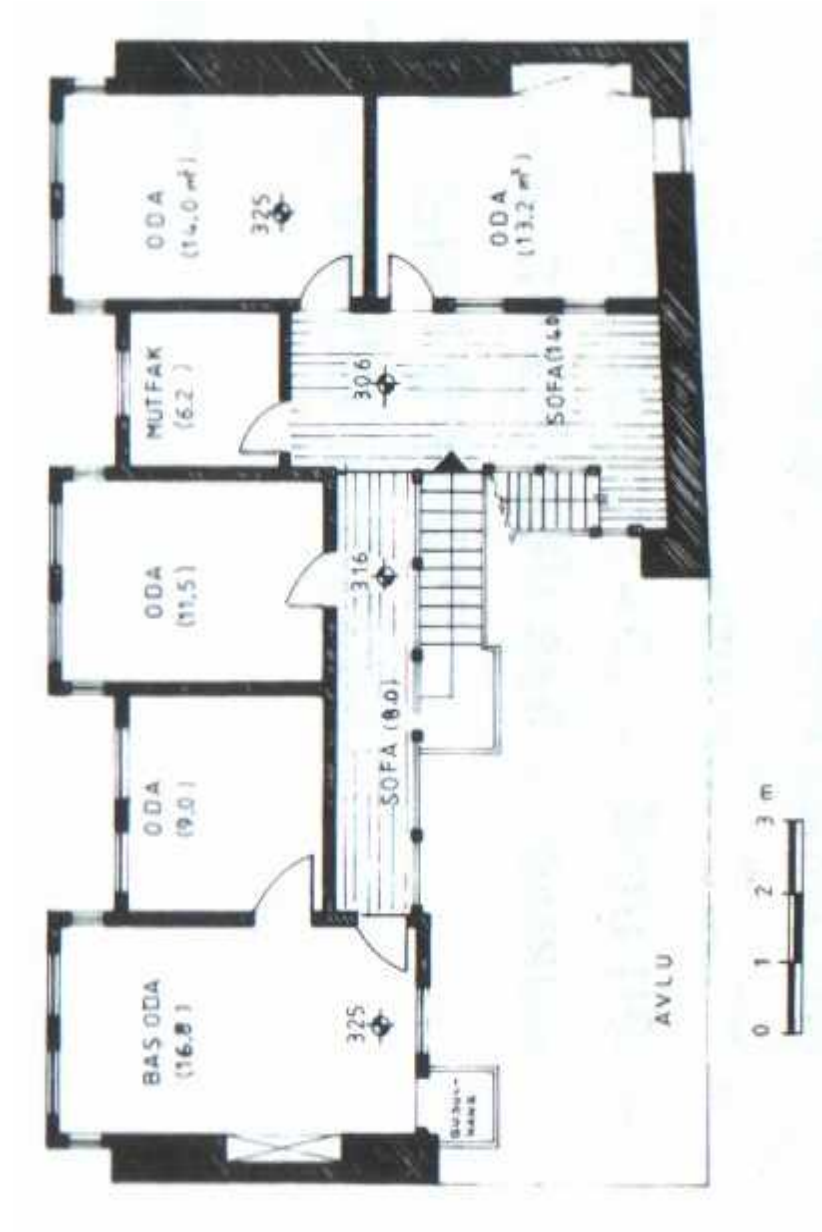
YAPI TANITIM ÇİZELGESİ		KATALOG NO: 30
YAHYA YILDIZ EVİ-Yeşilyurt	SOKAK ADI: Karahacı sok.	EV NO:
Yapının Fotoğrafları[33].	Yapının Yerleşim Planı	
		
Yapının Ön Cephesi	Yapının Yaşama Katı Planı[33].	
		

YAPININ TANIMI

Yapı dış sofalı plan tipindedir. Yapıya giriş cephenin simetri merkezinde, çıkmanın hemen altındadır. Giriş kapısı çift kanatlı olarak ahşap malzemeden yapılmıştır. Yapıya girildikten sonra avlu mekanından üst kata çıkıldığında dış sofaya ulaşılmaktadır. Dış sofaya beş oda ve mutfak açılmaktadır. Odalardan bir tanesi baş oda olarak düzenlenmiştir ve sokak cephesine çıkma yapmaktadır. Baş odanın içerisinde bir adet dolap ve gusülhane bulunmaktadır. Ayrıca baş odadan yanındaki odaya geçişi sağlayan kapı mevcuttur. Bunun dışında iki oda daha sokak cephesine çıkma yapmaktadır. Odalardan bir tanesi ise avlu cephesine ve dış sofaya bakmaktadır. Dış sofaya penceresi olan bu odanın içerisinde bir adet dolap bulunmaktadır.

Şekil 1.61. Katalog no:30

EK-1. (Devam) Geleneksel Malatya evleri katalogları

Şekil 1.60. Yahya Yıldız evi üst kat planı-katalog no:30[33].

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : DURGUN, Yelda
 Uyruğu : T.C.
 Doğum tarihi ve yeri : 28.07.1978 Malatya
 Medeni hali : Bekar
 Telefon : 0 (505) 661 83 78
 e-mail : ydurgun78@hotmail.com.

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Lisans	Çukurova Üniversitesi Mimarlık	2001
Lise	Malatya Lisesi	1995

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
1998	Arıkoğlu Mimarlık-Adana	Stajyer Mimar
1999	Alarko Metro inşaatı-Adana	Stajyer Mimar
2002-2003	Çukurova Üniversitesi	Öğretim Elemanı(Part Time)

Yabancı Dil

İngilizce

Bildiriler

1. Durgun,Y., Tipi,Ç,B., “Researc of operating theatre planing by different factors at hospital in Turkey ”, 3 rd European Medical&Engineering Conferance, Prague, 2005.

Hobiler

Yüzme, Seyahat

